

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1916.

Andra kammaren.

Nr 86.

Lördagen den 3 juni, f. m.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 27 nästlidna maj förda protokollen.

§ 2.

Till avgörande förelåg först särskilda utskottets utlåtande nr 1, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, till lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, till lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och till lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift, dels ock i anledning därav väckta motioner.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

Genom en den 10 april 1916 dagtecknad proposition, nr 111, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

lag om försäkring för olycksfall i arbete;
lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken;
lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar; och
lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

I samband med denna proposition, som hänvisats till särskilda utskottet, hade utskottet till behandling förehaft följande med anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

- nr 104 av herrar *Neiglick m. fl.*;
- » 109 av herr *Charles Lindley*; och
- » 110 av herr *von Sydow*; samt

Andra kammarens protokoll 1916. Nr 86.

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

inom andra kammaren

- nr 266 av herrar *Sundberg m. fl.*;
» 274 av herr *Tysk*;
» 275 av herrar *Eriksson* i Grängesberg *m. fl.*; och
» 276 av herr *Thore*.

Utskottet hemställde

A) att riksdagen måtte med tillkännagivande, att de i förevarande proposition framlagda förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken, lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar och lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift icke kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, i anledning av sagda proposition samt med anledning därav väckta motioner för sin del antaga vid punkten fogade förslag till

- 1:o) lag om försäkring för olycksfall i arbete;
- 2:o) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken;
- 3:o) lag om ändrad lydelse av 14 § i lagen den 27 juni 1902 innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar; och
- 4:o) lag angående tillämpning med avseende å elektrisk järnväg av bestämmelserna i lagen den 12 mars 1886 angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift.

B) att riksdagen med anledning av herr *Neiglicks m. fl.* och herr *Sundbergs m. fl.* motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, om och i vad mån de enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete utgående försäkringsavgifterna för stenindustrin kunde antagas bliva så betungande, att därigenom möjligheten för denna industri att, sedan efter det nu pågående världskrigets slut lugnare förhållanden å det ekonomiska området inträtt, åter repa sig ur sitt nuvarande betrykta läge, skulle äventyras, och om de åtgärder, som med anledning därav borde från statsmakternas sida vidtagas, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kunde föranleda; samt

C) att de inom första kammaren väckta motionerna nr 104 av herr *Neiglick m. fl.*, nr 109 av herr *Lindley* och nr 110 av herr *Sydow* samt motionerna inom andra kammaren nr 266 av herr *Sundberg m. fl.*, nr 274 av herr *Tysk*, nr 275 av herr *Eriksson* i Grängesberg *m. fl.* och nr 276 av herr *Thore*, i den mån dessa motioner ej blivit besvarade genom utskottets hemställan under A) och B), icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet funnos emellertid fogade:

dels åtskilliga reservationer beträffande särskilda paragrafer av det under punkten A) 1:o) av utskottets hemställan innefattade förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete;

dels ock reservationer i fråga om utskottets hemställan under punkten C)

av herrar *Lindman, I. E. G. Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, C. F. Beckman* och *Pettersson* i Bjälbo; samt

av herrar *von Koch, Mannheimer, Lars Olsson* och *Cederborg*.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr *Lindman*, som anförde: Herr talman, mina herrar! I avseende å föredragnings sättet tillåter jag mig hemställa, att utlåtandet föredrages punktvis; att ifråga om punkt A först föredrages vart för sig de under punkten upptagna lagförslagen och därefter utskottets hemställan; att förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete föredrages paragrafvis och att vid behandlingen av § 1 i detta förslag överläggningen må omfatta utlåtandet i dess helhet; att lagtext ej må behöva uppläsa i vidare mån, än sådant av någon kammarens ledamot begäres; att, för den händelse lagförslagen komma att i en eller annan del återremitteras, utskottet lämnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i avseende å de delar, som blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jämkningar, som av ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna förmedlas; samt att i avseende å nummerbeteckning av paragrafer och moment utskottet må äga vidtaga sådana ändringar, som påkallas av kamrarnas beslut.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

I enlighet härmed företogs först till behandling det under punkten A) 1:o) upptagna förslaget till

Lag om försäkring för olycksfall i arbete.

För 1 § hade utskottet föreslagit följande lydelse:

1 §.

Envar arbetare är, där ej nedan annorlunda stadgas, enligt denna lag försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet.

Kostnaden för försäkringen bestrides, med bidrag av statsmedel till omkostnaderna, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivaren.

Såsom skada till följd av olycksfall i arbete anses jämväl sjukdom, som förorsakats av särskilt giftigt, vid arbetet begagnat ämne.

Uti en vid denna paragraf fogad reservation hade herrar *Lindman, I. E. G. Svensson, Antonsson, von Sydow, Widell, C. F. Beckman* och *Pettersson* i Bjälbo hemställt, att sista stycket i paragrafen,

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

vilket stycke utgjorde ett av utskottet till Kungl. Maj:ts förslag fogat tillägg, måtte utgå.

(Forts.)

Efter föredragning av paragrafen yttrade

Herr Lindman: Herr talman, mina herrar! Vi, som suttit i det särskilda utskottet, äro alla ense om olycksfallsförsäkringslagens stora vikt och betydelse. Vi veta, att för några år sedan, 1913, genomfördes den stora pensionsförsäkringen, varigenom det bereddes åt åldringar och invalider möjlighet att erhålla pension eller understöd till följd av ålderdom och invaliditet. Här ligger nu på riksdagens bord till avgörande ett annat stort led i den sociala försäkringen, nämligen försäkring mot olycksfall i arbete. Ett tredje led i samma försäkring är, eller rättare sagt kommer att bli, sjukförsäkringen. Den är emellertid icke slutgiltigt förberedd och färdig att företagas till avgörande, utan den ligger för närvarande under behandling av en kommitté. Det är sålunda en av dessa stora saker, som är genomförd, en, som vi nu stå i begrepp att genomföra, och den tredje, sjukförsäkringen, beredes i en kommitté och väntar på sitt avgörande, vilket vi hoppas skall komma inom några få år.

För att nu sysselsätta sig med det förslag, som här föreligger, nämligen om försäkring mot olycksfall i arbete, så känna vi ju alla, att det finns redan nu en lag av år 1901, som stadgar skyldighet för arbetsgivare att lämna ersättning åt arbetare, som skadats genom olycksfall i arbete. Den lagen är emellertid icke så omfattande. Man kan säga, att den egentligen endast befattar sig med industriens arbetare och dem, som stå i samband med industrien. Den lämnar sålunda helt och hållet utanför försäkring allt vad som rör jordbruk, hantverk, handel, sjöfart o. d. Ersättningarna enligt den nuvarande lagen äro vidare mycket låga. De utgå från och med den sextioförsta dagen med 1 krona per dag, och för full invaliditet utgår årsersättningen med 300 kronor. Det är tydligt, att den nuvarande lagen är föråldrad. Någon annan mening finnes icke om den saken; den är föråldrad och bör ersättas med en lag om försäkring mot olycksfall i arbete, grundad på rättvisare och riktigare principer och grundad på en modernare uppfattning. I den andan och i det syftet har också den nya lagen kommit till. Jag vill allenast med ett par siffror belysa, i vilken utsträckt omfattning den kommer att bli gällande. Den nya lagen kommer att omfatta icke mindre än omkring 900,000 manliga arbetare och 450,000 kvinnliga arbetare, sålunda tillsammans ungefär 1,350,000 arbetare. Och antalet arbetsgivare, som enligt denna lag skola få sina arbetare försäkrade, kommer att uppgå till ungefär 300,000.

Nu har jag omnämnt, att vi alla äro överens om att denna lag bör komma till, att den gamla är föråldrad och att den nya skall byggas på modernare principer. Men jag rycker då genast

fram med, jag kan säga, den enda större tvistepunkten mellan utskottets ledamöter, den i vilken skiljaktiga meningar gjort sig så pass starkt gällande, att det blivit i det stora hela två huvudmeningar inom utskottet. Den ena av dessa huvudmeningar företrädes av mig och ett antal högerrepresentanter, och vi ha framfört vår mening i utskottet i form av en reservation, som återfinnes under § 6. Men med den rätt, som kammaren givit, vill jag uttala mig om denna huvudpunkt redan nu under § 1, där debatten ju får röra sig om lagen i dess helhet.

Den stora tvistepunkten är karenstiden. Enligt nu gällande lag utgår ersättning för olycksfall i arbetet endast från och med den sextioförsta dagen. Undantagna äro således de sextio första dagarna, som kallas för karenstiden. Under de sextio dagarna utgår följaktligen icke någon ersättning från arbetsgivaren till hans arbetare, försåvitt han icke frivilligt åtagit sig det, vilket, som herrarna veta, i en ganska stor utsträckning ägt rum, nämligen på det sättet, att man i kollektivavtalen intagit bestämmelser om sådan ersättning. Och en hel mängd arbetare äro också på grund av dessa bestämmelser och dessa åtaganden försäkrade i riksförsäkringsanstalten även för karenstiden. Efter karenstiden inträder som sagt en ersättningsplikt.

Nu äro vi alla överens om, att arbetsgivaren skall ensam betala all den ersättning, som bör utgå till arbetaren på grund av olycksfall i arbetet. Saken rör sig sålunda icke alls om detta. Arbetsgivaren skall betala den ersättning, som bör utgå till arbetaren på grund av olycksfallet. Men tvisten rör sig om, i vilken form detta skall ske. Den nya lagen stadgar försäkringsplikt för arbetsgivaren. Han skall sålunda vara skyldig att försäkra sina arbetare i riksförsäkringsanstalten eller s. k. arbetsgivarebolag. Han får icke stå risken själv och betala ersättning själv, utan han skall försäkra dem. Och ersättningen skall enligt utskottets förslag utgå från och med femte dagen efter olycksfallet.

Då uppkommer den frågan: är det riktigt och är det lämpligt, att under den karenstid av 60 dagar, som nu är gällande, olycksfallsförsäkringen tar hand om dessa sjukdomsfall, de s. k. kortvariga sjukdomsfallen, eller är det lämpligare och riktigare, att dessa olycksfall omhändertagas av den blivande sjukkasförsäkringen? Vi reserverar ha den uppfattningen, att det ur många synpunkter är riktigt, att sjukkassorna taga hand om de kortvariga sjukdomsfallen. Men, säger man, vi ha ju ingen obligatorisk sjukförsäkring, vi ha inga obligatoriska sjukkassor, och följaktligen kan man icke ålägga dem att taga hand om detta. Nej, det är riktigt. Men därav följer, efter vår uppfattning, att man icke skall, till dess sjukkasförsäkringen hinner bli ordnad, vilket, som jag nyss nämnde, är utsikt till att kunna bli fallet inom några få år, binda fast de kortvariga sjukdomsfallen vid olycksfallsförsäkringen. Är det icke då riktigare att, i avvaktan på denna sjukförsäkrings genomförande, skapa ett provisorium av

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Ang lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

den beskaffenhet, att man varken binder sig åt det ena eller åt det andra hållet, att man sålunda icke binder fast de kortvariga sjukdomsfallen på grund av olyckshändelse i arbetet vid olycksfallsförsäkringen, utan att man håller fullt öppet att kunna vid sjukförsäkringens genomförande flytta dem till sjukkassorna, dit de efter vår uppfattning skola höra? Det är givet, att med den princip vi uttalat, nämligen att arbetsgivaren är skyldig att betala arbetaren ersättning på grund av olycksfall i arbetet även under karenstiden, får man icke göra detta provisorium sådant, att under karenstiden icke någon ersättning utgår men icke heller att försäkringsplikt under den tiden förefinnes. Därför innebär vårt förslag, att arbetsgivaren skall under denna tid betala ersättning till arbetaren. På samma sätt som han nu betalar ersättning till arbetaren från och med den 61 dagen, så skulle han efter vårt förslag betala ersättning med 1:50 kr. om dagen till manliga arbetare och 1 kr. om dagen till kvinnliga arbetare under tiden från och med den 5 dagen till och med den 60 dagen.

Vi ha nu, mina herrar, den uppfattningen, att dessa kortvariga olycksfall rimligtvis och ur många synpunkter böra höra till sjukförsäkringen. Då kan man göra den invändningen, att om sjukkassorna skola taga hand om de kortvariga sjukdomsfallen, när sjukförsäkringen en gång blir ordnad, så kommer ju detta att undandragas arbetsgivarens ersättningsskyldighet. Men så är icke fallet. Det är icke tal om annat, än att sjukförsäkringen i så fall skall genomföras med bidrag från arbetsgivaren, och arbetsgivaren bör naturligtvis därvid betala till sjukkassorna för sina arbetare ett så stort bidrag, som anses svara emot de kortvariga olycksfallen, och därjämte för yrkessjukdomarna. Men vidare äro sjukkassorna lokala organ, som ha en helt annan möjlighet än det centrala organet i Stockholm att övervaka sjukdomen under den första tiden, då de ha sina lokala myndigheter och sina representanter, vilka äro intresserade av den sjuke och sjukdomsfallet samt äro intresserade av att utöva kontroll, så att icke sjukdomen missbrukas på ett olämpligt sätt, under det att det naturligtvis är alldeles omöjligt att tänka sig, att en centralanstalt i Stockholm skall kunna på det sättet utöva en kontroll i Sveriges alla olika landsändar, från Haparanda och till Ystad.

Men därjämte skulle man, om man nu flyttade till denna försäkring till riksförsäkringsanstalten — jag menar försäkringen under karenstiden — ovillkorligen låsa fast den vid olycksfallsförsäkringen, så att den aldrig vidare skulle kunna flyttas därför. På grund av detta skulle riksförsäkringsanstalten byggas upp och svälla ut. Ämbetsverket skulle taga större former och större proportioner, än annars skulle behöva bli fallet. Och det skall icke någon kunna inbilla mig, att sedan väl riksförsäkringsanstalten erhållit denna större volym, den någonsin skulle kunna återföras till mindre proportioner utan åtminstone de mest oerhör-

da svårigheter och det mest intensiva motstånd från riksförsäkringsanstalten. Ha de kortvariga sjukdomsfallen en gång kommit till riksförsäkringsanstalten, så komma de att där förbli. Och det är min uppfattning, att när man går att stifta en lag om en så pass ingripande och genomgående sak som denna, bör man framför allt se till, att man skaffar en organisation, som är praktisk och förnuftig, såvitt möjligt är. Det synes oss, att det icke kommer att bli vad jag verkligen vill kalla praktiskt och förnuftigt, om alla dessa kortvariga sjukdomsfall skola behandlas i en centralanstalt i Stockholm.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Vi reservanter äro ingalunda ensamma om denna uppfattning. Tvärtom ha vi mycket starka stöd från olika håll för att vår mening är den riktiga. Jag vill då till en början erinra om det uttalande, som gjordes av riksförsäkringsanstalten själv år 1908, d. v. s. för 8 år sedan. Där uttalades, att det ur praktisk synpunkt vore avgjort att föredraga, att all sjukhjälp, vare sig den är föranledd av olycksfall eller annat förhållande, hänvisas till av medlemmarna själva bildade kassor. Riksförsäkringsanstalten uttalade, att en dylik kassa kan snabbt ingripa, och den kan utöva en omedelbar och verksam kontroll över användningen av kassans medel. Skulle återigen sjukförsäkringen handhas av en central anstalt, komme den att belastas med en i hög grad tyngande och oformlig administration, och utgifterna skulle bli stora. Vad jag nu anført, är riksförsäkringsanstaltens uttalande av år 1908. Kommittén, som behandlat frågan, har nu visserligen gått med på att borttaga så gott som all karenstid, men många av de hörda myndigheterna ha opponerat sig emot detta.

Emellertid ber jag att få skjuta emellan några ord endast i största korthet om vissa förhållanden i främmande länder. Karenstiden i länder med försäkringsplikt är olika. I det stora föregångslandet på hela detta område, nämligen Tyskland, har man en karenstid av tretton veckor, och under dessa tretton veckor behandlas sjukdomar på grund av olycksfall av sjuk-kassorna. I Ryssland är det likaså tretton veckor. I Ungern är det tio veckor. I Norge återigen komma vi ned till tio dagar, och där har man nyligen sänkt det från en längre tid till tio dagar. I andra länder t. ex. Holland, Schweiz och Italien har man en mycket ringa karenstid. Men när man ser på förhållandena t. ex. i Schweiz och Italien, finner man, att där är det icke någon organiserad sjukförsäkring. Och från Holland har man ett tydligt uttalande av den som står i spetsen för den s. k. riksförsäkringsbanken i Holland, att man där anser sig vara inne på en oriktig väg.

Kommittén har emellertid haft två vägar att välja på, antingen att behålla en karenstid av 60 dagar eller kortare med ersättningsskyldighet eller också att borttaga karenstiden och låta olycksfallsförsäkringsorganen redan från början omhändertaga de skadade. Vid detta sistnämnda alternativ har kommittén stannat. Men jag ber få tillägga det, att kommittén har uttalat,

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

att den icke förbisett möjligheten, för att icke säga sannolikheten, av att detta blir allenast en provisorisk anordning.

Nu några ord om vad vissa andra myndigheter säga. Jag omnämnde nyss det uttalande, som blivit gjort av riksförsäkringsanstalten år 1908. Riksförsäkringsanstalten har emellertid i sitt yttrande över det nu föreliggande kommittéförslaget intagit en alldeles motsatt ståndpunkt och kommit till samma åsikt som kommittén, till vars förslag den i huvudsak anslutit sig. Men så gör däremot icke t. ex. socialstyrelsen. Dess tankegång uttryckes i största korthet sålunda: arbetsgivaren skall betala kostnaden för olycksfallsförsäkringen även under karenstiden, men risken skall ej under denna tid försäkras i samband med olycksfallsförsäkringen. Frågan om riksförsäkringen under karenstiden hör, enligt socialstyrelsens uppfattning självklart tillsammans med sjukförsäkringen och bör lösas i samband med denna. Jag har velat anföra detta.

Jag skall nu be att få anföra ytterligare ett par uttalanden. Kommitténs förslag har förelagts sociala rådet och sektionerna för sjukkasseväsendet samt för arbetarskydd och arbetarfrågor i allmänhet. Den förstnämnda sektionen uttalar sig för en lösning genom en provisorisk anordning. Den sistnämnda har visserligen icke något gemensamt uttalande, men ett flertal av dess medlemmar hava uttalat liknande åsikter. Detta inhämtas av socialstyrelsens utlåtande. Sveriges allmänna sjukkasfeförbund uttalar, att skall över huvud taget en tillfredsställande anordning vinnas för de kortvariga olycksfallens handhavande, lär näppeligen annan utväg stå till buds än att hänvisa dem till sjukkassorna. Detta uttalande läses i den kungl. propositionen på sid. 59. Låt mig härtill lägga, att kommerskollegium även förordat en karenstid med ersättningsplikt, och jag skall icke vidare besvara kammaren med att andraga något om vad olika myndigheter hava uttalat. Jag tror emellertid, att jag omnämnt tillräckligt av vad dessa myndigheter hava sagt, för att, när det kanske här längre fram under debatten kommer att påstås, att reservanterna endast hylla arbetsgivaresynpunkter och icke tänka på något annat än dessa, herrarna då må erinra sig, att bakom oss står socialstyrelsen och praktiskt taget allt sjukkassefolket i vårt land. Kommerskollegium uttalar sig ock för karenstid med ersättningsplikt under densamma.

Föredragande departementschefen uttalar i den kungl. propositionen, att det förslag, som nu förelägges riksdagen, måste med ganska hög grad av sannolikhet i detta avseende, nämligen beträffande karenstiden, antagas komma att bli gällande allenast för en övergångstid av några få år. Han har således samma uppfattning som kommittén, att detta sannolikt blir ett provisorium. Då frågar man sig: om det skall vara ett provisorium, varför skall man då binda fast det?

Jag går nu, om herrarna icke tröttna, över till att säga några ord gent emot utskottsbetänkandet, och jag ber därvid att få

uppehålla mig vid utskottsmajoritetens uttalanden för att emot dess erinringar göra mina invändningar.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Utskottet förklarar, att en viss förändrad uppfattning har under de senare åren gjort sig gällande. Jag tror, att utskottet stöder detta förnämligast på ett uttalande från tyskt håll, men såvitt man kan förstå, äro grunderna till detta utskottets uttalande mycket vaga. Det finnes å andra sidan många starka skäl, som tala för det rent motsatta, men naturligtvis kan man säga, att det finnes personer, som anse, att det icke bör vara så, som reservanterna här föreslå.

Man säger, uttalar utskottet, att man icke kan räkna på att alla sjukkassor äro lämpliga att taga hänsyn till olycksfallsförsäkringens krav på en möjligast lämplig behandling och vård av de skadade även under sjukdomstiden. Således, sjukkassorna skulle icke vara lämpliga för detta ändamål. Sjukfassorna tänka mer, säger utskottet, på att få den sjuke bra så fort som möjligt än på att vinna ett varaktigt resultat, och utskottet anför vidare, att här kommer det att kunna bliva två institutioner, som taga hand om den skadade, först sjukfassorna under den kortare tiden och sedan, om fallet varar längre, även försäkringsanstalten. Jag vill i förbigående nämna, att dessa kortvariga olycksfall, inom sextio dagar, uppgå till något över nittio procent av hela antalet.

Jag skall nu be att få göra en invändning, som synes mig bestämt vederlägga utskottets uppfattning om sjukfassorna. Jag skulle till en början vilja säga, att det vore utomordentligt beklagligt, om utskottet verkligen hade rätt i sin uppfattning, att sjukfassorna icke äro lämpliga organ att taga hand om de sjuka vid olycksfall under kortare tid. Hur skulle då alla dessa sjukfassor, som årligen skola få taga hand om en ofantlig mängd sjukdomsfall av annan orsak än olycksfall, kunna anförtros att taga hand om dessa, när de skulle vara så olämpliga att taga hand om sjukdomsfall på grund av olycksfall? Men än mera, hur kan man tala om att vården skulle kunna göras så mycket bättre? Vi veta väl, hur sjukvården är ordnad inom största delen av vårt land, på landsbygden och i de små städerna. Man har på landet en provinsialläkare eller distriktsläkare, man har i staden en stadsläkare, och på närmaste lasarett har man en eller flera lasarettsläkare. Om ett sjukdomsfall inträffar på grund av olycksfall och sjukfassen tager hand om detta, är det givetvis en av dessa läkare — en provinsialläkare eller, om den skadade föres till ett lasarett, en lasarettsläkare — som måste anlitas. Det duger icke, att sjukfassorna taga hand om det, säger utskottet, det måste vara försäkringsanstalten i Stockholm, som ombestyr denna sak. Men om försäkringsanstalten är den, som skall taga hand om dessa, lär det väl i varje fall bliva precis på samma sätt. Man måste vända sig till provinsialläkaren eller till lasarettsläkaren vid närmaste sjukhus i alla fall. Det blir således på pricken samma resultat, som vinnes. Det blir

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

samma läkare, som behandlar den skadade, och det finnes ingen anledning att antaga, att denne läkare, därför att fallet omhändertages av en sjukkasse, skall resonera så: nu skall jag försöka läka detta så fort som möjligt, oberoende av om patienten blir fullständigt återställd för framtiden, under det att han i ett annat fall skulle säga: här skall jag se till, att det blir skött på ett helt annat sätt. Ingen skall inbilla mig, att det i realiteten kommer att gå till så, och därför är utskottets uttalande på denna punkt enligt min mening helt och hållet grundat på en fiktion.

Med ersättningsplikt, förklarar utskottet, uppkomma svårigheter för arbetarna att utfå ersättning och utskottet talar därvid om alla de tvister, som skola uppkomma. Jag vill gent emot detta invända, att det är garanterat av staten. Då fix ersättning skall utgå under övergångstiden, såsom vi föreslå, blir naturligtvis antalet tvister ofantligt mycket mindre. Försäkringsinrättningen skall för övrigt taga hand om ersättningen och blir den, som kommer att stämma.

Men jag vill följa utskottet ännu vidare. Det talar om svårigheterna för mindre arbetsgivare, och att de skola bli missnöjda, om de få betala premier och därjämte bli utsatta för att betala ersättning vid kortvariga olycksfall. Det är givetvis en invändning, som efter mitt förmenande har någon innebörd, men när man tänker på denna anmärkning, får man icke glömma, att reservanternas förslag innebär allenast en provisorisk åtgärd, till dess sjukförsäkringen blir genomförd. När denna om några år är klar, skola naturligtvis också dessa förhållanden samtidigt regleras, och då skola enligt vår uppfattning de kortvariga olycksfallen överflyttas på sjukförsäkringen. Den arbetsgivare — han må vara jordbrukare eller något annat — som förmenar, att han får betala både en premie för långvariga olycksfall och därjämte får betala ersättning för de kortvariga, bör kunna bibringas insikt om att detta är allenast ett provisorium. För övrigt är det klart, att premierna för honom komma att bli lägre, om han endast skall försäkra för den tid, som går utöver de sextio dagarna, och att om han vill på annan väg i enskild anstalt försäkra för karenstiden, blir den premie, han där får betala, tillsammans med premien i riksförsäkringsanstalten för de långvariga olycksfallen icke större, än om hela försäkringen gjorts i riksförsäkringsanstalten. Han kan således icke bliva ekonomiskt lidande.

Men, säger man, hur skola alla dessa små jordbrukare och andra små arbetsgivare få klart för sig, hur man skall sköta om en dylik försäkring? På detta har jag allenast det svaret, att jag icke tror, att våra små jordbrukare äro så bortkomna, att man icke, om genom riksförsäkringsanstaltens försorg ordentliga meddelanden utsändas i form av cirkulär, kan göra klart för dem, vad denna sak innebär. Det skulle vara att tänka ganska lågt om dem, som hava att lämna uppgifter i så många andra

fall, att tro, att de icke skulle kunna sköta den enkla sak, som det här är fråga om.

Vidare vill jag i detta sammanhang tillägga, att denne lille jordbrukare, för vilken utskottsmajoriteten i detta fall ömmar i så hög grad och som även jag ömmar för, ehuru jag tror, att utskottet gör sig onödiga bekymmer, även skulle kunna bibringas insikt om följande: när sjukförsäkringen skall genomföras, kan detta icke ske annat än med bidrag av arbetsgivarna. Dessa komma att få till sjukkassorna betala ett visst bidrag, låt mig antaga t. ex. 30 procent. Detta skall arbetsgivaren göra därför, att han skall ersätta sjukkassan för de utgifter, som denna har på grund av sådana sjukdomar eller olycksfall, som arbetsgivaren är pliktig att betala ersättning för, nämligen olycksfall i arbete och yrkessjukdomar. Om nu de kortvariga olycksfallen äro lagda under olycksfallsförsäkringen och icke komma att tillhöra sjukkassorna, komma säkerligen sjukkassorna i alla fall att få uppbära bidrag av alla arbetsgivare, däribland även de mindre jordbrukarna och de mindre hantverkarna, med ett ord, både små och stora arbetsgivare. Är det då så lätt att göra klart för dessa mindre arbetsgivare — för vilka det efter utskottsmajoritetens uppfattning är så svårt att utreda detta andra förhållande — att man skall betala fullständiga premier till riksförsäkringsanstalten för olycksfall i arbete och därjämte betala en avgift till sjukkassan utan att därför få någon valuta? Jag tror, att det icke kommer att bli så lätt, och jag tror, att alla dessa mindre arbetsgivare, för vilka man ömmar så mycket, om de verkligen satte sig in i frågan, skulle säga: låt oss hellre taga dessa olägenheter under några övergångsår i stället för att binda fast olycksfallsersättningen under karenstiden vid riksförsäkringsanstalten för att sedermera få betala både premier till riksförsäkringsanstalten och till sjukkassan och få valuta från den ena men icke från den andra.

Vidare talar utskottet om svårigheten att ordna vården, om det blir sjukkassorna, som skola göra det. Jag tror icke det ringaste på detta skäl. Det är alldeles, som om utskottsmajoriteten trodde, att här har förut allt gått vind för våg. Har en person blivit skadad genom olycksfall, så har han fått ligga där och lida, utan att någon människa tagit hand om honom. Så är det icke. Den skadade har blivit omhändertagen på samma sätt hittills, som hädanefter kommer att ske, och det är i regel arbetsgivaren, som fått taga hand om honom i första ögonblicket, och det kommer naturligtvis arbetsgivaren också att göra framdeles. Det bliver icke den ringaste skillnad i detta avseende i framtiden, i jämförelse med vad som ägt rum hittills.

Slutligen talar nu utskottet om, att kostnaderna för riksförsäkringsanstalten visserligen komma att stegras, och herrarna kunna se i den kungl. propositionen rörande staten för riksförsäkringsanstalten, hur stora kostnaderna för detta verk komma att bliva. Utskottet talar om stegringen av dessa kostnader och jäm-

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

för dem med de fördelar, som skulle vara att vinna för arbetarna och arbetsgivarna. Jag vågar, även med risk att bli beskyldd för att uteslutande gå arbetsgivarnas ärenden och se saken från deras synpunkt, såsom min oförgräpliga mening uttala, att när man skall ordna en sak som denna, där det är fråga om att från Sveriges arbetsgivare skall utbetalas ungefär 10 miljoner kronor, det icke är likgiltigt, om man kan genom åtgärder beträffande organisationen nedbringa dessa kostnader så mycket som möjligt. Det är alls icke, som utskottet säger, att dessa kostnader icke hava så stor betydelse. Det är ju klart, att även om detta belopp fördelas på 300,000 arbetsgivare, så betyder det dock en ökning av premien och det kan komma tider för den svenska industrien, då även en ringa ökning kan vara av betydelse, så att man bör se till, att man icke onödigt belastar den med utgifter som kunde hava undvikits, om man i tid velat vidtaga åtgärder för att få en klok och förnuftig organisation.

Till sist säger utskottet, att om man nu låter de kortvariga olycksfallen gå till riksförsäkringsanstalten, så får man erfarenhet, och sedan man fått erfarenhet om, hur det verkar och sjukförsäkringen kommit till stånd, så kan man handla därefter. Jo, jag tackar jag, vad man kan handla därefter, när riksförsäkringsanstalten en gång ordnat sig för allt detta. Känna herrarna verkligen ett kungligt svenskt ämbetsverk så litet, att ni tro, att ett sådant ämbetsverk utan det värsta motstånd skulle släppa ifrån sig en sak, som det en gång fått hand om? Jag har erfarenhet angående detta, och utan att vilja säga ett enda ont ord om riksförsäkringsanstalten, så säger jag dock, att den är och kommer att bli på pricken likadan som alla andra svenska ämbetsverk.

Jag har tyvärr ännu något att säga som jag skall be att få komma med. Mina herrar, låt oss tänka oss tvenne fall. Där blir en man i en landsända sjuk. Vi antaga t. ex., att han får blindtarmsinflammation. Han är försäkrad i en sjukkasse — det är han alldeles säkert, sedan den obligatoriska sjukförsäkringen blivit genomförd. Han behöver föras till ett lasarett för operation, och sjukkassefolket tar hand om honom och för honom till lasarettet. Lasarettsläkaren opererar mannen, och vi antaga, att han blir bra och kommer tillbaka efter fjorton dagar. Han får då ersättning från sjukkassan för den förlust av arbetsförtjänst han haft under denna tid. Det är således en mycket enkel sak, en så enkel sak, att man icke behöver skriva till Stockholm och fråga, om man får lov att föra mannen till sjukhuset. Nu skall jag be att med detta fall få jämföra ett annat fall. En annan man får en tegelsten i huvudet, och därav uppstår ett krossår av den beskaffenheten, att det säkert kan läkas på fjorton dagar eller tre veckor. Låt oss undersöka, hur detta fall skall behandlas efter utskottets mening! Mannen har alltså blivit skadad och skall ofördröjligen anmäla detta till arbetsgivaren. Denne skall, om icke försäkringsinrättningen tager hand om den sjuke, själv

göra det, d. v. s. skaffa en läkare, som ser till honom, eller forsla honom till närmaste lasarett för att vårdas. Alltså, arbetsgivaren skall taga hand om den sjuke. Nästa moment: arbetsgivaren skall skaffa läkarintyg. Nästa: arbetsgivaren skall skriva enligt formulär till riksförsäkringsanstalten och anmäla detta olycksfall. Vidare, när arbetsgivaren fått läkarintyget, så skall han insända detta till försäkringsanstalten. Om nu försäkringsanstalten begär det, så skall polismyndigheten anställa undersökning angående detta fall. Det är visserligen icke sagt, att detta behöver göras, men det kan möjligen bliva fallet. Anstalten har emellertid fått anmälan och hit till Stockholm fått uppskickat de papper jag omnämnt, nämligen anmälan från arbetsgivaren och läkarbetyget. Anstalten studerar papperen och finner, att det är ett fall, som sannolikt kommer att räcka fjorton dagar eller tre veckor. Så skriver anstalten till sitt ombud i orten — anstalten skall nämligen hava ett ombud kanske i varje socken — och säger: tag hand om detta fall och se till, att den skadade får vård. Nu är det sannolikt, att han redan genom arbetsgivarens försorg blivit förd till lasarettet, men är det icke gjort, skall ombudet taga hand om detta. Vidare skall riksförsäkringsanstalten undersöka, om mannen behöver provisorisk ersättning. Kan den icke på grund av förefintliga handlingar se, huru stor ersättning som skall utbetalas per dag, så skall nämligen enligt § 13 provisorisk ersättning utgå, och då meddelar riksförsäkringsanstalten den sjuke, att han kommer att erhålla en ersättning på 2 å 3 kronor om dagen, vilket skickas per postanvisning. Inom parentes vill jag nämna, att om denna provisoriska ersättning sedermera visar sig vara felaktig, beräknad till för högt belopp eller för en alltför lång tid, så skall den icke återbetalas, men detta hör egentligen icke hit. Anstalten har nu emellertid med posten skickat den provisoriska ersättningen. Nästa åtgärd blir, att anstalten skickar sitt ombud till arbetsgivaren eller också skriver och säger: var så god och lämna uppgift på vad den skadades arbetsförtjänst varit under åren närmast före olycksfallet. Detta behöver nämligen anstalten veta för att kunna räkna ut vad $\frac{2}{3}$ därav gör, vilket skall utgå i ersättning åt den skadade. Arbetsgivaren skickar in den begärda uppgiften till anstalten, och sedan denna fått uppgiften, bestämmer den, att för varje vecka skall det skickas ett visst belopp till arbetaren per postanvisning, som han får vandra till närmaste postkontor för att hämta.

När man nu tar i betraktande, att det kommer in tillsammans 250 dylika fall om dagen, så ber jag att få fråga: finns det verkligen någon, som vill påstå, att detta är en praktisk anordning? Jag hyser utomordentligt starka tvivel på, att det kan vara så, och jag får, när jag ser denna anordning, det allra starkaste intryck av, att svenskarna icke äro mästare, när de skola organisera något sådant som detta. Ty näppeligen kan man hitta på något mera inkrånglat sätt att ordna saken. Om det är fråga om olycksfall, som vara en tio dagar, om t. ex. någon

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

klämt sig i tummen eller fått ett slag i huvudet eller ett sår, som läkes på några dagar, så skall allt detta vandra upp till Stockholm till riksförsäkringsanstalten för att därifrån spridas ut till landsorten igen med order till ombudet och arbetsgivaren att skicka in uppgifter om avlöningen, varpå anstalten skall skicka pengar genom postverket. Ja, mina herrar, det är så, att sjukdomsfallet, som, i och för sig varit enkelt nog, genom den svenska byråkratismen på detta sätt verkligen blivit förvandlat till ett mål, och det är ju en strävan hos varje ämbetsverk att få så många mål som möjligt att handlägga. Fallet har blivit förvandlat till en hög papper, som nu ligger på hyllorna i riksförsäkringsanstalten, och där kan man nu taga reda på, att Johansson fick en sten i huvudet den och den dagen och att han fick så och så mycket i ersättning för skadan, att han icke skulle haft så mycket, men att han icke behövde återbetala det. Där finns också uppgift på hans avlöning m. m. Allt detta ligger där i ett fack och kan tagas fram och läsas av vem som helst. 250 sådana mål skola på detta sätt behandlas om dagen av riksförsäkringsanstalten.

Nu ber jag att få fråga herrarna: tro ni verkligen att det på detta sätt blir bättre? Tro ni icke snarare i likhet med mig, att om den lokala sjukkassans folk får taga hand om detta mål och om det får stanna där, att det skulle sköta det bättre? De känna mannen, och de veta, hur det gått till och hur han blivit skadad. De kunna tala med läkaren om, hur det står till med honom och om det är utsikt till att han blir bra. Men riksförsäkringsanstalten i Stockholm sitter på sina pappershögar och har icke den ringaste kännedom om varken läkaren eller den sjuke. På detta sätt har fallet blivit icke blott ett mål utan ett pappersmål och ingenting annat. Det är därför enligt min uppfattning en utomordentligt olycklig sak att binda de kortvariga olycksfallen vid detta förfarande.

Nu vet jag så väl, att man kommer att säga mig, att det naturligtvis är blott därför, att jag alltjämt kämpar för arbetsgivaresynpunkterna i detta fall, som jag icke vill, att dessa olycksfall skola komma till riksförsäkringsanstalten utan till sjukkassan. På detta svarar jag, att även om så vore, så må man väl icke förmena en människa att hava sitt sunda förnuft, även om man tänker på arbetsgivarna. Jag skulle i detta fall vilja göra anspråk på att få det omdömet om mig, att jag försökt tänka mig in i, hur det ställer sig både för arbetsgivarna och för arbetarna. Jag har verkligen försökt tänka mig in i, hur det ställer sig för arbetarna och om det icke kan vara precis lika bra för honom att bliva omhändertagen av detta sjukkassee folk, som han känner och har reda på, som att få leva i den stolta förvissningen, att han blivit förvandlad till ett mål i riksförsäkringsanstalten. Den glädjen är det väl icke mycket bevänt med.

Efter detta ber jag att få övergå till att yttra några ord om § 1.

När herrarna se på § 1, så torde ni av densamma finna, att utskottet har tillagt ett tredje stycke, som talar om yrkes-sjukdomar. Jag skall helt kort uttala mig om yrkessjukdomarna. Reservanterna ha i likhet med Kungl. Maj:t haft den uppfattningen, att yrkessjukdomar böra höra till sjukkassorna. Jag skall för övrigt, när jag upptagit kammarens tid så länge, icke uttala mig något närmare om den saken. Jag anser, att de skola höra dit.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Herr talman, jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Branting: Herr talman mina herrar! Den senaste ärade talaren gjorde sitt bästa med att här i slutet av sitt anförande i åtskilliga drastiska vändningar vädja till känslor i denna kammare, som äro både befogade och mycket utbredda, nämligen oviljan mot en onödigt stor byråkratisk apparat för att lösa enkla saker. Men jag tror, att den ärade talaren därvidlag icke blott sysslade mycket med ordet *mål*, utan han *målade* också i högsta grad själv hin på väggen för att få piska honom och gjorde sig därvid skyldig till mycket stora fel, varigenom värdet av hans bevisföring krympte till ingenting.

En huvudsak, som man genast måste fästa sig vid i denna herr Lindmans argumentation, var, att han försökte framhålla, att det önskvärda och eftersträfvansvärda för den skadade var att genast komma i beröring med det sjukkassefolk, som han kände och som kände till hans egna förhållanden. Men jag måste invända, att det är i detta ögonblick icke det, som saken nu gäller. Hela denna sak tillhör ett senare skede, nämligen då det skall avgöras, huruvida de kortare olycksfallen definitivt komma att läggas under sjukkassornas eller under riksförsäkringsanstaltens vård. Men den frågan föreligger *icke* nu; allra minst föreligger den enligt det förslag, som herr Lindman står såsom en huvudreservant för, därför att enligt det förslaget är i stället arbetsgivaren den, som skall taga hand om olycksfallet.

Sjukassorna har det opererats mycket med i herr Lindmans anförande, men det är såsom hjälptrupper — för att icke säga skyddstrupper — för det rena arbetsgivareintresset. Sjukassorna anföras, så länge deras uttalanden kunna stödja arbetsgivaresynpunkterna, men, när sjukassorna göra andra uttalanden — exempelvis ett sådant som detta: »Framför allt synes det förbundet — sjukkasseförbundet — berättigat att icke någon avprutning eller försämring sker i de försäkrades villkor under denna tid — det är karenstiden, som avses — gent emot vad kommittén föreslagit» — då duga icke sjukassornas uttalanden längre, utan man glider tyst förbi deras uttalanden och går gladeligen med på de rena arbetsgivaresynpunkterna. Man säger då i stället, att det är högst väsentliga belopp, mycket för betungande, som skulle gå ut under karenstiden.

Jag vill för övrigt be att från början få fastslå, att den ärade föregående talaren är fullkomligt ense med hela utskottet, som jag hoppas, därom, att den lagstiftning, som vi för närvarande ha, är

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

föråldrad, att den verkligen tjänat ut och det så grundligt, att det vore på tiden att den avlöses av en ny och bättre lagstiftning på detta ofantligt viktiga sociala område. Det är över trettio år, sedan initiativ togs här i andra kammaren av Adolf Hedin till hela denna försäkringslagstiftning, icke minst med tanke på olycksfallsförsäkringslagstiftningen. Det gjordes ansatser i början på 1890-talet till att få fram en olycksfallsförsäkringslag uti efter dåtidens förhållanden någorlunda presentabelt skick. Det strandade på den ensidiga sammansättning, som riksdagen då hade, där de arbetande klassernas representation var ytterligt begränsad, och det rena arbetsgivareintresset satt fullständigt i högsätet. Först år 1900 kom man tillbaka igen och försökte röra i olycksfallsförsäkringslagstiftningen. Icke heller då lyckades man genomföra någonting, utan först år 1901 fingo vi den mycket svaga och klena lagstiftning, som vi för närvarande ha, och som vi nu äntligen borde vara färdiga att komma ifrån.

Så snart det från arbetarepartiets sida blev någon börjande representation i andra kammaren, togs initiativ gång efter annan för att försöka få en förbättring till stånd, och vi kommo en gång så pass långt, att andra kammaren gick med på en begäran om höjning med 50 % av samtliga utgående försäkringsbelopp. Men det blev blott en demonstration, och det enda, som skedde, var att därigenom påskyndades, att frågan överlämnades till en kommitté — beklagligtvis till en kommitté, som hade en annan stor fråga att först avgöra, vilket ytterligare fördröjt det hela, så att nu först efter som sagt trettio år, sedan frågan första gången bragtes på allvar på tal här i kammaren, stå vi färdiga att skaffa oss en verkligt modern lagstiftning på detta område.

Nu är det också så, att det förslag, som kommitterade utarbetat, gått ut ibland arbetarklassen i vårt land och där mötts med mycket stort intresse från snart sagt alla olika håll. Det har kanske icke på alla ställen, som man skulle kunnat vänta, framkallat uttryckliga uttalanden, som gått in till myndigheterna, men det har debatterats i talrika församlingar och gjorts till föremål för en ingående granskning. Frånsett en och annan detaljanmärkning av det slag, som är oundvikligt, när det gäller ett stort lagkomplex, måste man säga sig, att nog har det över hela linjen varit en alldeles överraskande stor och stark anslutning till kommittéförslaget grundtankar, som kommit till uttryck från den klass, som saken närmast rör. Man har känt, att här skulle det verkligen kunna bli en ny tid i detta avseende, och att vi i stället för att ha stått långt, långt efter andra nationer på en av den sociala lagstiftningens viktigaste punkter, skulle kunna rycka med ens fram i allra främsta ledet och således på detta sätt, som sannerligen icke är det sämsta, hedra gamla Sverige inom den civiliserade mänskligheten.

Jag skulle något vilja betona detta, just betydelsen av att vi här fått en känsla av att i denna stund *kunna* få en tidsenlig och verkligen efter förhållandena avpassad, tillfyllestgörande lagstiftning upphöjd till lag. Det såg länge ut, som om det skulle kunna

vara möjligt att, om också med ett visst motstånd och låt vara med en och annan detaljjämkning, föra densamma oskadd i hamn. Re-^{Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.}geringen intresserade sig alldeles uppenbart för saken, och regeringen tog också den hänsyn till kommittéföreläggandet, att den vid jämförelse mellan de anmärkningar, som framkommo, och kommittéföreläggandet på det stora hela fann sig kunna följa kommitténs linjer och framlade således ett förslag, som med några undantag, som jag icke i detta sammanhang skall komma in på, verkligen kan sägas uppfylla alla de goda och glada förväntningar, med vilka folket nu ser på denna frågas behandling.

Men nu har det tyvärr, sedan förslaget kommit fram, restis en motvind mot detsamma från ett par håll. Det är, som om det skulle vara en olycklig ande, som ruvar över högern i det avseendet, att, om den skall kunna förmås att gå med på ett socialt framsteg av någon större betydelse, vill den i det sista försöka att vrida övergångsbestämmelserna — om icke annat — så att själva den glada och befriande känslan av framsteg, av att det rör sig framåt här i landet, vilken är av så stor betydelse för folkets hela syn på det samhälle, vari det lever, skall försvagas, förbittras och grumlas i så stor grad, som omständigheterna medgiva. Så var tyvärr fallet med folkpensioneringen. Det lider intet tvivel om att de övergångsbestämmelser, som man till sist nödd och tvungen måste gå med på, för att icke det hela skulle stupa, i hög grad bidragit att hos de arbetande klasserna skapa en mycket utbredd likgiltighet för hela det folkpensioneringsverk, vars verkningar till det goda icke genast synas, men vars verkningar i avseende på att innebära bördor för individen komma till synes omedelbart.

På samma sätt tycks det nu vara meningen, att man vill försöka att på ett mycket, mycket stort område av olycksfallen, nämligen för hela den del av dem, som ligger inom den nuvarande karenstiden av 60 dagar, införa anordningar, varigenom man dels icke alls skall komma framåt från vad som är och dels rent av skall gå tillbaka från vad som är och förbehålla framsteget endast för de i förhållande till de andra olycksfallen lyckligtvis relativt fåtaliga fall, då det är fråga om högre grad av invaliditet och sjukdom, som räcker över de två månaderna. Det är nämligen så, att man, såsom herr Lindman mycket riktigt framhöll, gjort frågan om, huru det skall förfaras under karenstiden, till huvudpunkten i motståndet mot denna lag. Det har uppstått ett besynnerligt intresse för en särskild teoretisk åskådning i detta fall hos vissa element, så att jag riktigt häpnade mer än en gång inom utskottet vid denna frågas behandling, när man hörde män, som man antog vara övervägande praktiska män — detta ord sannerligen ingalunda sagt i någon förklenande bemärkelse — vilja gå snart sagt genom eld och död för den läran, att det skall nödvändigt vara sjukförsäkringen, som skola sköta om de lättare olycksfallen, och att det icke på några villkor får vara så, att olycksfallsförsäkringen skall ha hand om även de lättare olycksfallen, utan de *måste* tillhöra sjukförsäkringen.

Jag har redan en smula berört detta i min första lilla replik till

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

herr Lindman, men jag skall be att ytterligare få anföra något i det avseendet. Vi ha här i Stockholm nyss haft besök av en tjänsteman i den norska Riksforsikringsanstalten, herr Quigstad, som höll ett föredrag om riktlinjerna i den norska olycksfallsförsäkringslagstiftningen. Han var inne på denna fråga, som för andra människor synes vara helt enkelt en praktisk fråga: skall det vara det mest lämpliga att lägga behandlingen av de kortare olycksfallen tillsammans med behandlingen av de längre olycksfallen eller tillsammans med behandlingen av de sjukdomar, som icke uppkomma genom olycksfall? Han hänförde sig i sitt anförande till vad som passerat i Norge, där man numera kommit in på den vägen att ha fått en till 10 dagar förkortad karenstid, och där Riksforsikringsanstalten har hand om de kortare olycksfallen. Han säger, att »några olägenheter hade icke visat sig till följd av att sjukbehandlingen ginge genom Riksforsikringsanstaltens tillsyningsmän». I det hela ginge det såsom ett grunddrag igenom administrationen av den norska olycksfallsförsäkringen att de lokala organen i största möjliga utsträckning finge behandla de saker, som kunde behandlas av dem, utan att kontrollen och bestämmanderätten från centraladministrationens sida lede något avbräck.

»Tillsyningsmännen hade visat sig kunna taga hand om de skadade lika väl som sjukassorna. Detta gällde även i de fall, då olycksfallsförsäkringen hade att utgiva ersättning redan från början, d. v. s. ifråga om icke sjukförsäkrade personer. Till och med om sådana skador, vilka blott föranledde läkarvård, hade tillsyningsmännen utan olägenhet kunnat taga hand.»

»Kontrollen över de sjuke vore genom Riksforsikringsanstalten och dess tillsyningsmän bättre än genom sjukassorna.»

Det kunde vidare ej förnekas, säger han, »att sjukassorna ofta skötte skadorna ur sitt eget speciella intresse utan hänsyn till olycksfallsförsäkringen».

Och så kommer till sist, och det vill jag särskilt fästa uppmärksamheten på: »man hade väl hittills antagit såsom ett axiom att sjukassorna skulle vara bäst skickade att övertaga sjukbehandlingen. Talaren hade också själv förut varit fängnen i denna åsikt. Men sedan han fått tillfälle att närmare iakttaga dess tillämpning i praktiken, hade han blivit betänksam samt mer och mer bibragts den uppfattningen, att föreställningen om sjukassornas företräde framför olycksfallsförsäkringen närmast vore en fiktion».

Ja, där ser man en utvecklingsgång i avseende på den faktiska behandlingen av dessa ting, där man från en förutfattad teori, sådan som herr Lindman här docerade för, kommer på grund av erfarenheten till att tvivla på den teoriens riktighet. Och sedan börjar man att luta över åt den tanken, att kanske, när allt kommer omkring, det är lika så klokt om inte klokare att låta alla olycksfall höra tillsammans under en gemensam administration. Herr Quigstad är inte ensam om en sådan utvecklingsgång. Åtskilliga spår ha synts under ärendets behandling av att denna utvecklingsgång försiggår i skilda hjärnor, och kanhända det omslaget, om det också ingalunda är säkert, dock

om några år är så pass fullbordat, att den lära, vilken nu så tvärsäkert förkunnas av herr Lindman, ingalunda längre räknar någon majoritet av anhängare bland dem, som särskilt syssla med dessa ting.

Men det är nu i alla fall inte frågan om detta, som just nu står inför sitt avgörande. Det finnes inte här den möjligheten, som man dock har haft i Norge, och som icke hindrat, att man där satt ned karenstiden till tio dagar, det finnes nämligen ingen *obligatorisk sjukförsäkring*, som kan taga hand om de lättare skadade. Vi ha icke detta. Hela vårt sjukförsäkringsväsende är icke så färdigt. Hela problemet om sjukförsäkringen ligger under utredning. Jag hoppas, i likhet med herr Lindman, att förslaget skall komma fram om några år, men jag är inte lika övertygad och säker som han, att icke svårigheter till dess kunna ha rest sig, så att det kan dröja ännu åtskilliga år, innan det verkligen blir genomfört. Och huru står då saken under denna mellantid? Då finnes efter vårt sätt att se, efter utskottets liksom kommitténs sätt att se, endast den praktiska och verkligen lämpliga vägen att gå, att man vädjar till riksförsäkringsanstalten att försöka, huruvida den kan taga hand om dessa lättare olycksfall. Man gör ett försök att operera med riksförsäkringsanstalten. Den skall kunna se till, om icke de lättare olycksfallen kunna så praktiskt och enkelt administreras från en centralpunkt, så att det verkligen blir möjlighet att få dem skötta som sig bör.

Var och en, som från början har betvivlat möjligheten av något sådant, var och en, vilken i likhet med herr Lindman varit rädd för att det skall bli för mycket skriverseri, för mycken omgång, för mycket av det långsamma byråkratiska maskineriet, var och en sådan vill jag rekommendera, om vederbörande icke redan gjort det, att göra ett besök i riksförsäkringsanstalten och se, huru man där registrerar in de försäkrade och huru hastigt den inkommande mängden av frågor avgöres. Det hela rör sig uppenbarligen icke om någonting annat, än att när man nu har en omfattning av försäkringar på omkring 100,000, skulle man i stället få en flerdubbelt större omfattning. Själva systemet blir detsamma. Och ett antal skrivbiträden, ett antal fruntimmer, som hjälpa till och sortera och skriva ut, det är inte en sådan apparat, för vilken svenska staten behöver rygga tillbaka, allra helst som man mycket väl kan förstå, att plats finnes för dessa skrivbiträden, ifall en omorganisation skulle bli nödvändig. Det är ofantligt lätt att bereda dem plats på andra sig ständigt utvecklande områden inom den sociala verksamhet, som staten här i landet har hand om.

Nej, vi ha att hålla oss till det faktum, att riksförsäkringsanstalten långt ifrån att rygga tillbaka ifråga om att åtaga sig denna börda, i stället tilltror sig att kunna lösa frågan. Och då synes det mig vara mycket besynnerligt, om riksdagen, när den ändå icke har valet mellan att gå till sjukförsäkrings- eller olycksfallsförsäkringsinstitutioner, utan endast har valet emellan att lägga denna uppgift under arbetsgivarnas ersättningskyldighet eller lägga den på riksförsäkringsanstalten, om riksdagen då skulle tveka ett ögonblick, att

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

verkligen gå till det ämbetsverk, som förklarar sig villigt och kompetent att göra detsamma.

Jag säger nu detta, därför att det är uppenbart — och därvid instämmer jag i vad kommitterade förut sagt och utskottet även antytt — att den verkliga, slutliga, definitiva prövningen av vart dessa korta olycksfall skola höra, kommer att förläggas till den tid, då det kommer att avgöras, huru vi skola ordna med den obligatoriska sjukförsäkringen. När den frågan föreligger, då upprepas åter denna debatt, som nu herr Lindman efter mitt sätt att se har i förtid arrangerat. Han har begagnat sig av fördelen att tala om sjukkassor och sjukförsäkring utan att därvid ha kommit ihåg, att vi ha icke denna sjukförsäkring nu organiserad. Vad som står emot riksförsäkringsanstalten, det är endast arbetsgivarnas omvårdnad i detta fall.

Med detta tror jag mig ha tillräckligt bemött också de många invändningar, som herr Lindman gång på gång gjorde däremot, att man icke borde binda fast dessa ärenden vid riksförsäkringsanstalten. Vi få aldrig loss dem därifrån, sade han, ifall vi en gång lägga dessa kortvariga olycksfall under riksförsäkringsanstalten. Men ifall det nu skulle gå så olyckligt, att riksförsäkringsanstalten visar sig icke kunna tillfredsställande gå i land med dessa uppgifter, om från landet runt det inströmma klagomål över det sätt, varpå riksförsäkringsanstalten fullgör detta uppdrag, tror icke kammaren då och är det inte då alldeles tydligt, att med förkrossande styrka skall det om ett antal år, när sjukförsäkringsfrågan skall avgöras, höjas ropet på att låta riksförsäkringsanstalten behålla endast de långvariga olycksfallen och i stället lägga dessa kortvariga under den nya sjukförsäkringsorganisationen, som vi skola skapa? Jag tror inte på möjligheten för ett ämbetsverk att kunna förhindra något sådant, vore det än så mäktigt. Och jag vet icke, om riksförsäkringsanstalten kan räknas till de mäktigare ämbetsverken. Den har åtminstone icke ännu lyckats få sin personal uppförd på ordinarie stat. I alla fall det förefaller mig, att det vore orimligt, att ett sådant ämbetsverk skulle kunna förhindra en på erfarenheten stödd åtgärd att flytta ifrån detsamma en del av de uppgifter, som det i så fall skulle visat sig icke kunna fylla.

Nej, det är en helt annan punkt, där det i verkligheten ömmar härvidlag, och det är den, som i något försiktiga ordalag antyddes i den ärade föregående talarens anförande, nämligen då han var inne på kapitlet om att arbetsgivarna böra betala *hela* olycksfallsförsäkringen. Han sade att de böra också vara med och betala något till sjukförsäkringen, därför, menade han, att de böra till sjukförsäkringen betala för de kortare olycksfallen och dessutom för yrkessjukdomar. Ja, detta sista är fullkomligt riktigt. De böra betala. Ifall de icke betala direkt till olycksfallsförsäkringen, böra de betala till sjukförsäkringen för kortare olycksfall. Men dessutom böra de, även enligt hr Lindman, betala till sjukkassorna för dessa yrkessjukdomar, som sammanhänga med arbetet.

När så är, då förstår jag å andra sidan icke, varför man skall vara så rädd härvidlag. Vi stå på principiellt samma ståndpunkt, vi som företräda här motsatta intressen — det ha vi ju inte skäl att

dölja, att vi göra. Vi stå på principiellt samma ståndpunkt, nämligen att det bör betalas för olycksfall, även kortvariga, från *arbetsgivarna*. Vad man är rädd för, det är då, att man skulle få betala den saken, så att säga, två gånger, att man skulle få betala nu till olycksfallsförsäkringen för kortvariga olycksfall, och att det sedan skulle resas anspråk på att arbetsgivarnas andel i sjukkassebidragen skulle bli lika stor, som om de ingenting betalt för dessa kortare olycksfallsförsäkringar. Vi ha under debatten i utskottet gång på gång varit inne på detta kapitel, och det har från arbetaresidan gång på gång framhållits, att det finnes inte någon rimlighet i, att vi skulle kräva den oresonligheten, att det verkligen skulle bli en dubbelbetalning på detta sätt ifrån arbetsgivaresidan. Gå nu arbetsgivarna med på att betala till riksförsäkringsanstalten för kortare olycksfall, så skola de naturligtvis icke sedan betala för *detsamma* till sjukkassorna, utan kvar står då, att de skola betala särskilt till sjukkassorna för yrkessjukdomarna, och detta då mindre, än om de skulle betala både för yrkessjukdomarna och för olycksfallsrisken vid kortare olycksfall. Det är den enklaste matematik i världen detta. Och jag tror ändå, att så långt man verkligen kan ge några förhandsgarantier om att man icke tänker driva en oresonlig ståndpunkt, så långt ha verkligen dylika förhandsgarantier givits inom utskottet beträffande den andel, som i sinom tid skall komma på arbetsgivarnas lott, när det gäller deras bidrag till de kommande sjukkassorna.

Jag förstår mycket väl den tanken ifrån arbetsgivareläget, att man ifrån början vill gardera sig emot att få betala två gånger för samma sak. Det gäller pengar, det är realiteter. Man vill se till, att man icke blir på detta sätt oskäligt och oriktigt uppskörtad; men för all del, när ingen ämnar göra detta, när det är fullt och klart utrett, att det inte föreligger någon skyldighet för arbetsgivarna att betala till sjukkassorna för de mindre olycksfallen, om de nämligen bliva betalningsskyldiga i dessa fall till olycksfallsförsäkringen, då synes mig, att även arbetsgivarna borde kunna giva sig till tåls därmed och icke kvarhålla den farhåga och den, jag höll nästan på att säga, förölämpande misstanken, att arbetarna ändå äro av det slaget, att när det väl kommer till kritan, tänka de taga ut ersättning för samma sak både i olycksfallsförsäkringen och i sjukförsäkringen. Jag tror således, att man kan vara lugn för dessa eljest helt reella farhågor.

Men vad bleve nu följden, ifall man ginge på den linje, som reservationen angiver? Jo, att icke mindre än 90 procent av olycksfallen skulle stå kvar vid ersättningen från arbetsgivarna, och med den otympligheten bryter man sönder principen, att det nu skall vara en ersättning i relation till årsinkomsten. Var och en förstår, att en enskild arbetsgivare icke kan räkna ut, huru mycket hans skadade arbetares årsförtjänst uppgår till; det skulle bli oändliga tvister och strider, utan saken måste därför ordnas på annat sätt, med *fixa* belopp. Då ha arbetsgivarna, icke nog med att de sålunda genom detta system ha vridit sönder de stora linjerna här i förslaget, ställt så till, att för 90 procent av olycksfallen skall man stå kvar vid ersättningsplikten i stället för att gå in på försäkringen.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Man har därjämte passat på att *sänka* beloppen på ett sätt, som efter min tanke är ganska häpnadsväckande kraftigt, när man be-
sinnar vad det är för skiljaktigheter, som det här är fråga om. Herr
von Sydows motion, som ligger till grund för herr Lindmans m. fl:s
reservationer, går ut på, att sjukpenningen per dag skall utgöra 1
krona för kvinna och 1,50 för man. Enligt Kungl. Maj:ts förslag
skulle sjukpenningen uppgå för arbetare med 1,800 kronors årsin-
komst till 4 kronor, för arbetare med 1,350 kronors årsinkomst till
3 kronor, för arbetare med 900 kronors årsinkomst till 2 kronor; icke
förrän vid en årsinkomst av 675 kronor, kommer man ned till en
sjukpenning av 1 krona 50 öre per dag, och först när man är nere
vid 450 kronors årsinkomst, kommer man till den för kvinnorna så-
som lämplig ansedda sjukpenning av 1 krona per dag. Man kan
med andra ord uttrycka saken så, att den ersättning under karenstid-
tiden — vilken gäller 90 procent av samtliga olycksfall — som bju-
des i den von Sydowska reservationen, innebär, att *alla arbetares års-
inkomst skall beräknas uppgå till 675 kronor* och icke ett öre därut-
över, och alla arbeters årsinkomst till 450 kronor. Detta är verk-
ligen ett anbud, varom man måste säga sig, att det är ganska häp-
nadsväckande, att det har kommit utan någon som helst egentlig
motsägelse, såvitt jag förspott, från högersidan, och utan någon
motsägelse uti den press, som gärna ser med arbetsgivarnas ögon.
Man har funnit detta ungefär i sin ordning och glidit förbi de orim-
ligt låga beloppen för att fästa sig vid det bekväma och enkla, att
man skulle kunna ha fixerade belopp. Det tillägges t. o. m. i herr
von Sydows reservation, att detta skulle ändå innebära ett så »ofant-
ligt framsteg», står det, i jämförelse med den nuvarande ordningen;
men när man talar om detta ofantliga framsteg, glömmer man, att
redan nu är dock karenstidsförsäkringen för riksförsäkringen genom-
förd i så stor omfattning, att sådan gäller ungefär tre fjärdedelar av
samtliga försäkringar.

Det är således uti dessa två väsentliga punkter, som så av-
gjorda försämringar uti reservationen äro gjorda, att när det visade
sig, att man inom utskottets högerhalva icke var villig att på min-
sta sätt jämka eller rubba på detta, var det för oss andra omöjligt
att tänka på någon slags överenskommelse. Och det måste väl var
och en, som ser dessa saker såsom de äro, säga sig, att vad som bju-
des i den nu föreliggande Sydowska reservationen är från arbetar-
nas sida alldeles oantagligt.

Men dessa försämringar beträffande karenstiden äro visst inte
de enda. Jag skall icke gå igenom hela Leporellolistan med alla des-
sa försämringar, som äro gjorda uti olika detaljer; vi komma till dem
så småningom under den följande behandlingen av de olika lagpara-
graferna. Men alltigenom präglas det hela av en oro för att en arbe-
tare, som förolyckats mer eller mindre svårt, skulle kunna få *för
mycket*. Det begärdes t. ex., att i stället för till 1,800 kronor, som
skulle vara högsta gränsen enligt Kungl. Maj:ts förslag, skulle man
icke få gå högre än till 1.500 kronor i avseende å verklig försäkring.

Detta skulle således innebära, att de högre klasserna skures bort från försäkringen.

Vad innebär då detta i själva verket? Jo, ingenting mindre än, att det talas om, att man bör akta sig för att göra dessa försäkringar så höga, att de kunna leda till »bristande arbetsvilja» och försök att »obehörigt njuta underhåll genom det allmännas försorg!» Det är satsen, som jag för reservanternas egen skull hade önskat att, även om de någon gång skulle kunnat framkomma i diskussionens hetta, de dock icke nedskrivits i reservationen. Om man sedan ser på, hur det är med denna högsta gräns i utlandet, så finnes det några länder, där den är lägre än de av Kungl. Maj:t föreslagna 1,800 kronor; Italien t. ex. har blott 1,400 kronor; Norge, som på denna punkt står något efter, har endast 1,200 kronor, för att inte tala om Finland, som i en antikverad lag endast har 500 kronor — om jag icke mins orätt är dock den lagen i hög grad avsedd särskilt för lantbefolkningen. Mot detta står i alla händelser, att i de stora europeiska länderna är gränsen betydligt högre än här. I Tyskland räknar man först med 1,600 kronor, och vad som sedan skjuter därutöver räknar man med $\frac{1}{3}$, så att man kan där komma upp ett långt stycke på 2,000-talet i fråga om dylik försäkring. I Frankrike utgår man från 1,700 kronor och lägger till $\frac{1}{4}$ av vad som överskjuter; i Schweiz och Luxemburg är den högsta gränsen 2,800 kronor. Allt som allt måste man säga sig, att i en lag, som avser att verkligen lösa en fråga och som avser att bli bestående för någon längre tid framåt, går det icke an att under nuvarande penningförhållanden sätta gränsen alltför lågt utan de 1,800 kronor, som Kungl. Maj:t här föreslagit, måste väl anses vara ett rimligt maximum eller minimum, vilketdera ordet man här vill begagna, som *måste* vara med för att ge lagen den bärvidd, som den icke kan sakna.

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Det finns även andra saker i samma anda i den von Sydowska reservationen. Där begäres t. ex. att i stället för att räkna med $\frac{1}{300}$ av årsinkomsten vid sjukpenningens bestämmande, skall man räkna med $\frac{1}{365}$, sålunda en ganska kännbar avknappning. Det låter nog så vackert, att man på detta sätt kommer till bättre överensstämmelse med principen om att sjukpenningen bör uppgå till $\frac{2}{3}$ av inkomsten, men om man går till riksförsäkringsanstaltens tabeller å sid. 24 i dess utlåtande om denna sak till Kungl. Maj:t, visar det sig i själva verket, såsom naturligt är, att, med hänsyn till att de första dagarna äro bortskurna i Kungl. Maj:ts förslag, vilket således inverkar mycket starkt minskande i avseende å vad arbetarna verkligen få ut i sjukpenningar vid kortare olycksfall, det blir icke mer än omkring 30 procent av avlöningen, som han får i sjukhjälp, ifall sjukdomen varat 1—6 dagar; har den varat 7—13 dagar, blir det 55 procent, har den varat 14—20 dagar, blir det 64 procent. Enligt den nuvarande ordningen kommer man först, när man varit sjuk i fyra veckor, upp till 68 procent och kan sedan komma ett par procent därutöver. Så är det faktiska förhållandet beträffande det ojämförligt största antalet olycksfall, men detta har icke hindrat veder-

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

börande att vilja nagga av på arbetarnas ersättning även genom denna nya anordning.

I samma linje ligger för övrigt hela den strävan, som genomgår reservationen, att man inte skall få den här saken riktigt i gång, förrän vissa villkor äro uppfyllda. Man har hittat på att försäkringsrådet, dess organisation och sammansättning, är en till den grad ömtålig sak, att det icke är nog med att Konung och Riksdag skola bestämma därom utan dessa bestämmelser måste få lagform, d. v. s. praktiskt sett, att första kammaren skall giva sitt samtycke till organisationen av försäkringsrådet, innan man kan vara med om att taga denna lag. Jag förstår, att man kan vara angelägen om att i fråga om försäkringsrådets sammansättning få vissa synpunkter väl bevakade, då detsamma skall tjänstgöra som domstol; och det visade sig också under diskussionen i utskottet, att vi från vänstersidan ingalunda saknade sinne för det befogade i detta krav. Men man var inte nöjd med vad som erbjöds, nämligen att själva grundlinjerna för försäkringsrådet skulle sättas i lagform, utan man ville ha det hela icke blott under Konungens och Riksdagens, utan även under vardera kammarens bestämda veto.

På samma sätt förhåller det sig med villkoret, som man har fört in beträffande en reform i tryckfrihetsförordningen angående vissa uppgifter som av arbetstgivaren skulle lämnas till riksförsäkringsanstalten. Ingen förständig människa kan ha något emot, att dessa uppgifter skola förbli diskretionära, och det bör ju inskrivas i tryckfrihetsförordningen, när en sådan ny anordning träffas i fråga om dylika uppgifter. Men det är ju alltid tänkbart, att meningarna kunna bli delade om själva formuleringen och om omfånget, alltså i hur stor utsträckning man vill göra dessa handlingar och uppgifter hemliga. Då är det väl ändå något orimligt att, såsom man nu gjort från första kammarens sida, hela denna stora sociala lags förande ut i livet skall bero på, om tillägget till denna tryckfrihetsparagrafs långa litania över handlingar, som skola behandlas på ett visst sätt, först skall vara antaget av båda kamrarna!

Det ena som det andra visar, att det på den sidan förefinnas rätt så stora önskemål, att *icke* denna sak må göras till vad den borde vara. Det finnes intressesynpunkter, som framträda med en krasshet, som kan väcka förvåning. Det är beklagligt, att denna sak icke kunnat lösas mera i överenskommelsens tecken. Såsom förhållandena nu ligga, återstår, efter mitt sätt att se, för andra kammaren ingenting annat än att för sin del ge den starkast möjliga anslutning åt de samlade, genomtänkta och bärande idéer, som äro uttryckta i kommitténs och Kungl. Maj:ts förslag. Man borde försöka här i denna mera folkvalda kammare att samla sig så starkt som möjligt omkring denna linje gentemot de synpunkter, vilka väl ungefär nu som bäst föra de stora orden i medkammaren. Det är nödvändigt, att denna fråga löses efter enhetliga linjer, att det således blir en verklig lösning, som folket känner kan medföra ett gott resultat och som kan stå sig några årtionden framåt, en lösning, om vilken det kan sägas, att man här verkligen för en gångs skull utan några svagheter och

eftergifter i väsentliga ting åstadkommit en social lag, som vi kunna ha heder av inför oss själva och inför hela världen.

Vi äro förvisso från det parti, jag tillhör, så angelägna, som var och en förstår att vi måste vara, att verkligen vid denna riksdag komma till ett positivt resultat i denna stora fråga. Det är alldeles givet, att i småsaker kan man gå med på en och annan jämkning, även om det skulle yppa sig, att därmed följa vissa olägenheter, som man hellre hade velat undvika. Men å andra sidan, det säger jag öppet, hellre än att få en sådan lag, som i verkligheten lämnar denna stora fråga olöst och som gör, att folket icke känner sig ha fått vad det önskar och hoppats att få, nämligen en verklig olycksfallsförsäkringslag, utan i stället ett lappverk mellan de båda kamrarnas skilda ståndpunkter, hellre må då denna sak falla för denna gång. Ty jag är viss om, att folket, som nu i över trettio år hoppats och väntat på olycksfallsfrågans reglering, skall säga sig, att det är bättre att få en lösning, när den nu kommer, som verkligen står sig, än att få en sådan, som genast åter måste bli föremål för lappande och strider.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan i den nu föredragna punkten.

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman, mina herrar! Jag lovar att icke bliva på långt när så mångordig som de föregående ärade talarna, och för att infria detta löfte vill jag genast kasta mig in på den mest stridiga punkten härvidlag, nämligen den principfrågan, huru detta skall organiseras. Jag vill säga, att jag gått till arbetet i utskottet utan någon förutfattad mening, men ju mer jag sökt studera mig in i saken, desto mer har jag kommit till den övertygelsen, att om det skall bli någon verkligt god organisation i detta fall, om det skall bli någon god lösning av denna fråga, då måste olycksfallsförsäkringen byggas upp på sjukförsäkringen, så att de kortvariga olycksfallen läggas till sjukförsäkringen. Detta är min bestämda övertygelse. Det är icke så, som herr Branting framhåller, att denna åsikt endast är en teoretisk åskådning, utan den är alldeles raka motsatsen; vår ställning bottnar i den praktiska sakkunskapen och ingenting annat.

Jag skall nu be att få återföra i minnet något av den sakkunskap, som här redan förut åberopats, men som i anledning av herr Brantings yttrande torde behöva framhållas ännu en gång. Det har redan sagts, att så gott som all sakkunskap inom landet bestämt och klart säger ifrån, att den organisation, varom här är fråga, bör byggas på det sätt, som vi reservanter önska. Jag ber att i det avseendet först få läsa upp vad riksförsäkringsanstalten yttrade år 1908. Den förklarade då, »att det ur praktisk synpunkt vore avgjort att föredraga, att all så kallad sjukhjälp, vare sig den är föranledd av olycksfall eller annat förhållande, hänvisades till av medlemmarna själva förvaltade, ehuru i samförstånd med den övriga försäkringen arbetande sjukkassor. En sjukkassa kunde snabbt och direkt ingripa där behov förelåg;

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

den kunde ock, genom sina egna medlemmar, öva en omedelbar och fullt verksam kontroll över användningen av kassans medel. Skulle åter sjukförsäkringen handhavas av en central anstalt, komme denna att belastas med en i hög grad tyngande och oformlig administration, och förvaltningskostnaderna komme särskilt med avseende å utgifterna för utövande av nödig kontroll att ställa sig oskäligt dryga.» Så uttalade sig riksförsäkringsanstalten år 1908. Att den sedan ändrat ståndpunkt, torde bero på helt andra, absolut icke praktiska förhållanden, ty någon sådan erfarenhet har den väl icke hunnit att få, när den icke haft någon praktik i detta fall.

Sveriges allmänna sjukförbund förklarar även, att det är alldeles obestridligt, att om man här vill ha en lämplig anordning, måste man bygga organisationen på nu angivet sätt, och förbundet uttalar, att hänsynen till de försäkrade själva måste göra, att man lägger det hela på detta sätt, ty endast genom en sådan organisation kan man få tillräcklig snabbhet, effektivitet och kontroll över det hela. I all synnerhet lägger man vikt vid kontrollen, och det tror jag, att vi böra göra allesammans. Man anser, att kontrollen är något, som man här i första hand bör ta hänsyn till, och att den är så viktig, att den kan knappast överskattas. Denna kontroll kan ju icke utövas på långt när så effektivt av något annat organ än lokala sådana, såsom sjuk-kassorna.

Socialstyrelsen har också framhållit, att de kortvariga olycksfallen alldeles självklart höra samman med sjukförsäkringen; dessa båda saker stå i ett organiskt sammanhang, och frågan bör lösas så, att de kortvariga olycksfallen böra läggas till sjukförsäkringen.

I fråga om kommittén och Kungl. Maj:t kan man väl säga, att de, såvitt man kan döma av vad de uttalat, principiellt också intaga denna ståndpunkt. Men, säga de, då vi icke ha de obligatoriska sjuk-kassorna att bygga på, måste vi här ställa till med en provisorisk anordning, och i valet mellan de möjligheter, som därvid stått till buds, ha de för sin del icke sett någon annan utväg än att lägga de kortvariga olycksfallen till riksförsäkringsanstalten. Men det poängteras tydligt och klart, att detta endast är en provisorisk anordning och att frågan sedan bör tagas upp i sammanhang med den obligatoriska sjukförsäkringen. Det är väl knappast någon, som vill förneka, att ifall vi nu haft den obligatoriska sjuk-kasseförsäkringen i ordning och organiserad, de kortare olycksfallen då också blivit förlagda dit.

Om det således är riktigt, att de kortvariga olycksfallen böra läggas under sjuk-kassorna, om denna organisationsprincip är riktig, då är det nödvändigt, att det provisorium, som vi nu skola anordna, göres sådant, att det är möjligt att sedan återföra saken på rätt bog, att således gå ifrån denna provisoriska anordning och återföra de kortvariga olycksfallen till sjuk-kassorna. Men det är just här, som skon klämmer. Gå vi nu med på ut-

skottets förslag, så har i själva verket därmed principen i detta fall blivit fastlåst, ty icke ens inom utskottet har någon vågat påstå, att i fall de kortvariga olycksfallen nu läggas under riksförsäkringsanstalten, det skall bliva sannolikt eller ens möjligt att sedan återföra dem till sjukkassorna. Och ingen har väl heller trott, att ifall riksförsäkringsanstalten nu växer ut till sådana dimensioner, som den här måste göra, det sedan skall lyckas att återföra den till vad den ursprungligen varit.

Under sådana förhållanden har åtminstone jag för min del kommit till den övertygelsen, att vi här icke ha att gå någon annan väg än den, som utskottsreservanterna nu anvisa. Jag och de, som hysa samma uppfattning som jag i detta fall, ha icke velat för en tillfällig fördel fastlåsa för all framtid en olämplig organisation, ty detta skall enligt mitt förmenande absolut bli resultatet av ett bifall till utskottets hemställan. Särskilt har man ifrån sjukkassehåll uttalat de allra största betänkligheter mot en sådan anordning. Vi ha inom utskottet haft tillfälle att höra uttalanden från håll, som sitter inne med den förnämsta sakkunskap i fråga om sjukkasseväsendet, som finnes att tillgå i vårt land, och därvid har betonats, att en sådan organisation som den av utskottet föreslagna skulle i hög grad försvåra, för att inte säga omöjliggöra, tillkomsten av obligatorisk sjukförsäkring. Den skulle i själva verket sätta en spärr för denna försäkring och den skulle utså ett tvistefråga inom sjukkassorna mellan arbetarna och de övriga medlemmarna.

Vidare kan man fråga sig, då nu praktiskt taget så gott som alla de 600,000 medlemmarna inom sjukkassorna få bidrag även vid olycksfall, och då sjukkassorna i närvarande stund skött denna sin uppgift på fullt tillfredsställande sätt, varför skola de icke kunna sköta den även framdeles. De kortvariga olycksfallen komma väl i alla fall icke att i nämnvärd mån öka sjukkassornas arbete, ty enligt en till utskottet lämnad uppgift förekommer det endast ett olycksfall på 10 sjukdomsfall, d. v. s. arbetet skulle endast ökas med omkring 10 procent.

När det nu visat sig nödvändigt och lämpligt och ur alla synpunkter praktiskt att organisera sjukkassorna lokalt, varför skall det icke visa sig lika nödvändigt och praktiskt att organisera även olycksfallsförsäkringen på samma sätt? Varför skall det vara nödvändigt att upprätta ett stort nytt ämbetsverk, när man kan få saken bättre skött så gott som gratis av de nuvarande sjukkassorna, åtminstone blir det icke på långt när så dyrt? Det finnes ett land, Holland, där man slagit in på motsatt princip, och det uppgives, att i detta lilla land för närvarande finnes 764 tjänstemän för denna sak. Nu säger riksförsäkringsanstalten, att man kan säkerligen göra organisationen enklare och billigare här. Ja, det är ju möjligt, men vi skola komma ihåg, att vårt land har mycket större utsträckning. Om buden komma här att få mycket mera arbete; för kontrollens skull måste de företaga många resor o. s. v., och jag tror icke,

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

att det skall finnas någon möjlighet att göra apparaten billigare här, än den är i Holland.

Allt detta har för mig varit så övertygande, att jag för min del är bestämt klar på att denna princip är den riktiga. Huruvida alla andra detaljbestämmelser i förslaget äro riktiga, beträffande karenstiden och andra detaljsaker, därom kan jag icke yttra mig med någon bestämdhet, men beträffande denna princip är jag absolut övertygad om att det är den riktiga.

Nå, vad säger nu utskottet? Jo, först vill jag konstatera, att utskottet, i likhet med vad riksförsäkringsanstalten har gjort på sista tiden, ställt sig på den ståndpunkten, att olycksfallsförsäkringen skall organiseras såsom en enhet fullständigt för sig utan någon sammanblandning med sjukkassorna. Och varför? Jo, såsom motiv för detta åberopar sig utskottet på uttalanden av en doktor Kauffmann, president för dessa inrättningar för olycksfallsförsäkring, tror jag, i Tyskland. Han säger, att han icke anser, att sjukkassorna äro lämpliga organ att sköta olycksfallsförsäkringen, därför, säger han, att sjukkassorna lägga för mycket an på att så fort som möjligt bli av med sjukfallen. De lägga alltför mycket an på att komma ifrån det hela så billigt och enkelt som möjligt, och följden av detta blir ofta en stigande invaliditet. På detta så gott som enda skäl går utskottet med på en anordning att lägga de kortvariga olycksfallen för sig under riksförsäkringsanstalten. Att apparaten blir stor och dyrbar, säges vara av underordnad betydelse i detta fall. Det spelar icke någon roll jämfört med att invaliditeten kan minskas. Alla de skäl, som framförts från sakkunniga, söker utskottet icke bemöta med ett enda ord, säkerligen av den anledningen, att de knappast kunna bemötas, och farhågorna för att saker och ting genom dessa anordningar för all framtid kunna fastslås, kan utskottet icke dela. Ja, naturligtvis av den anledningen, att det är icke farhågor för dem; de vilja ha saker och ting ordnade på det sättet. Jag får säga, att jag har sällan sett en svagare motivering för en ståndpunkt än denna.

Själva grunden för allt detta, vilken är den? Jo, det är påståendet, att sjukkassorna, om de få hand om de kortvariga olycksfallen, skulle slarva med behandlingen, så att invaliditeten på detta vis skulle ökas i vårt land. Det har ju framhållits av utskottets herr ordförande ett par drastiska exempel, hur rent omöjligt detta påstående är. Man kan icke gärna tänka sig, att ett olycksfall blir behandlat olika, om mannen tillhör en sjukkassa än om mannen har en olycksfallsförsäkring. Det är alldeles klart, att i båda fallen tillkallas en doktor, i båda fallen gör doktorn så gott han kan, och i båda fallen får mannen all den omvårdnad, som kan givas honom, oberoende om han har en olycksfallsförsäkring eller tillhör en sjukkassa. Jag tycker, det är besynnerligt att påstå något annat, och jag tycker, det är en anklagelse mot sjukkassorna, som de icke kunna vara belättna med. Jag tycker också, att läkarekåren skall känna

det underligt, om man påstår, att fall behandlas olika, om mannen hör hit eller dit. Det är en ohållbar grund, som utskottet bygger på.

Nu vill jag villigt erkänna, att detta provisorium, som vi nödgas gå på här för att icke låsa fast saker och ting för all framtid på ett sådant ogynnsamt sätt, har sina ogynnsamma sidor. Hade vi kunnat få någon garanti för att detta provisorium skulle kunna efterträdas av någon anordning, som kan anses möjlig, skulle vi, eller åtminstone jag, gått med på utskottets förslag, men några sådana garantier i det fallet stå icke inom möjlighetens område, och därför ha vi ansett oss nödsakade att gå på den linje, som vi gått. Den medför olägenheter dels på så sätt, att därigenom införes arbetsgivarnas direkta betalningsskyldighet i detta fall, och dels på så sätt, att man kvarstår vid de fixa ersättningsbeloppen. Jag medger, att den personliga ansvarsskyldigheten för arbetsgivare vid olyckstillfällena kan i ett eller annat undantagsfall komma att kännas tung, men jag vill säga, att det blir, såvitt jag kan bedöma, ytterst sällsynta undantagsfall. Och vi få icke glömma, att detta är under ett kortare provisorium av några år. Vi ha haft att välja mellan antingen att taga en liten olägenhet nu för att få saken ordnad på ett tillfredsställande sätt i framtiden eller att få saken ordnad bra nu och olämpligt ordnad för all framtid. Jag vill säga, att i det fallet har jag icke hyst någon tvekan, och jag har icke kunnat taga på mitt ansvar att gå på någon annan linje, än jag gjort.

Här har framkastats mot oss åtskilliga anklagelser. Herr Branting förebrådde utskottets herr ordförande och även högern, att här ha arbetsgivaresynpunkter och klassynpunkter fått göra sig gällande. Ja, man kan naturligtvis förebrå herr Branting och hans meningsfränder, att de göra arbetaresynpunkterna alltför mycket gällande. Objektivitet är en sak, som var och en bör sträva till så mycket som möjligt. Den ene lyckas bättre och den andre lyckas sämre, men jag hoppas, att alla sträva efter det. Emellertid är det knappast lönt att kasta fram några större förebräelser mot varandra. Jag tror, att i det fallet har herr Branting och hans meningsfränder gjort sig skyldiga till större förmyndelser mot oss än vi mot dem. Vi hörde under herr Brantings anförande oupphörligt sådana yttranden som »krassa arbetsgivaresynpunkter», »krassa högerynpunkter» och sådant. Jag hörde icke ett enda så starkt ord från herr Lindmans sida, och jag vågar påstå, att icke jag heller uttalat något ord, som kan alls jämföras med dessa. Herr Branting förebrådde oss, att vi endast grundade oss på teoretiska åskådningar. Nej, mina herrar, vi grunda icke vår ståndpunkt på teoretiska åskådningar, utan vi grunda vår åskådning på den praktiska erfarenheten och ingenting annat. Jag vågar påstå, att den grund, som utskottet haft för sin mening, är ofantligt svagare än den vi ha. Vi, det kan jag säga, äro ute i mycket gott sällskap, vi äro ute tillsammans med hela den sakkunskap, som kan uppletas i Sveriges land, och

Ang. lag om försäkring för olycksfullt arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

det tror jag de andra herrarna fått svårt att ställa upp någon motsvarighet till.

När man hörde herr Branting, fick man det intrycket, måste kammaren få det intrycket, att här har högern sökt smula sönder och tillintetgöra så gott som hela detta stort anlagda förslag, och han plockade fram en del församlingar, som han påstod, ur förslaget. Jag vill endast för att belysa detta taga fram ett par siffror, som blevo framhållna inom utskottet, och där icke dementerades. Det har sagts, att enligt den nuvarande olycksfallsförsäkringslagen äro arbetsgivarna skyldiga att betala mellan 2 och 3 miljoner kronor till olycksfallsförsäkringar. Enligt Kungl. Maj:ts och utskottets förslag skulle den summan stiga till 10 miljoner kronor, och enligt reservanternas förslag 9 miljoner kronor. Jag tror, att dessa siffror bättre än något annat nu kunna giva kammaren en klar uppfattning om, i vilken utsträckning vi reservanter vilja försämlra Kungl. Maj:ts förslag, då därtill den miljon, som vi nu vilja pruta av, endast är avsedd att bli en avprutning under ett kortare provisorium, till dess att de obligatoriska sjukförsäkringarna komma till stånd. Jag tror således, att det är fullkomligt befogat, då reservanterna framhålla, att det förslag, som de komma med, i själva verket innebär ett ofantligt stort framsteg, även om utskottets förslag innebär ett något större framsteg, men den skillnaden är i alla fall icke så betydande, som herr Branting och hans meningsfränder vilja låta påskina.

Beträffande 1 § vill jag, herr talman, be att få yrka bifall till den reservation, som är avgiven av utskottets herr ordförande och åtskilliga andra.

Herr vice talmannen D. Persson: Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av herr Lindmans yttrande. Nu har ju herr Branting på ett så fullt uttömmande sätt besvarat herr Lindman, så att jag kan fatta mig mycket kort. Det är dock en eller annan synpunkt, som jag anser mig böra framföra.

Herr Lindman började sitt anförande med att deklarerera, att alla, som sutto i utskottet, varit eniga om olycksfallsförsäkringslagens stora betydelse, och detta är fullkomligt sant. Men så kom han med det stora undantag, som vi återfinna under 6 § och som avhandlar den s. k. karenstiden. På de villkor, som herr Lindman där framställde, kan det hända, att hela detta betydelsefulla och stora lagförslag kommer att omintetgöras, därest högern tänker hålla alltför kraftigt på denna ståndpunkt. Och i sammanhang med detta sitt yttrande rörande karenstiden frågade herr Lindman, om det var riktigt och lämpligt att olycksfallsförsäkringen skall omfattas även de kortvariga olycksfallen. Ja, såvitt jag kan förstå är det lämpligt, att så sker. Nu kan man tvista om principen, huruvida de kortvariga olycksfallen skola läggas under sjukförsäkringarna eller olycksfallsförsäkringen, men en grundsats håller jag strängt fast vid, nämligen att de arbetare, vi vilja skydda, skola erhålla samma säkerhet beträffande de kortva-

rigare olycksfallen som de få med hänsyn till de långvarigare. Med den lagstiftning, som vi för närvarande ha, blir detta icke förhållandet. Man kan icke heller nå detta mål genom ett bifall till vad högerreservanterna önskat och framhållit. Nu sökte herr Lindman stödja sin uppfattning med uttalanden från vissa ämbetsverk och särskilt med uttalanden från sjukkasserepresentanterna att de kortvariga olycksfallen borde komma under sjukkassorna. Det är sant, att vissa ämbetsverk anslutit sig till tanken, att de sjukdomar, som orsakas av vissa olycksfall, och som vara en kortare tid, skulle hänföras till sjukkassorna. Det må för övrigt vara huru som helst med denna sak, men då vi icke ha någon statsanstalt i detta hänseende, utan vi äro hänvisade till privata sjukkassor, som visserligen ha statsunderstöd, men som dock äro privata, så synas mig stora skäl tala för, att dessa olycksfall komma under den statsanstalt, som vi ha, nämligen riksförsäkringsanstalten. Jag finner det mycket naturligt, att sjukkassornas representanter livligt förorda, att de kortare olycksfallen skola komma under sjukkassorna, men det är icke vår uppgift att skydda de enskilda spekulationerna, utan här föreligger för oss uppgiften att lösa denna stora sociala fråga till det svenska folkets och de arbetande klassernas väl och bästa. Och om man kan göra detta vilket man enligt min uppfattning kan göra med det förslag, som framlagts av Kungl. Maj:t, utan obehörigt tryck på andra samhällsklasser, så synas mig alla skäl tala för ett bifall till ungefär det förslag, som framlagts av Kungl. Maj:t.

Nu sökte herr Lindman att på ett mer eller mindre advokatoriskt sätt — jag vågar kalla det så — rent förlöjliga den vidlyftiga procedur, som skulle bliva en följd, om vi bifalla det förslag, som jag velat förorda och som återfinnes i utskottets förslag under paragraf 6, som gäller de mindre olycksfallen och tillika den s. k. karenstiden. Reservanterna ha i detta fall gått något längre än Kungl. Maj:t. Men jag undrar i alla fall, herr Lindman, om icke proceduren blir minst lika omfattande och vidlyftig, om man hänför de kortvariga olycksfallen till sjukkassorna. Jag för min del vågar påstå, att proceduren i detta fall blir ändå vidlyftigare, ty man kommer då att säga: bör det vara sjukkassorna eller olycksfallsförsäkringsanstalterna, som skola taga hand om dessa olycksfall? Man får härigenom nya tvister, och man får igen samma procedur och man får den icke i mindre, utan snarare i högre grad. För övrigt förhåller det sig så, att sjukkassorna äro icke representerade på landsbygden — på bondlandet, om jag får uttrycka mig så — såsom herr Lindman förutsatte. Han talade oupphörligt om, att man annars finge lov att vända sig till riksförsäkringsanstalten i Stockholm och framhöll detta som en olägenhet. Nej, mina herrar, så betrakta vi icke saken på landsbygden. De flesta olycksfallsförsäkringar, som vi tagit, ha vi tagit i riksförsäkringsanstalten, ty den har ombud i landet ute i de flesta socknarna. Därför ha vi funnit det både säkrast och bekvämast att söka försäkring i riksförsäkringsanstalten, och därför bleve det icke heller någon olägenhet för oss, om vi fortfarande finge vända oss till riksförsäkringsanstalten i stället för att vända oss till någon sjuk-

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

kassa. Jag vet för övrigt icke någon sjukkasse, som det skulle vara bekvämare att vända sig till än till riksförsäkringsanstalten direkt.

Jag skall nu be att få säga några ord om den långa karenstiden med frivillig försäkring, d. v. s. där man icke skulle ha försäkringsplikt, utan ersättningsplikt. Detta blir för de mindre arbetsgivarna och särskilt för de mindre hemmansägarna en fälla, om ett sådant uttryck tillåtes, i vilken många av dessa otvivelaktigt komma att falla. De ha, säga vad man vill, kanske icke reda på, att vi stiftat en lag, som är så besynnerlig, att vissa sjukdomsfall höra hit och andra dit. Jag kan sålunda icke säga något annat än att denna lag för många måste bliva en fälla; och för mången arbetsgivare blir det då så, att om han befinner sig i en svag ekonomisk ställning, blir det för honom svårt att fullgöra sina skyldigheter. Det kommer att bliva kostsamt för många arbetsgivare. För min del får jag förklara, att jag icke vill eller kan vara med om att lägga ut sådana snaror för de mindre bemedlade i samhället, och jag vill vad på mig ankommer skydda arbetsklassen så, att den också kommer att få sitt.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den nu föredragna paragrafen och får sedan yttra mig närmare om de övriga paragraferna i den ordning, de föredragas.

Herr Westman: Herr talman! Jag skall icke närmare ingå på den huvudpunkt, som vidrörts i den hittills förda principdebatten, frågan om längre eller kortare karenstid, då jag icke anser mig besitta den mera ingående sakkännedom på området, som vore erforderlig för att lägga något till vad de talare anført, som hittills yttrat sig i denna punkt. Men jag kan ändå icke underlåta att med ett par ord beröra några av de yttranden, som herr Branting fällde rörande denna fråga.

Herr Branting åberopade sig mycket starkt på det uttalande, som gjorts uti ett föredrag här i Stockholm av en vid olycksfallsförsäkringen i Norge anställd tjänsteman. Jag tror icke, att man får tillmäta hans yttrande i denna fråga allt för stor betydelse, då erfarenheterna i Norge grunda sig på endast några månaders praktisk tillämpning i fråga om nedsättning av karenstiden från förut gällande längre tid till 10 dagar. Jag tror, att det skulle varit bättre, om man haft att tillgå uttalanden från andra länder, där man har djupare kännedom om denna fråga än vad man har i Norge eller här i landet. Men det är med detta som med så mycket annat i detta spörsmål, att man icke från den kommittés sida, som behandlat saken, studerat frågan närmare i utlandet. Det är ett vanligt fel, till vilket man här i landet gör sig skyldig, att, när man vill skapa en ny lagstiftning på basis av vad som existerar i olika länder i utlandet, man icke sätter sig in i och studerar, huru dessa bestämmelser verkat i de olika länderna och vad man där har att säga om lagarnas tillämpning.

Herr Branting vill uteslutande betrakta den reservation, som föreligger med yrkande om införande av 60 dagars karenstid, som

ett krav från arbetsgivarehåll. Men herr Branting torde därvid ha förbisett, att från en mångfald verkligt socialt intresserat och kunnigt folk framkommit krav på just denna längre karenstid och de kortvariga olycksfallens övertagande av sjuk-kassorna.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Herr Branting talade om sjukpenningens storlek och yttrade, att den av reservanternas föreslagna fasta sjukpenningen skulle vara för låg och därför otillfredsställande. Han anmärkte också, att reservanternas framhållit sitt förslag såsom en väsentlig förbättring mot de nu gällande bestämmelserna. Det senare torde man väl dock icke kunna förneka, då den nu utgående sjukpenningen utgör 1 krona och ej ens utgår för de 60 första dagarna men reservanternas föreslagit 1 krona 50 öre för hela sjuktiden. Om man har en längre karenstid och ålägger arbetsgivarna att under denna tid utgiva sjukersättning, så kan man icke komma ifrån att sätta sjukpenningen till ett fixt belopp, ty man kan icke utan att riskera tvister sätta den i proportion till arbetarnas förtjänst. När man bestämmer detta fixa belopp, är det naturligt, att man sätter det så, att det motsvarar vad som är rimligt för den stora massan av de försäkrade. Och det är att märka, att med den stora utsträckning, som denna lag får, i det den skall omfatta alla de arbetare, som äro anställda inom industri, jordbruk, hantverk och husligt arbete, blir en ersättning av 1 krona 50 öre per man och 1 krona per kvinna icke så orimligt låg, som herr Branting vill göra gällande. Jag medger, att den i förhållande till vad Kungl. Maj:t och utskottet föreslagit kommer att ställa sig låg, speciellt med hänsyn till de inom större industrier sysselsatta arbetarna, men det är att märka, att dessa arbetare höra till dem, som själva försäkra sig i sjuk-kassorna och som således från sjuk-kassorna erhålla hjälp vid på grund av olycksfall iråkad sjukdom. Vidare förekommer det beträffande dessa industriarbetare, att sjukpenningen fixeras i de kollektivavtal, som träffas med vederbörande arbetsgivareorganisationer och i dessa avtal sättes till högre belopp än det i lag stadgade. Slutligen ber jag få påpeka vad som också framhållits av herr Pettersson i Bjälbo, att i princip ha även reservanternas gått med på den av Kungl. Maj:t föreslagna sjukpenningen. Det åsyftas här endast en lägre ersättning under en relativt kort övergångsperiod, vilken av andra skäl ansetts nödvändig att införa.

Herr Branting sade vidare, att reservanternas förslag präglades av en viss oro, att arbetarna skulle få för mycket, och att i reservationen uttalades en del varnande sätser av betänklig art. Ja, mer dessa varnande sätser äro dock hämtade från uttalanden från fullt kompetent håll i utlandet, där man just varnar för att lägga socialförsäkringen så, att den genom allt för höga ersättningar borttager den enskildes självverksamhet att skydda sig mot följderna vare sig av olycksfall eller andra olyckor. Denna sociala synpunkt anser jag vara så viktig, att man icke får

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

övergiva den, när man vill stifta lagar av den beskaffenhet som den här ifrågavarande.

Herr Branting nämnde också något om, att reservanterna velat nagga av den arbetarna tillkommande ersättningen genom att stadga, att den dagliga sjukpenningen skulle ställas i proportion till $1/365$ av årsinkomsten, och icke i proportion till $1/300$ av densamma. Jag väntade mig knappast, att herr Branting skulle komma fram med detta såsom en stark anmärkning mot reservationen, ty jag får säga, att knappast på någon punkt torde man kunna göra en så väsentlig anmärkning mot kommitténs och Kungl. Maj:ts förslag. Det är väl dock något bedrövligt, att man först i en lagparagraf bestämmer, att arbetaren skall åtnjuta 66,66 % av sin dagsinkomst i sjukpenning, men sedan i en följande paragraf säger, att dagsinkomsten skall beräknas utgöra $1/300$ av årsinkomsten, varigenom man i själva verket upphäver eller rättare ändrar den förra bestämmelsen till att sjukpenningen blir ungefär 80 % av dagsinkomsten.

Nu har herr Branting som stöd härför åberopat en utredning av riksförsäkringsanstalten, där man gjort en uträkning baserad på att arbetaren icke får ersättning för de fyra första dagarna. Nåväl, vill man tillmäta detta en så ofantligt stor betydelse, skall jag för min del mycket gärna vara med om att arbetaren erhåller ersättning för de fyra första dagarna, under förutsättning naturligtvis att olycksfallet varat över dessa fyra dagar. Men jag kan icke vara med om att man på en omväg ändrar en bestämmelse angående ersättning, som man i en tidigare paragraf fixerat i lagen.

Herr Persson i Tällberg sade, att man genom införande av 60 dagars karenstid utlagt en fälla för de små arbetsgivarna, som icke finge reda på, att de under en viss tidsperiod hade ersättningsskyldighet och efter den tidsperioden försäkringsplikt. Ja, men detta tror jag verkligen icke kommer att innebära någon fara, sedan vi fått denna lag genomförd. Då komma nämligen dessa små arbetsgivare att få klart för sig, att de skola försäkra sina arbetare i riksförsäkringsanstalten eller i arbetsgivarebolag mot olycksfall under arbete, och vederbörande försäkringsanstalter torde därvid, när de skola sätta sig i förbindelse med dessa mindre arbetsgivare, icke underlåta att fästa deras uppmärksamhet på att försäkringen icke omfattar de 60 första dagarna, men att arbetsgivaren kan säkra sig för de första 60 dagarna genom att frivilligt utsträcka försäkringen till att omfatta även karenstiden. Det är min uppfattning att så omtänksamma äro nog försäkringsbolagen. Hittills har förhållandet varit, att försäkringsinrättningarna icke haft någon anledning att kommunicera med dessa små arbetsgivare.

Det var emellertid egentligen icke för att tala om karenstiden som jag begärde ordet, utan det var mera för att yttra mig om ett par andra bestämmelser i denna lag, till vilka vi visserligen återkomma senare, men vilka så hänga samman med

hela det system, på vilket lagen är byggd, att jag anser, att man redan nu bör yttra några ord därom.

Då man granskar detta i övrigt synnerligen förtjänstfulla lagförslag, kan man icke underlåta att anmärka, att de spörsmål av juridisk och administrativ art, som ovillkorligen sammanhänga med lagens tillämpning, vunnit allt för litet beaktande. Hela organisationen av den vidlyftiga apparat, som erfordras för att bringa lagen till verkställighet på det enklaste och minst kostsamma men på samma gång på ett fullt betryggande sätt, har till stor del lämnats helt och hållet å sido. En mängd bestämmelser av administrativt teknisk art, som äro nödvändiga, och vilkas utformande ha en synnerligen stor betydelse icke minst ur ekonomisk synpunkt, saknar man helt och hållet eller äro endast antydda.

Nu säger man visserligen, att alla de lagar eller författningar, som kunna vara erforderliga för att bringa lagen till verkställighet, skola komma framdeles med eller utan riksdagens medverkan. Men det hade onekligen varit önskvärt, att man i så hög grad sådant varit möjligt haft dessa lagar och författningar tillgängliga redan i början och att den mera ingående utredning förelegat, på vilken dessa måste grunda sig.

Den första reflexion, som säkerligen var och en gör, när man läser igenom denna lag, är denna: Hur skall hela denna massa av arbetare bli försäkrad, och hur skola avgifterna för försäkringarna inflyta? Ja, man hänvisar i § 17 till att arbetsgivaren är pliktig att när som helst lämna de uppgifter till riks-försäkringsanstalten, som äro erforderliga för försäkringen, och i motiveringen får man ett allmänt resonemang på sidorna 153—155 över hur man tänkt sig att få reda på dem, som skola försäkras. I den proposition, som är framlagd angående riks-försäkringsanstaltens blivande organisation, nämner också anstalten något om, hur den tänkt sig att få reda på alla dessa arbetare, som skola innefattas under lagen. Det talas därvid om, att man skall skaffa sig avskrifter av mantalslängderna. Ja, jag får säga, att med avskrifter av mantalslängderna kommer man icke så synnerligen långt. Där kan man visserligen få reda på de arbetare, som äro mantalsskrivna hos en arbetsgivare, och det kan någorlunda räcka beträffande jordbruk och det husliga arbetet, men ur mantalslängderna får man ingalunda någon uppgift på den mängd av arbetare, som sysselsättas i näring och industri. Vill man ha någon ledning i detta avseende, får man gå till mantalsuppgifterna och göra en avskrift av alla dem eller också upprätta en särskilt längd med ledning av dessa uppgifter.

Vidare har man tänkt sig, att sedan man lagt upp en förteckning med ledning av mantalslängderna, skulle Ortsombuden gå omkring på alla arbetsplatserna och förmodligen i alla hus och taga reda på, om där finnas några arbetare, som skola försäkras. Ja, att detta skall vålla ett ofantligt stort och kostsamt arbete synes mig alldeles givet. Ortsombuden komma nog ändå

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

att bli en omfattande och kostsam institution, och jag tror, att det är en chimär, när det i riksförsäkringsanstaltens utlåtande angives, att kostnaden för dessa ortsombud till en början skulle uppgå till omkring 250,000 kronor. Jag misstänker starkt, att det beloppet kommer att åtgå enbart till deras resekostnader. Det går nog icke att ordna denna sak på annat sätt än att man, som utskottet också räknat med såsom en möjlighet, får lägga en uppgiftsplikt på arbetsgivarna. Detta har man, sägs det i kungl. propositionen, velat undvika av den mycket prisvärda omtanken att icke på arbetsgivaren lägga en alltför tung börda. Jag medgiver gärna, att arbetsgivarna redan nu äro tyngda av att ständigt lämna statistiska och andra uppgifter, som erfordras vare sig för utredningar eller för befrämjande av saker, som beröra industri och näringar, men jag tror, att en uppgiftsplikt i *detta fall* icke kan undvaras. Det hade nog varit önskvärt, att man på denna punkt redan nu haft en fullständig utredning och ett system för, hur det verkligen skall gå till för att få alla dessa arbetare, som skola inbegripas under lagen, förtecknade.

Vi ha vidare en mycket viktig fråga, och det är frågan om på vad sätt avgifterna för försäkringen skola indrivas och verkligen inflyta. Därom föreligger för närvarande icke något definitivt förslag. Det föreligger där som på så många andra punkter, då det rör organisationen, svävande uttalanden. Det talas om, att man måhända kan anlita vederbörande uppborndsmyndigheter och därmed torde man då åsyfta antingen de kommunala uppborndsmyndigheterna eller kronouppborndsmyndigheterna. Att man tänkt på de kommunala, synes framgå därav, att man sagt, att uppbornden bör göras i samband med den uppörd, som infaller tidigast på året. Det är naturligtvis önskligt, att man kan få in dessa avgifter i början på året, i annat fall måste det bli ett statsanslag för att riksförsäkringsanstalten skall vara i stånd att förskjuta de ersättningsbelopp, som erfordras under året. Men den uppörd, som äger rum på den första uppborndsstämman under året, är en kommunal uppörd, och således måste de kommunala myndigheterna anlitas för att indriva försäkringsavgifterna, något som de icke äro skyldiga till, såvida icke Kungl. Maj:t och riksdagen anse sig kunna göra en ändring i kommunalagarna, som pålägger de kommunala uppborndsmyndigheterna denna ofantliga tunga. Även på denna punkt anser jag, att det varit ytterst önskvärt, att en närmare utredning och förslag redan nu förelegat.

Jag kommer så till riksförsäkringsanstaltens organisation för att kunna utföra alla de funktioner, som denna lag pålägger nämnda anstalt. Där skall jag dock yttra mig mycket kort, då den frågan förekommer i annat sammanhang, nämligen i samband med den kungl. propositionen angående omändring av riksförsäkringsanstaltens verksamhet. Men redan nu får jag säga, att när man genomläser denna kungl. proposition och det yttrande

riksförsäkringsanstalten avgivit, så finner man, hur ofantligt lösligt hela förslaget till omorganisation tillkommit, icke gran- skat av någon beredning och beträffande löner, utan att hava varit föremål för löneregleringskommitténs behandling. Det säges visserligen, att detta skall ske sedermera. Det är så dags, sedan man först provisoriskt fastslagit tjänster och löner. Beträffande ortsombuden erkänner anstalten att för att kunna lämna något mera exakta uppgifter vad kostnaderna för dem skulle bli, skulle krävas en ingående undersökning, vartill icke givits tid. — Det har icke funnits tid till det som till så mycket annat.

Kommer jag slutligen till försäkringsrådet, så får man beträffande försäkringsrådets organisation och verksamhet i det förslag som föreligger, icke någon annan upplysning, än att bestämmelser härom skola träffas framdeles av Kungl. Maj:t och riksdagen. Reservanterna ha nu påyrkat, att detta skall ske genom lag, och mot detta riktade sig herr Branting. Jag får säga, att de allra starkaste skäl tala för att såsom reservanterna föreslagit grunderna för försäkringsrådets organisation och verksamhet verkligen skola fastställas i en av Kungl. Maj:t och riksdagen stiftad lag. Vi skola dock betänka, att detta försäkringsråd, utöver den allmänna reglerande och kontrollerande verksamhet, den administrativa verksamhet, som tillagts rådet, skall utgöra en dömande myndighet, en högsta domstol, från vilken man icke får vädja, och denna domstol skall döma i rena privaträttsliga frågor, den skall avgöra exempelvis, huruvida en arbetare, som uppsåtligen eller såsom reservanterna föreslagit, genom grovt vållande tillskyndat sig skada, skall gå förlustig en honom eljest tillkommande ersättning, och den skall avgöra denna fråga icke såsom i länder, där det finnes jury, på grund av muntlig procedur, utan på grund av en uteslutande skriftlig procedur, på grund av skriftliga ansökningshandlingar, på grund av protokoll från underdomstolar över hållna vittnesförhör och förhör med sakkunniga. Att avgöra en civilrättslig fråga på uteslutande skriftligt material anser jag i hög grad kräva juridisk insikt och träning i domaregöromål. Man kan icke lämna åt vare sig en administrativ förordning eller åt ett avgörande i den ordning, som är stadgad för statsregleringar, att bestämma huru försäkringsrådet såsom en högsta domstol skall vara organiserad. Det måste tillses, att i detta försäkringsråd den juridiska sakkunskapen är tillräckligt starkt representerad, för att man skall få sådana domslut, till vilka man kan hysa fullt förtroende. I allmänna pensionsförsäkringslagen, stadgade man, i huvudsak, hur pensionsstyrelsen skulle, för att fullgöra sina funktioner på betryggande sätt, vara organiserad. Man har där nämligen utsagt, att så fort det rör sig om prövning av besvär skola minst tre ledamöter vara tillstädes, därav en skall vara nyttjad i domarevärv, och man föreskriver, att vid omröstning till dom skall gå till på samma sätt som allmänna lagen föreskriver, i fråga om omröstning till

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

dom vid domstolarna. Huru mycket viktigare måste det icke vara att ha i lag fastslaget beträffande försäkringsrådet, på vad sätt det skall fungera då det tjänstgör som domstol.

De yrkanden, till vilka jag ville komma på grund av vad jag nu har anfört, kan jag naturligtvis icke framställa nu, utan får göra det vid de särskilda paragraferna, men jag har redan på detta stadium velat framföra vissa synpunkter, vilka jag anser böra tillmätas ganska stor betydelse. Beträffande paragraf 1, herr talman, yrkar jag endast bifall till reservanternas förslag.

Chefen för civildepartementet, herr statsrådet von Sydow: Herr talman, mina herrar! Till en början skall jag be att få yttra några korta ord med anledning av den siste ärade talarens anförande, huvudsakligen dess senaste del.

Han menade, att en del spörsmål av juridisk och administrativ natur icke blivit tillräckligt beaktade i lagförslaget och att en hel del av dess detaljer icke blivit noggrant utformade. Det är visserligen sant, att så icke är förhållandet, men så plågar aldrig ske, när det gäller en lagstiftning, som sedermera skall föras ut i livet. Lagen antages först, och tekniska och administrativa detaljer, utformas sedermera. Det har emellertid i kommittébetänkandet och propositionen blivit antytt, hur man tänker sig dessa detaljer, och jag är fullkomligt förvissad om, att det icke skall möta några svårigheter att härutinnan komma till ett gott resultat. En vida större organisation framlades i icke mera utarbetade former än denna — jag tänker på pensionsförsäkringsverket — och det har visat sig att några svårigheter icke mött i avseende på denna utomordentligt omfattande organisation.

Herr Westman frågade vidare: »Hur skall det då gå till att få hela denna massa av arbetare försäkrade?» Deppa hans fråga beror tydligen på en missuppfattning av själva lagens innebörd. En av hörnstenarna i detta lagförslag är, att varje person, som enligt lagen är att anses såsom arbetare, är automatiskt försäkrad i riksförsäkringsanstalten. Vad det sedermera gäller är att finna lämpliga former för premiernas indrivning, och i det fallet tror jag icke, att några svårigheter skola komma att möta.

Jag skall emellertid nu huvudsakligast yttra mig om den egentliga tvistefrågan, frågan om det sätt, varpå ersättningen till arbetarna skall utgå under den nu gällande karenstiden. Herrar reservanternas huvudsakliga skäl för deras ståndpunkt är ett enligt min mening obevisat påstående, att de kortvariga olycksfallen bäst omhändertagas av sjukkassorna och att de sålunda icke böra omhändertagas av olycksfallsförsäkringen. De utgå därifrån såsom ett axiom, som knappast behöver något bevis. Men så enkel är saken icke. För egen del vill jag gärna erkänna, att jag mest lutat åt den uppfattningen, att sjukkassor, på ändamålsenligt sätt organiserade, äro bäst lämpade att omhändertaga dessa kortvariga olycksfall. Men jag ber att få tillägga, att jag i den delen blivit alltmer och mer tveksam, och uppenbart är, att denna fråga ingalunda är slutdebatterad. Jag

vill påminna om, att man i Tyskland, det land, där socialförsäkringen nått längst, inom ledande kretsar blivit mer och mer tveksam i detta avseende. Utskottet har citerat ett anförande av doktor Kauffmann, som går därpå ut, att olycksfallsförsäkringen bör taga hand jämväl om de kortvariga olycksfallen. Nu söka herrar reservanter bagatellisera detta uttalande och säga, att det är endast ett av de spridda yttranden i sådan riktning, som man kan hitta i litteraturen. Jag ber dock att få erinra om, att doktor Kauffmann är chef för Reichsversicherungsamt, toppen på hela den tyska socialförsäkringsbyggnaden, en man med utomordentlig erfarenhet och insikt på detta område. När man tänker något närmare på saken, så ligger det för övrigt ju rätt nära till hands, att olycksfallsförsäkringen bör vara bäst lämpad i detta syfte. Icke så, som om jag skulle vilja säga, att sjukhassorna i och för sig eller i allmänhet äro olämpliga såsom organ för sjukvården, men jag tror, att ett särskilt förhållande kan gälla, när det blir tal om olycksfall. Sjukhassans huvudsakliga intresse är naturligtvis, att den sjuke så fort som möjligt skall uppnå ett tillstånd av relativ hälsa. Men när det gäller olycksfall, är det en huvudsak att undvika en för framtiden kvarstående invaliditet. För detta ändamål kräves ofta behandling av specialist, en behandling, som sannolikt ofta nog ej står att tillgå hos den lokale läkaren. För olycksfallsförsäkringen är det uppenbart ett stort ekonomiskt intresse att tillse, att invaliditet ej uppkommer; det kan sålunda vara av stort intresse för olycksfallsförsäkringen att lägga ut kanske en ganska stor summa för att förekomma invaliditet. Det är just på den punkten man börjat bli uppmärksam inom fackkretsar i Tyskland

Utskottet har meddelat en statistik, som visar, att man i Tyskland allt mer och mer börjar begagna sig av rättigheten att skjuta över behandlingen av smärre olycksfall från sjukförsäkringen till olycksfallsförsäkringen. Reservanterna anmärka, att det gäller endast en mycket obetydlig procent. Jag vill då i förbigående erinra, att den av reservanterna angivna procentsiffran icke är så bevisande, som man skulle kunna tro. Herrar reservanter ställa nämligen denna siffra i relation till samtliga olycksfall, men man bör naturligtvis anställa jämförelsen med olycksfallen under karenstiden. Det är också påpekat, att man i Norge blivit mer och mer tveksam på denna punkt. Nu sade den siste ärade talaren: »Ja väl, men man har endast några få månaders erfarenhet hur detta verkar.» Men å andra sidan har man en mångårig erfarenhet, sedan 1909, om att den förutvarande, jämförelsevis långa karenstiden i Norge icke verkat lyckligt.

Hela denna fråga är sålunda enligt min uppfattning ännu långt ifrån slutdebatterad. Det behöves en mycket ingående undersökning och utredning av denna fråga, och den kommer givetvis att upptagas av den socialförsäkringskommitté, som nu är tillsatt med uppdrag att behandla bland annat denna fråga. Då, såsom här tidigare sagts, blir tidpunkten inne att taga en bestämd ståndpunkt i denna fråga.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

Det kan för närvarande icke göras annat än att provisoriskt ordna saken.

Nu äro alla ense därom, att även under karenstiden arbetarna böra få ersättning, och likaledes att arbetsgivarna helt skola betala denna ersättning. Frågan gäller sålunda endast: Skola arbetsgivarna betala ersättningen direkt till arbetarna, eller skola de vara skyldiga att gå försäkringsvägen? I valet mellan dessa två utvägar har Kungl. Maj:t följt kommittén. Man har ansett det vara övervägande fördelar med att även under detta provisorium förena ersättningsplikten med försäkringsplikt. Jag skall nu icke närmare utveckla alla de skäl, som tala därför. Jag vill endast erinra därom, att genom att arbetsgivaren ålägges försäkringsplikt, undviker man alla misshälligheter mellan arbetsgivare och arbetare. Arbetarens rätt till ersättning tryggas och arbetsgivaren får väsentligt mindre besvär och väsentligt mindre risk att göra stora utbetalningar på en gång, som i det enskilda fallet kunna bli mycket betungande. Och för övrigt är det ännu en sak: på detta sätt komma alla dessa frågor att få ett enhetligt bedömande även under denna tid.

De invändningar mot Kungl. Maj:t och utskottets förslag, som från reservanternas sida framförts, ha tidigare utförligt bemötts. Jag skall endast uppehålla mig vid en av dessa invändningar en som reservanterna tydligen lägga en viss vikt uppå. Det är den omständigheten, att olycksfallsförsäkringen helt betalas av arbetsgivarna, men sjukförsäkringen däremot, enligt vad allmänt är vedertaget, endast till ringa del av dem.

Nu mena reservanterna, att om man fastslår, att de kortvariga olycksfallen skola stanna inom olycksfallsförsäkringen, blir det mycket stora svårigheter sedermera, om och när vi få obligatorisk sjukförsäkring, att få dem överflyttade dit. Man hyser tydligen en viss farhåga för att arbetsgivarna skola få betala både till den ena och till den andra försäkringen. Det är emellertid uppenbart, att man icke får se en sådan fråga isolerad. Arbetsgivarnas bidragsskyldighet måste bedömas i hela sitt sammanhang, någon dubbelbetalning bör och kan icke ifrågakomma. Efter de mycket tydliga uttalanden, som i detta stycke gjorts av herr Branting, synes mig än mindre någon farhåga i det hänseendet böra förekomma.

Reservanternas förslag är också behäftat med åtskilliga olägenheter. Jag ber för tillfället få uppehålla mig endast vid ett par, särskilt den risk, som föreligger för mindre arbetsgivare att bli oskäligt betungade genom den föreslagna ersättningsplikten. Låt oss antaga, att i en mindre verkstad, där några få arbetare sysselsättas, en motor exploderar, varigenom ett par av arbetarna skadas. Verkstadsägaren blir då skyldig att utge kontant ersättning för måhända två månader. Om det är två arbetare, som skadas, kan ersättningen uppgå till över 160 kronor, vartill kommer ersättning för medicin och läkarvård. En kostnad av ett par hundra kronor är för en mindre hantverkare ganska betungande, och detsamma kan sägas beträffande ett mindre lantbruk. Vidare är reservanternas förslag förenat med den stora olägenheten, att en del av arbetarna skulle få väsentligt

mindre ersättning under karenstiden än enligt Kungl. Maj:ts och utskottets förslag.

Jag vill dessutom påpeka, att det icke är riktigt, när herrar reservanter säga, att man helt och hållet fastlåser de kortvariga olycksfallen vid olycksfallsförsäkringen genom ett bifall till utskottets förslag. Det är, såsom erkännes av alla, endast fråga om ett provisorium, och man har icke från någon sida gjort bindande uttalanden om, hur frågan slutligen skall lösas. Vi ha alla utvägar öppna ända tills frågan om obligatorisk sjukförsäkring ligger på bordet. Då är tidpunkten inne att träffa ett bestämt avgörande rörande hela denna fråga.

Jag kan icke underlåta att säga ytterligare ett par ord om vad här förekommit under debatten från reservanternas sida. De förmena, att de ha all sakkunskap på sin sida och åberopa särskilt, att riksförsäkringsanstaltens uttalande från 1908 strider mot dess i år avgivna uttalande. Dels ligger en längre erfarenhet bakom detta senare uttalande, dels vill jag påpeka, att man även på annat sakkunnigt håll på socialförsäkringens område ändrat ståndpunkt, om än i annan riktning, men det har icke här åberopats.

Som herrarna förstå, anser jag, att Kungl. Maj:ts och utskottets förslag äro vida att föredraga framför herrar reservanternas. Därmed vill jag dock icke ha sagt, att sistnämnda förslag är helt och hållet oantagligt. Det är givet, att även detta förslag — jag förutsätter dock, att häri då göras väsentliga jämkningar — innebär oerhörda förbättringar i förhållande till nu gällande lag. Det slås fast, att arbetarna även under karenstiden få ersättning och att denna betalas av arbetsgivaren ensam. Och vad angår invaliditetsfallen kan man icke ens tala om någon jämförelse mellan nu rådande bedrövliga förhållanden och dem, som skulle bli gällande både enligt utskottets och enligt reservanternas förslag.

Jag ber slutligen få yttra några ord också om förslaget i dess helhet. När jag först fick detta utskottsbetänkande i min hand, blev jag givetvis betänksam på grund av den massa reservationer, som voro fogade vid detsamma. Men då man närmare granskar dessa reservationer, finner man dock, att skiljaktigheterna röra sig mera om detaljfrågor, viktiga visserligen en och annan och en del onekligen av den beskaffenhet, att man även rent objektivt sett kan ha olika uppfattning om desamma. Goda skäl ha ock anförts på många punkter både för den ena och för den andra uppfattningen. I detta att skiljaktigheterna röra detaljer, vågar jag se ett tecken på, att man i allt fall redan vid innevarande riksdag skall kunna komma fram till en fullt tillfredsställande lösning av denna mycket viktiga sociala fråga. Det är ju så, att 1901 års lag var endast ett av de första trevande försöken här hemma på den sociala lagstiftningens område, och att den numera är i hög grad otillfredsställande. Det föreligger, kan man säga, nästan ett nödläge på detta område. Därför böra alla goda krafter förena sig om att försöka skapa ett bättre sakernas tillstånd. Om vi få det nu föreliggande förslaget igenom med vissa jämkningar, då skulle i stort sett, som en talare tidigare

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

anfört, vårt land rycka upp i främsta ledet på detta område bland de civiliserade europeiska staterna; och det är ju ett mål att kämpa för. Då jag sålunda hyser en livlig förhoppning om, att man skall på ett tillfredsställande sätt kunna lösa denna fråga, är det även i den övertygelsen, att en väl avpassad arbetarförsäkring är till gagn icke endast för de stora arbetarmassorna utan också för industrien och för landet i dess helhet. Utgifter för socialförsäkringen, för arbetarförsäkringen, få icke betraktas som och äro icke heller endast en tunga, lagd på arbetsgivarna och på industrien. De medföra stora direkta och indirekta fördelar framför allt i form av förbättrad folkhälsa, stärkt arbetskraft och ökad konsumtionsförmåga hos de breda lagren. Det är nog ingen tillfällighet, att det väldiga nationalekonomiska uppsvinget i Tyskland kom ungefär samtidigt med eller kort efter det villkoren för arbetarna blivit oerhört förbättrade. I alla händelser ha åtskilliga vetenskapsmän inom socialpolitiken och nationalekonomien mellan dessa båda företeelser velat se ett inre sammanhang, och jag har hört uttalanden i liknande riktning även från industriens män. Jag hyser en förhoppning om, att man i Sverige har samma syn på tingen och att arbetsgivare och arbetare gemensamt skola sträva till att komma fram till en lycklig lösning. Det är i denna förhoppning som jag velat vädja till kammaren att, framför allt när det gäller att gå till sammanjämkning, ha dessa synpunkter för ögonen.

Herr vice talmannen, som under det sista anförandet övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, gav härefter ordet till

Herr Zetterstrand, som yttrade: Herr vice talman, mina herrar! Mitt under pågående världskrig stå vi inför möjligheten att under neutralitetens hägn gå ett långt stycke fram på den sociala lagstiftningens område. Och man kan naturligtvis icke annat än glädja sig över, att från alla håll uttalats den uppfattningen, att det är viktigt, att ett sådant steg nu kommer att tagas. Emellertid har här upprepats en företeelse, som man oupphörligt får se, nämligen den, att de olika partiernas representanter inom utskottet ha med tämligen obrutna linjer gått emot varandra på en del punkter i det föreliggande förslaget. Skarpast har skiljaktigheten varit beträffande karenstiden, och för min del anser jag, att denna fråga är av mycket stor betydelse. Om man skulle bibehålla den nuvarande karenstiden av 60 dagar, så är det min uppfattning, att därmed skulle i väsentlig mån förringas värdet av den lagstiftning man nu går att införa. Att ett bibehållande av denna karenstid skulle väsentligt reducera fördelarna för arbetarna, därom äro alla ense, men jag tror, att vi också kunna vara ense om, att det skulle i lika väsentlig mån reducera fördelarna för arbetsgivarna, ty, som här upprepade gånger sagts, skulle många av de små arbetsgivarna så väl inom industrien som inom jordbruket kunna komma att lida mycket stor skada och förlust genom de ersättningar, som man vill lägga på dem. Helst skulle jag önskat att vi redan nu kommit till den av utskottet för-

ordade karenstiden av fyra dagar, och min innerliga förhoppning är, att det icke skall dröja länge, förrän man kommer till den tiden, men jag kan icke dölja för mig, att det ligger en viss äventyrlighet i att redan nu gå så långt ner i begränsning som till dessa fyra dagar. Denna äventyrlighet synes mig ligga dels däri, att så många sakkunniga myndigheter varnat för att gå så långt, och dels däri, att man från alla håll har sagt, att vad vi nu gå att besluta endast innebär en provisorisk lösning, medan den definitiva lösningen ännu dröjer några år. Då frågar jag mig, om det kan vara lämpligt, när det gäller en provisorisk lösning, att denna blir sådan, att man har synnerligen svårt att göra en ändring, och att man binder sig på detta stadium i stället för att avvakta en grundligare och vidlyftigare utredning. Kan det vara lämpligt att fatta ett så viktigt beslut under nuvarande förhållanden, när utskottet haft jämförelsevis kort tid på sig för förslagens granskning och när riksdagens ledamöter säkerligen icke varit i tillfälle att så, som önskligt hade varit, sätta sig in i denna fråga, vars avgörande skall vara bindande för långa tider framåt? Jag har den uppfattningen, att man i närvarande stund bör väsentligt begränsa karenstiden men icke gå så långt, som utskottet i det fallet föreslagit, utan har jag samma uppfattning, som legat till grund för den reservation, vilken i denna fråga är avgiven av herrar von Koch och Cederborg. Jag vill, att vi skola taga ett stort steg, men icke ett så stort, att vi få om några år taga ett steg tillbaka. Nu kunna vi vara tämligen övertygade om, att första kammaren kommer att besluta sig för den längre karenstiden av 60 dagar. Vilja vi då komma till ett medlingsförslag, måste denna kammare bestämma sig för fyra dagar. Om vi icke fatta ett sådant beslut och uppgörelse ej kan träffas på denna punkt, är det min övertygelse, att lagförslaget kommer att falla, och jag tror, att vi alla äro lika intresserade av att denna fråga nu får en lösning.

Jag har endast velat uttala mig rörande denna del av saken och har för närvarande icke något yrkande att göra.

Vidare anförde

Herr Cederborg: Med anledning av det anförande, som hållits av herr Westman, ber jag att få säga ett par ord utöver vad som redan blivit sagt från statsrådsbanken till bemötande av hans yttrande.

Herr Westman gick bland andra punkter in på försäkringsrådets organisation, och det är givet, att med den viktiga roll, försäkringsrådet är tillmätt, denna fråga måste vara av synnerligen stor betydelse. Men jag föreställer mig, att vi icke behöva i detta ögonblick hysa någon oro för den saken, då förutsättningen för denna organisation ju är den, att den framdeles skall fastställas och prövas av konungen och riksdagen.

Vad angår det som herr Westman yttrade angående svårigheterna med att avgöra, vilka arbetsgivare och vilka arbetare, som skulle komma att falla under denna lag, så har det redan blivit betonat, att

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

hans yttrande delvis torde ha berott på ett förbiseende av en av grunderna för lagen. Men om jag tänker på hans yttrande i detta hänseende i övrigt, så vill jag påpeka, att den av honom föreslagna uppgiftsskyldigheten för arbetsgivarne ingalunda torde vara ägnad att avlägsna de olägenheter, som han befarade. Ty det är alldeles givet, att en dylik anmälningsskyldighet, om den nu komme att påbjudas, komme att iakttagas huvudsakligen allenast av de större arbetsgivarne; de mindre komme i många fall att sväva i okunnighet om saken. Om för att få reda på dem, som underlåtit att anmäla sig, måste riksförsäkringsanstalten, såvitt jag förstår, sätta i gång ett omfattande system med undersökning genom ombud, alldeles som man nu tänkt göra över hela linjen. Förhållandena bli i det hänseendet i varje fall alldeles desamma. Det enda sättet att härvidlag förebygga en procedur, som onekligen är omfattande, vore att inskränka lagens område, men det vet jag, att herr Westman icke vill vara med om.

Vad sedan gäller det spörsmål, som varit föremål för överbäggande, nämligen frågan om karenstiden, vill jag bara be att få tillägga några ord till vad som redan yttrats till förmån för kommitténs och Kungl. Maj:ts förslag. Det är redan här påpekat från flera håll, att man torde icke böra fästa alltför stort avseende vid återopandet av sakkunskapens och auktoriteternas uttalanden vare sig i in- eller utlandet. Auktoriteterna från vårt eget land ha genom sina uttalanden vid olika tidpunkter visat, att de, såsom helt naturligt är, ännu icke äro säkra på frågan, och att frågan befinner sig på försökets, utredningens stadium. Och vad beträffar de utländska erfarenheterna, så är det att ihågkomma, att, om man i utlandet i allmänhet lagt saken på det sätt, som reservanterna önskat, så har detta sin naturliga förklaring däri, att sjukförsäkringen där var den första etappen på socialförsäkringens väg och att olycksfallsförsäkringen kommit senare. Lika oförtydligt är det, att man nu tvekar, och detta är ett symptom på en svängning, och det torde vara skäl att akta på dessa symptom, så att man icke binder sig

Ser jag saken praktiskt, så förefaller det helt naturligt, att den av Kungl. Maj:t föreslagna vägen med försäkringsplikt hela tiden måste vara att föredraga. Vi gå ut ifrån, alla gå vi ut ifrån, att arbetsgivarne skall ha ansvar för olycksfallen hela tiden. Vidare äro alla ense om, att detta ansvar, i vad det gäller de viktigaste, svåraste olycksfallen, skall byggas på försäkringsplikt. Då måste man väl säga sig själv, att det blir mest konsekvens och reda, om man låter även de kortvariga olycksfallen falla under försäkringsplikten. Har man sedan därtill, såsom fallet är i Sverige, en mångårig erfarenhet, att arbetsgivarne, de större arbetsgivarne åtminstone, redan visat sig så ivriga att försäkra mot risken av olycksfall frivilligt, att för närvarande av de olycksfall, som falla under karenstiden, det vida överbäggande antalet är försäkrat, varför skulle man inte då även i fortsättningen gå fram på försäkringspliktens väg beträffande dessa olycksfall? Och det är så mycket större anledning härtill, då man föreslagit en utvidgning av lagen genom att under densamma inbegripa en massa små arbetsgivarne, vilka varken kunna förutsättas ha kän-

nedom om lagen — denna komme, såsom herr vice talmannen yttrade, att innebära en snara för dem i och med ersättningsplikten — ej heller kunna förutsättas ha rygga att bära kostnaderna för ett olycksfall, som ett, tu, tre kan träffa dem, utan att de visste annat än, att de vore däremot skyddade.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

I själva verket får man väl säga, såsom det också sades från herr Lindmans sida, att det är givet, att man icke kan låta ett sådant förhållande existera. Nej, säger herr Lindman, det är icke heller vår mening; vi förvänta, att riks-försäkringsanstalten skall utveckla en ytterst livlig verksamhet i syfte att upplysa de små arbetsgivarna om detta och få dem att frivilligt försäkra sig. Ja, men om man på detta sätt gör allt möjligt för att få frivillig försäkring under karenstiden, varför skall man då i all rimlighets namn underkasta sig allt detta besvär, i stället för att stadga obligatorisk försäkring hela tiden? Jo, svarar man, vi kunna icke vara med om den föreslagna linjen, försäkringspliktens obrutna linje, då det komme att leda till, att allt skulle komma att bedömas av en centralanstalt med kolossalt omfång, och det kommer sålunda icke att bli den kontroll vi hålla på, den lokala kontrollen genom sjukkassorna. Ja, men, såvitt jag förstår, så förlorar detta resonemang en hel del av sin giltighet i samma ögonblick den frivilliga försäkringen tilltager i omfattning och i samma mån denna frivilliga försäkring, såsom jag tror blir fallet, kommer att till väsentlig del uppgå i riks-försäkringsanstalten. För övrigt är det icke så, som antytts, att riks-försäkringsanstalten är någon slags förbenad, konservativ anstalt, som egentligen bara sitter och tittar på högar av papper. Den, som besökt denna anstalt, har givetvis funnit, att själva handläggningen av ärendena är synnerligen praktisk och synnerligen rask. Men dessutom är det ju meningen, att riks-försäkringsanstalten även skall utöva en övervakande verksamhet genom ett system över hela landet av ombud. Och som ombud har man tänkt sig kunna få icke blott arbetsgivare, på vilkas välvilliga intresse för saken man vågar hoppas, utan även just sjukkassorna. Min bestämda övertygelse är, att, om Kungl. Maj:ts förslag antages, så kommer själva behandlingen av olycksfallen icke att bli ett dugg olika mot om de komma under sjukkassorna såsom sådana. Den enda skillnaden blir den, att de papper, som erfordras för bedömande av ersättningen, skola undergå granskning i ena fallet på orten och i andra fallet här i huvudstaden. Detta blir en omgång, det skall jag gärna medge, på ett par dagar. Men vad vinner man icke i enhetlighet på det sättet? Jag tror också, att herrar högerreservanter känt, att deras ståndpunkt, sådan den blivit i reservationen angiven eller sådan den redan från början angavs skola bli, måste betecknas som svag. Ty man får se ett erkännande och ett betydelsefullt erkännande av detta däri, att man nu från reservanternas sida gått över på den principen, att om en arbetsgivare, som det väl kan tänkas bli fallet bland alla dessa många små arbetsgivare, icke förmår bära följderna av dessa olycksfall, så skall försäkringsinrättningen träda i hans ställe och primärt utge ersättningsbeloppet med rättighet att sedan söka sitt åter av arbetsgivaren.

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Herr Lindman var nog elak att yttra något om att vi svenskar äro klåpare, när det gäller organisation. Jag vet icke, i vad mån detta påstående kan vara berättigat. Jag tycker, att det av utskottet föreslagna sättet med enhetlig försäkringsplikt ter sig tilltalande ur organisativ synpunkt. Men däremot får jag medge, att jag tycker det ter sig ganska underligt, om man tänker, hur det skulle bli, om reservanternas förslag ginge igenom, enligt vilket man först har en försäkring tagen i olika anstalter för en viss tid, men så tillkommer karenstiden, för vilken icke skall tagas försäkring, utan då arbetsgivaren är ersättningsskyldig. Samtidigt tillåter man honom att taga frivillig försäkring för denna tid, och slutligen stadgar man, att, även om han icke tager sådan försäkring, träder den försäkringsanstalt, i vilken han icke har försäkrat för denna tid, in och lämnar ersättning för att sedan processa med arbetsgivaren. Jag får lov att säga att, jag tycker att detta är raka motsatsen till system.

Det har vidare här talats om att ett bifall till utskottets förslag skulle medföra, att riksförsäkringsanstalten komme att svälla ut till ett alldeles kolossalt omfång och att densamma komme att vålla betydande kostnader. Det torde emellertid då böra ihågkommas, att, även om vi skulle gå på reservanternas linje, så skulle riksförsäkringsanstalten komma att behöva lägga upp register och föra anteckning över varenda en av de arbetsgivare, som skulle komma med enligt utskottets förslag. Alla dessa arbetsgivare måste ändå bli inregisterade, så att i det fallet bli kostnaderna desamma. Vad blir det då egentligen för skillnad? Jo, arvodena till ombuden bli väl mindre, än vad de skulle bli, om dessa ombud finge att behandla även de kortvariga olycksfallen, men själva engångskostnaderna skulle bli desamma. Och vidare skulle även de årliga kostnaderna till större del, än vad man från reservanternas sida är böjd att tro, bli desamma.

Det viktigaste skäl, som ligger bakom reservanternas yrkande, är naturligtvis fruktan för att, om man här träffar ett avgörande i dag, så blir, även om man säger, att det är ett provisorium, saken därmed bunden. I det hänseendet har man dock varit benägen att ge vilka garantier som helst snart sagt och efter de uttalanden, som under debatten blivit gjorda såväl av riksdagsledamöter som från regeringsbanken, så finnes icke någon anledning att tro, att det icke är meningen, att, om utskottets förslag skulle gå segrande igenom, man skulle låta det vara ett provisorium och sålunda komma att underkasta frågan en ny och allsidig prövning i sammanhang med sjuk-kasseförsäkringens införande. Det har sagts, att detta skulle vara omöjligt, därför att då har man givit riksförsäkringsanstalten en så stor organisation, att den naturligtvis icke vill släppa densamma. Ja, det är icke bara ämbetsverk, som icke vilja släppa, vad de en gång fått. Men det torde bli Kungl. Maj:ts och riksdagens sak att förmå dem att släppa, och förresten överdriver man även här föreställningarna om skillnaden mellan de olika förslagens innebörd. Efter de uppgifter, som meddelats av riksförsäkringsanstalten, så skulle den personal, som vid en eventuell överflyttning sedan till sjukförsäkringen blir obehövlig för riksförsäkringsanstaltens behov,

icke vara större, än att den kan likaväl tänkas omedelbart få sysselsättning vid den centrala organisation, som givetvis behövde inrättas i anledning av den obligatoriska sjukförsäkringens tillkomst.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

På de skäl, som här av föregående talare och nu också av mig blivit anförda, ber jag att få uttala mig för bifall till utskottets förslag i fråga om karenstiden. Emellertid vill jag säga det, att jag för min del mycket väl kan förstå den vädjan, som av herr civilministern blivit gjord, att man icke skall låta denna fråga, som dock gäller blott ett provisorium blåsas upp alltför mycket, så att den skulle bli den tuva, på vilket hela lasset komme att välta. Jag anser emellertid ett tillmötesgående i det fallet böra i första hand visas från andra sidan, för vars ståndpunkt, såvitt jag förstår, icke så välgående saksäl kunna anföras som de, som gälla för utskottets ståndpunkt.

Skall man emellertid i sista hand kunna tänka här på någon uppgörelse på reservanternas linje, skall man kunna tänka på någon sådan eftergift, så är det alldeles givet, att förutsättningarna härför måste vara både att risken för arbetsgivarna tages bort, såvitt det görligt är, och vidare och framför allt, att arbetarna icke komma i en sämre ställning eller åtminstone icke i en avsevärt sämre ställning än enligt utskottets förslag.

Jag vill slutligen påpeka, att det icke är nog med, att här en hel del arbetare skulle enligt reservanternas förslag få en sämre ställning än enligt utskottets förslag, utan det förhåller sig även så, att en hel del av dem skulle försättas i en väsentligt sämre ställning, än de för närvarande ha. En lösning av frågan på sådana linjer är jag övertygad om att andra kammaren icke kommer att giva sitt bifall till.

För närvarande ber jag som sagt att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan herr talmannen nu återtagit ledningen av förhandlingarna, uttrade

Herr Sommelius: Herr talman, mina herrar! Blott ett par ord!

Jag skall icke inlåta mig på några detaljer i fråga om detta förslag, ty jag anser, att själva debatten i frågan nu i det närmaste torde kunna få betraktas som avslutad.

Men även om jag hyser den uppfattningen, att föreliggande lagförslag måste till gagn för alla arbetstagare och helt säkert jämväl för arbetsgivarna genomföras, kan jag icke undertrycka mitt beklagande av att de skyldigheter, som blivit pålagda arbetsgivarna, komma att i vissa fall bli en väsentligt ökad och tung börda särskilt för den svagare industrien, för de små jordbrukarna och för hantverkarna i allmänhet, eller för de kategorier av producenter, som redan förut kämpa med svårigheter för sin existens. Just för dessa mindre och svagare grenar av den produktiva verksamheten anser jag mig icke kunna vara med om en karens-

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

tid på 60 dagar. Jag anser, att denna långa karenstid skulle bli för dem ganska ödesdiger.

Jag ber emellertid, herr talman, att få uttala den förhoppningen, att lagen må lända till gagn för alla de parter, som av densamma komma att beröras, och yrkar slutligen bifall till § 1 i lagförslaget.

Herr Norman: Herr talman, mina herrar! Mig förefaller såväl utskottets förslag som reservanternas allt annat än tillfredsställande. Representanter för båda riktningarna ha ju också anfört tungt vägande skäl och amper kritik emot motsidans uppfattning.

Med utskottets förslag följer ju den stora utvidgningen av riks-försäkringsanstalten och nyskapande av en massa ämbetsmannabefattningar, som torde vara allt annat än önskvärt. Herr Lindman har ju också synnerligen klart belyst det rent absurda i att draga även de mindre, kortvariga olycksfallen inför ett stort ämbetsverk här i huvudstaden. Utskottets förslag förefaller mig alldeles oantagligt. Tages återigen reservationen följer en olägenhet, som särskilt för de mindre jordbrukarna blir synnerligen kännbar, nämligen förutom nya utgifter för försäkringspremier, vilka naturligtvis ej äro så synnerligen välkomna, risken för ganska dryga utgifter under karenstiden. Det är visserligen — det har påpekats under debatten — här meningen att få ett provisorium, som skall upphöra, när vi få obligatorisk sjukförsäkring, men då det nya lagförslaget synes bygga på en nu obefintlig sjukförsäkring, förefaller det mig vara riktigare att lägga grunden först och överbyggnaden sedan. Det förefaller mig lämpligare att avvakta den tidpunkt, då en obligatorisk sjukförsäkring är verklighet och sedan införa en ny olycksfallsförsäkringslag. Då är läget helt annat, och en bättre avvägd, fullt tillfredsställande lagstiftning, som bygger på en befintlig och icke, såsom nu är fallet, obefintlig grund, skulle då kunna åstadkommas.

Då jag har den uppfattningen, att det bästa är att lagen faller i år för att i ett bättre skick och kombinerad med obligatorisk sjukförsäkring återkomma ett kommande år, skall jag icke nu gå in på en närmare kritik av det föreliggande förslaget.

Då jag emellertid har ordet, kan jag icke underlåta att påpeka en punkt, där utskottet frångått eller åtskilligt ändrat Kungl. Maj:ts förslag i en riktning, som förefaller mig betänklig. I § 7 mom. b. har utskottet tillagt i fråga om livräntas utgående till efterlevande, att sådan skall utgå till barn, evad det fötts inom eller utom äktenskapet. I 1901 års lag gäller i hit-hörande hänseende, att livränta utgår till varje barn under 15 år, som fötts i ett före olycksfallet slutet äktenskap. Det i utskottets förslag gjorda avsteget från den förut gällande principen, att ersättning skall utgå till äkta barn, förefaller mig synnerligen betänkligt. Det synes mig betänkligt, när lagstift-

ningen går i sådan riktning, att lösligheten på olika områden auktoriseras. Men kommer det att för framtiden lagstiftas på det sättet, att det kan förefalla lagstiftarna likgiltigt om barnen äro följder av lösa könsförbindelser eller om de äro äkta, då äro vi inne på en väg, som enligt vad jag finner måste leda till undergång. Mot en sådan tendens synes det mig vara av nöden att uttala en bestämd gensaga.

På de grunder jag här framhållit ber jag, herr talman, att få yrka avslag å såväl utskottets hemställan som den vid denna paragraf fogade reservationen.

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Jag skall icke bidra till att förlänga den principdebatt, som förts här om det föreliggande lagförslaget, emedan jag anser, att den hittills förda debatten tillräckligt belyst förefintliga tvistefrågor och att det däröver icke gärna kan vara särdeles mycket att tillägga. Jag ber att härvidlag få för mitt vidkommande instämman i det anförande, som hölls av herr Branting.

Jag begärde ordet för att få yttra något om lydelsen av § 1 i lagen, som vi nu behandla. Men innan jag övergår därtill, finner jag mig dock nödgad säga ett par ord med anledning av den siste ärade talarens anförande. Det var en röst, som var alldeles ny i diskussionen om denna fråga. Under hela den långa utskottsbehandlingen, under diskussionerna, som tidigare föregått prövningen i utskottet, och under debatten här i dag har ännu ingen djärvt utgått fram med en tanke i den riktningen, att man önskade denna lags fall. Nu har emellertid icke allenast den tanken framförts, utan den ärade talaren var till och med djärv nog att ställa yrkande om rent avslag på det hela. Saken skulle få anstå tills sjukförsäkringen blivit genomförd ett kommande år, som han sade. Jag har icke hört någon, som vågat hoppas på att den undersökning eller utredning, som nu pågår beträffande frågan om obligatorisk sjukförsäkring, skall vara slutförd så tidigt, att frågan nästa år kan föreligga till behandling inom riksdagen, utan det dröjer nog åtskilliga år. Jag kan därför icke annat än beklaga yttrandet, som är ett av de mest manhaftiga jag på länge hört. Det är dock glädjande att konstatera, att talaren är tämligen ensam i detta fall.

Emellertid vill jag erinra om att vi från socialdemokratiskt håll beträffande § 1 i lagen ha i en motion hemställt, att man skulle i utskottet sörja för att lagen finge en annan ordalydelse, så att den täckte de olycksfall, som inträffa vid transport till och från arbetet och vid vistelse på arbetsplatsen, under det arbete ej utföres m. m., samt hemställt, att utskottet skulle söka finna en sådan formulering. Jag måste här konstatera, att utskottet verkligen gjort lofvärda försök att gå motionärernas önskingar i detta avseende till mötes. Kansliet har sökt att finna en lämplig formulering men vid överlämnandet av densamma dock försäkrat, att det icke hade lyckats finna den rätta

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

och lämpliga formuleringen för att täcka det fall, som här var ifråga, och det upplystes märkvärdigt nog, att ända till inemot ett femtiotal jurister tidigare skulle ha försökt sig på att finna en sådan formulering till lagtext i förevarande fall, men att alla hittills misslyckats. Man har icke lyckats få någon formulering, som kan betraktas fullgod och lämplig och därför saknas den också i det föreliggande lagförslaget.

§ 1 lyder, som vi märka, i sin första del på följande sätt: »En var arbetare är, där ej nedan annorlunda stadgas, enligt denna lag försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet.» Man märker sålunda, att det är ett bryskt avklippande, en stark begränsning och man förstår sålunda med detsamma, när man läser denna lagtext, att det måste komma att inträffa en mängd fall, där det skall uppstå tveksamhet, om olycksfallet inträffat i arbetet eller icke. Nu har emellertid utskottet i sin motivering gjort sådana förklaringar, att vi från socialdemokratiskt håll ha funnit oss kunna frånfalla vårt förut gjorda yrkande om en lagformulering, som skulle täcka de där fallen. Det ha vi gjort under förutsättning av och hopp om att vad utskottet skriver i sitt utlåtande på sid. 16 i denna sak skall vil lagens tillämpning komma att i sin fullaste utsträckning också användas. Sker detta, tror jag, att vi icke skola behöva få så många tvister om hur olycksfallet är beskaffat, var det inträffat, om det faller under lagen eller icke, och det är därför jag här velat betona särskilt nödvändigheten av att man får en sådan tillämpning, som utskottet i det avseendet angivit. Jag skall icke trötta kammaren och öka kammarens protokoll med att läsa upp detta uttalande; det återfinnes i utskottets utlåtande och är lätt att finna.

Emellertid finnes det i § 1 en annan sak att lägga märke till. I utskottets förslag är där införd en bestämmelse om att yrkessjukdomar skola tagas in under lagen. Vi ha också från socialdemokratiskt håll ansett, att man skulle beträffande yrkessjukdomarna taga in dem under lagens skydd, men att man skulle vidga detta betydligt utöver vad nu är föreslaget i utskottets förslag. Därvidlag har emellertid icke kunnat ernås enighet i utskottet, och vi ha även på den punkten sedan frånfallit vår tanke på att reservationsvis försöka komma längre, under hopp om att man här i riksdagen slutligen skulle ena sig om vad utskottet föreslagit, vilket är precis detsamma till ordalydelsen som det utav ålderdomsförsäkringskommittén först framlagda förslaget, som dock av Kungl. Maj:t blivit utbrutet.

På grund av dessa förklaringar, som jag ansett mig böra göra till den ställning vi intagit till innehållet i § 1, tillåter jag mig, herr talman, att för min del yrka bifall till utskottets förslag i § 1 med den lydelse som återfinnes i dess utlåtande.

Herr Nilsson i Bonarp: Herr talman! Principdebatten har

nu pågått i nära 4 timmar, och man torde därför snart vara färdig att övergå till behandling av detaljbestämmelserna.

Det är ju icke så märkligt, att debatten varit lång, ty det är ett invecklat samhällsproblem det gäller att lösa, och att man hyser betänkligheter mot ett och annat i det förslag till lösning, som föreligger, är också ganska förklarligt.

Min ställning till spörsmålet är nog av kammarens ledamöter känd, och jag behöver därför icke närmare utveckla densamma. Utskottets utlåtande, till vilket jag i allt väsentligt anslutit mig, har blivit så skickligt försvarat, att från min sida någon komplettering varken är påkallad eller behövlig. Men då såväl herr Lindman som herr Pettersson i Bjälbo båda talat för den vid utlåtandet fogade reservationen torde därav möjligen kunna dragas den slutsatsen, att deras uppfattning vore den inom lantmänna- och borgarepartiet förhärskande. Så är emellertid icke förhållandet. Det kan på goda grunder ifrågasättas huruvida dessa ärade talare äro uti denna fråga att anse som exponenter för den uppfattning, som är rådande inom partiet. Såvitt jag kan döma äro meningarna delade. Jag tror mig veta att många av partiets ledamöter hava samma uppfattning som jag härutinnan och således i huvudsak ansluta sig till utskottets ståndpunkt. Jag skall nu till en början allenast yttra mig om frågans s. k. springande punkt: karenstiden. Att bestämma den, såsom i nuvarande lag, till 60 dagar, anser jag för min del icke vara lämpligt. Redan då lagen antogs, framställdes många och berättigade anmärkningar mot stadgandet om 60 dagars karenstid. Att nu, om också endast provisoriskt, bestämma en så lång karenstid står icke i överensstämmelse med mera modern uppfattning i avseende på socialförsäkringen. Kommer så därtill att arbetsgivaren skall åläggas ersättningsplikt för inträffade olycksfall under denna långa karenstid blir bestämmelsen ändå mera motbjudande. Härigenom infördes ett kombinerat ersättnings- och försäkringssystem, som ingalunda är lämpligt. För de större arbetsgivarna, som utan undantag försäkra sina arbetare under karenstiden, kan detta system icke innebära några större olägenheter. Men för de mindre och ekonomiskt svagare arbetsgivarna, bönder och hantverkare, är risken större. De komma, åtminstone till en början; att betrakta den dem åliggande försäkringen som en ny skatt, den de ovilligt utgöra. Mot den risk de löpa för sina arbetares olycksfall under karenstiden gardera de sig icke. Följden blir att de — låt vara i enstaka fall — få vidkännas dryga kostnader vid inträffade olycksfall. Antages däremot lagen i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag, åsamkas icke arbetsgivaren någon som helst opåräknad kostnad. Han betalar sin försäkringsavgift och är sedan fri från kostnader och besvär.

Ett syfte med denna försäkring är ju, att man vill skapa samförstånd och gott förhållande mellan arbetare och arbetsgivare, men genom att slå in på den metod, som herrar reservanter rekommenderat, tror jag, att man kommer till ett motsatt förhållande, i det att arbetsgivarna komma i ett visst konträrt förhållande till sina arbetare i händelse av olycksfall, och då kommer man lätt att

*Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.*

(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

löpa den risken, att själva ändamålet med denna lagstiftning bleve förfelat. Detta vore synnerligen betänkligt.

Nu har man också från reservanternas sida givit uttryck åt den farhågan, att riksförsäkringsanstalten skulle svälla ut till ett stort ämbetsverk. Detta skäl har blivitt bemött från flera föregående talare och senast av herr Cederborg, som särskilt framhållit, att det icke blir så stor skillnad på riksförsäkringsanstaltens arbetsbörda, vilket system man än väljer, ty kontrollen måste i alla fall utövas av riksförsäkringsanstalten, som måste tillse, att den skadade arbetaren blir på sätt lagen förskriver vårdad.

Vad sockenombuden beträffar, kan jag icke finna, att man kan komma till någon minskning, ty dessa komma att behövas till samma antal.

Det är dessa omständigheter, som göra, att man icke ansett sig kunna gå den av reservanternas förordade vägen. Hade man kunnat ålägga arbetsgivarna obligatorisk försäkring av arbetarna under karenstiden, då hade risken för dem icke varit för handen. Men detta har icke låtit sig göra. Under sådana förhållanden kan den av reservanternas förordade ersättningsskyldigheten för arbetsgivare göra hela lagen impopulär. Detta undvikes, såvitt jag förstår, om man går på den linje, som Kungl. Maj:t och utskottet föreslagit, vartill jag också yrkar bifall.

Jag skall be att få säga några ord beträffande herr Normans anförande. Jag måste härom säga som herr Lindqvist, att herr Norman är en modig man, då han utan vidare vågat göra yrkande om avslag å hela lagen.

Vi äro, som det sagts flera gånger efterblivna på detta område. Det är 30 år sedan denna fråga mera allvarligt togs upp till behandling. Med antagande av 1901 års lag genomfördes en olycksfallsförsäkringslag med allt för snäv omfattning, med lång karenstid och njuggt tilltagna ersättningar. Den lagen kan icke betraktas som en ens för den tiden giltig lösning utan får betraktas endast som ett första genombrott på detta lagstiftningsområde. Och då är det, såvitt jag kan förstå, icke för tidigt, om man nu kan komma till ett mer tillfredsställande resultat.

Ehuru det skulle vara mycket att tillägga, skall jag inskränka mig till att få yrka bifall till den första paragrafen.

I detta anförande instämde herrar *Berg* i Staby, *Vahlquist* och *Erlansson*.

Herr Westman: Herr talman! Ett i mitt föregående anförande måhända mindre väl utformat yttrande, gav herr civilministern anledning antaga, att jag förbisett, att enligt lagförslaget arbetarna komma att automatiskt bliva försäkrade. Jag kan försäkra, att om jag icke haft reda på ett så fundamentalt stadgande i detta lagförslag, hade jag icke alls yttrat mig. Jag åsyftade naturligtvis med mitt yttrande om svårigheten att få reda på denna massa arbetare, som skola försäkras, eller att få

in dem i försäkringen, svårigheten ur riksförsäkringsanstaltens synpunkt, svårigheten att få reda på, för vilka arbetare premierna skulle erläggas och med vilka belopp dessa rätteligen skulle utgå i förhållande till arbetsförtjänsten. Jag har endast velat lämna denna förklaring.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Herr Anderson i Råstock: Herr talman! Jag har endast begärt ordet för att med ett litet exempel belysa riktigheten av vad herr Nilsson i Bonarp sade, då han talade om vikten av att ett gott förhållande mellan arbetare och arbetsgivare råder. För min del anser jag, att det är nog så viktigt, att man tar hänsyn till varandra i största möjliga utsträckning. I detta avseende skall jag be att få läsa upp ett litet stycke ur huvudavtalet nr 2, innefattande bestämmelser i överenskommelsen mellan arbetsgivarna vid de enskilda järnvägarna och järnvägsmannaförbundet. Det heter här i § 14: »Utöver vad i lagen den 5 juni 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete är bestämt, åligger det järnvägsförvaltning att under de första 60 dagarna från och med den dag, olycksfallet i arbetet inträffat, utbetala under de första tre dagarna halv timlön och därefter full timlön för den ordinarie arbetstid, den skadade under nämnda dagar varit på grund av olycksfallet hindrad att arbeta.» Man finner alltså av innehållet i denna paragraf, att det finnes arbetsgivare i vårt land, som anse att humanitet och rättvisa böra övas mot arbetarna så långt som möjligt. Och här har det icke varit fråga om 1 krona eller 1 krona 50 öre. Jag har velat begagna tillfället att uttala min förvåning över att herr Westman befinner sig på den sida, där man förordar ett sådant belopp, då min tidigare erfarenhet av honom icke givit mig anledning att tro, att jag skulle finna honom på denna sida nu. Jag har endast velat säga dessa ord.

Herr Holmström: Herr talman! Jag skall endast be att få säga några ord med anledning av reservanternas framställning.

Då ålderdomsförsäkringskommittén framlagt sitt förslag, kände arbetarna sig ganska tillfredsställda. Man trodde, att man nu skulle få en olycksfallslag, som vore något så när tillfredsställande. När den kungl. propositionen kom, var den i stort sett så som kommittén föreslagit. Det var några ändringar, men utskottet har därvidlag i flera fall ställt sig på kommitténs ståndpunkt. Från arbetsgivarehåll har man dock försökt göra ganska långt gående försämringar.

Den största av dessa är den, att man vill ha ersättningsplikt under karenstiden med fixerade belopp. På detta sätt blir det för arbetarna mycket sämre än enligt utskottets förslag.

Enligt utskottets förslag kan en arbetare få ända till fyra kronor om dagen i sjukersättning, men enligt arbetsgivareförslaget högst 1 krona 50 öre. Om vi tänka oss, att en arbetare är

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

sjuk i 60 dagar på grund av ett olycksfall, så kan han, om man jämför dessa förslag, förlora ända till 150 kronor. Det är en stor summa för en arbetare, och det är klart, att dessa ej vilja vara med om ett sådant förslag.

Men dessutom har han ej säkerhet för, att han får sin ersättning. I många fall är kanske arbetsgivaren lika fattig som arbetaren. Ja, säger man, men försäkringsinrättningen skall garantera, att arbetaren får sitt. Jag skall be att få anföra ett exempel, som visar, hur det kan bli i praktiken. Vi tänka oss, att en mindre lantbrukare har en arbetare, för vilken han är ersättningspliktig, och att vi ha de av herr von Sydow m. fl. föreslagna bestämmelserna. Arbetaren råkar ut för ett olycksfall, och när tio dagar gått, säger han till arbetsgivaren: »Jag skall ha betalt för en vecka, 1 krona 50 öre per dag, försju dagar 10 kronor 50 öre.» Arbetsgivaren säger: »Jag har inga pengar för närvarande, kom igen om en vecka, så skall du få för båda veckorna.» Han kommer igen då, men arbetsgivaren har fortfarande inga penningar. Då har arbetaren icke annat att göra än att gå till försäkringsanstalten. Där skall han väl styrka, att han råkat ut för olycksfall, och att arbetsgivaren ej kan betala. Så går tiden, tre veckor, kanske en månad efter olycksfallet. Det kan arbetaren ej vara nöjd med, han bör ha ersättningen fortast möjligt.

Men en annan viktig sak lämnas å sido i det von Sydowska förslaget, och det är läkarvård och läkemedel, som skulle betalas av arbetsgivaren. Man säger i reservationen, att den skadade blir hänvisad till sin arbetsgivare för den första vården, men det är nog ej så riktigt. Enligt nuvarande bestämmelser är det fråga om större arbetsgivare, som ha anställt bruksläkare eller ordnat på något liknande sätt. Men enligt nya lagen blir det något helt annat. Där är det även fråga om mindre arbetsgivare, och de kunna ej så som de större arbetsgivarna ordna denna sak.

Men det är ej endast dessa försämringar, som förestås från arbetsgivarehåll, utan även andra, bland annat att man ej får beräkna ersättningen högre än efter 1,500 kronors inkomst. Vidare föreslås, att man skall dela summan med 365, och det verkar även nedsättande på den sjukpenning, som arbetaren skall ha. Det gör, att ersättningen kan gå ned till 3 kronor 25 öre om dagen, där den enligt utskottets förslag skulle kunna bli 4 kronor.

Vidare är det en sak, som jag tycker är upprörande, nämligen att i reservationen yrkas, att, när arbetaren blir 60 år, man ej skall följa den vanliga principen och ge honom ersättning efter arbetsinkomsten utan efter skende prövning. Han får då mindre ersättning. Det säges i den von Sydowska motionen, att det skulle vara en ekonomisk lycka för en arbetare att råka ut för ett olycksfall, då han är gammal. Den meningen kan jag ej dela. Det är ingen lycka att till exempel förlora synen på båda

ögonen eller förlora båda armarna, det är en ekonomisk och fysisk olycka för arbetaren. Detta blir något, som måste verka så, att arbetaren kommer att känna det, som om man icke ville bry sig om honom på gamla dagar. När ersättningen är begränsad till arbetsförtjänstens belopp och denna ligger till grund vid ersättningens bestämmande i andra fall, bör den få ligga till grund, även när det gäller arbetare, som äro över 60 år.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o godkännande av utskottets förslag till lydelse av förevarande paragraf, 2:o godkännande av samma förslag med den ändring, som föreslagits i den av herr Lindman m. fl. avgivna, vid paragrafen fogade reservationen samt 3:o avslag å lagförslaget, i vad anginge förevarande paragraf; och godkände kammaren paragrafen med den av utskottet föreslagna avfattningen.

Enligt utskottets förslag skulle 2 § lyda sålunda:

2 §.

I denna lag förstås med arbetare envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete. Med arbetsgivare förstås envar, för vilkens räkning sådan arbetare användes till arbete, utan att mellan dem står någon tredje person, vilken såsom självständig företagare åtagit sig att ombesörja arbetets utförande.

Såsom arbetare enligt denna lag anses ej den, som utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av honom bestämmes, ej heller arbetsgivares barn och föräldrar i förhållande till honom ej heller den, vilkens avlöning hos arbetsgivaren, för år räknat, överstiger fem tusen kronor, ej heller minderårig, som icke fyllt tolv år, ej heller den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare.

Vid denna paragraf voro emellertid fogade reservationer:

av herrar *Lindman, I. E. G. Svensson, Antonsson von Sydow, Widell, C. F. Beckman, Nilsson* i Bonarp och *Pettersson* i Bjälbo, vilka yrkat, att stadgandet i denna paragraf skulle givas den begränsning, att till lagparagrafen gjordes följande tillägg:

»— — — använder arbetare eller till arbete som icke avser arbetsgivarens näring eller yrke; samt

av herr vice talmannen *D. Persson*.

Sedau paragrafen fördragits, lämnades på begäran ordet till

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

Herr Lindman, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Den andra paragrafen handlar, som kammaren torde finna, bland annat om tillfälliga arbetare. Enligt förslaget är det så, att, om en arbetsgivare använder en tillfällig arbetare, blir dennes rätt att vara försäkrad beroende på, om arbetsgivaren har andra arbetare eller ej. Om sålunda en arbetsgivare har arbetsanställda hos sig och anställer en tillfällig arbetare, blir denne tillfällige arbetare, om han drabbas av olycksfall, berättigad till ersättning. Om arbetsgivaren däremot ej har arbetsanställda hos sig men tillfälligt kommer att använda en arbetare, är denne däremot ej försäkrad. Detta är innebörden av paragrafen.

Emellertid har jag jämte andra i en reservation framfört en synpunkt, nämligen att det bör tagas hänsyn till, huruvida denne tillfällige arbetare användes i arbetsgivarens yrke eller näring. Skälet härtill är, att man vill begränsa omfattningen av dessa tillfälliga arbetare, och att man vill framför allt få fram en möjlighet att kunna få ett försäkringstekniskt system. Om en arbetsgivare har 3, 4 eller 100 arbetare, så skall han betala premier för deras försäkring med högre eller lägre belopp, alltefter yrkets art, men därjämte skall han betala ett visst tillägg till dessa premier för det fall att han använder tillfälliga arbetare. Det blir ett ganska godtyckligt system, ty det är klart, att av två arbetsgivare, till exempel två jordbrukare, som för övrigt ha likartad verksamhet, den ena kan använda sig mera av tillfällig arbetskraft än den andre. Och det är väl ändå av en viss vikt, att man kan få ett försäkringstekniskt system, d. v. s. möjlighet att beräkna premiernas storlek. Det kan man ej få på detta sätt, och det försvåras naturligtvis ännu mer, om riksdagen skall indraga alla de tillfälliga arbetare, som användas helt och hållet utanför arbetsgivarens näring eller yrke. Om man t. ex. ger en person i uppdrag att uträtta ett ärende, skulle hans rätt till ersättning, om han råkade ut för ett olycksfall bli beroende på, om uppdragsgivaren har en tjänare eller ej. Det finnes intet land, i vilket man gått så långt, att man sträckt ut försäkringsplikten till att gälla enskilda tjänare, och det synes mig, att det är oförsiktigt att, när man tager steget fullt ut — som vi gjort alla i utskottet — och tager med tjänarna, taga med även sådan rent extra tillfällighetshjälp, som består i, att om man ger en person ett enkelt uppdrag, så skall han, om han skadas under uppdragets utförande erhålla ersättning om arbetsgivaren har en tjänare, annars icke. Jag har hört en redogörelse för, hur denna hjälp skulle beräknas. Man skulle lägga på 25 öre på premien för ett visst slag av arbetsgivare och 50 öre för andra, därför att de använda sig mera av tillfällig hjälp o. s. v. Men någon möjlighet att få ett försäkringstekniskt system i detta förefinnes absolut icke, och det är det, som jag anser skulle i väsentlig mån underlättas, om kammaren gäve sitt bifall till paragrafen med det tillägg, som blivit gjort av reservanterna, till vilkas förslag jag yrkar bifall.

Vidare anförde:

Herr vice talmannen D. Persson: Herr talman! Såsom herr Lindman redan omnämnt, förekomma i denna paragraf en hel del begränsningar. När man börjar läsa paragrafen, kommer man till den uppfattningen, att en var, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning, skulle vara att betrakta som arbetare, men, när man läst paragrafen till ända, kommer man underfund med, att det gjorts mycket stora och avsevärda undantag från denna regel. Sådana förekomma redan i Kungl. Maj:ts förslag, och utskottet har tillagt ytterligare ett undantag, men därom är man enig, att den, som har avlöning från arbetsgivaren, vilken går över 5,000 kronor, ej skulle beröras av denna lag.

Sedan kommer en annan begränsning i Kungl. Maj:ts förslag, vilken jag ej har så lätt att smälta, men jag har nödgats göra det, därför att det ej finnes någon utredning, hur det skulle komma att ställa sig, om man skulle få till stånd en ändring i detta fall. Jag åsyftar slutstadgandet i denna paragraf. Det säges där, att den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare, ej är att betrakta som arbetare enligt denna lag. Sålunda har, såsom jag i min reservation framhållit, man här i lagen övergivit principen, att den skall betraktas som arbetare, vilken får avlöning och är anställd hos en annan. Det skall bero på denne senares förhållanden till tredje man, huruvida arbetsgivaren har andra arbetare eller ej, om försäkringsplikt enligt denna lag skall förekomma. Har arbetsgivaren ej andra arbetare, är arbetaren oförsäkrad hos honom, och det kommer att medföra åtskilliga olägenheter.

Det skall bli ytterst svårt för allmänheten att fatta motiven för ett sådant undantag. Det kommer att ställa sig på följande sätt ute på landsbygden särskilt bland småbönder. Somliga av dessa småbönder ha drängar eller pigor, andra ha varken dräng eller piga. Vid tröskningsarbete på hösten t. ex. leger man tillfälliga arbetare. Hos den bonde, som har en dräng eller en piga, äro då dessa tillfälliga arbetare försäkrade, automatiskt försäkrade, men hos den, som icke har någon dräng eller piga äro de oförsäkrade. För vanligt bondförstånd, och jag skulle vilja säga, för vanligt rättsbegrepp är det icke lätt att fatta finesserna i detta. Jag har framhållit detta i min reservation, men det är omöjligt att framställa något yrkande om ändring i Kungl. Maj:ts förslag, ty lagen skulle då komma att omfatta så stort antal arbetare, att man icke kan göra sig en föreställning om, vare sig hur stort det skulle bli eller kostnaderna därför, då ju inga som helst utredningar eller beräkningar i det avseendet föreligga.

Jag kommer nu till reservanternas förslag. Där äro ytterligare begränsningar gjorda, som äro ännu svårare att fatta för vanligt bondförstånd — och det vill jag påstå, att jag besitter. Reservanternas vilja hava det tillägget till § 2, att såsom arbetare enligt denna lag icke skall anses den, som användes »till arbete, som icke avser arbetsgivarens näring eller yrke».

Herr Lindman har förut i dag framhållit vikten av att det icke

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.

(Forts.)

skulle bli allt för vidlyftiga utredningar och byråkratiska bestämmelser, utan att lagens bestämmelser skulle bli så enkla, att proceduren vid lagens tillämpning bleve så litet vidlyftig som möjligt. Men jag undrar, om icke ett bifall till reservanternas förslag skulle komma att i hög grad förvirra tillämpningen av denna lag och göra en begränsning, som jag för min del anser vara fullkomligt obefogad, ty om en arbetsgivare som har fasta arbetare, och hos vilken sålunda enligt denna lag även de tillfälliga arbetarna skulle bli automatiskt försäkrade, så skulle den tillfälliga arbetaren ändå icke bli försäkrad, därest han icke användes till sådant arbete, som avser arbetsgivarens näring eller yrke. Detta är enligt min mening en mycket olycklig begränsning av lagens tillämpningsområde och skulle utan allt tvivel vid lagens tillämpning komma att ge anledning till oerhört mycket trassel och många tvister. Det skulle nämligen i många fall bliva ytterst svårt att avgöra, huruvida arbetet var av sådan beskaffenhet, att det kunde anses hänföra sig till arbetsgivarens yrke och näring eller icke. Vi böra väl ändå icke göra lagen svårare än nödvändigt är, utan försöka avfatta den så, att den medför minsta möjliga olägenheter och största möjliga klarhet och reda uti tillämpningen. Detta skulle dock icke bliva fallet, om man antog reservanternas tillägg, för vilket jag på det allvarligaste vill varna kammarens ledamöter.

Jag skall icke nu närmare utveckla min uppfattning i denna sak. Jag har lämnat en kortfattad redogörelse därför i den reservation, som är fogad till detta utskottsutlåtande, och jag ber att få hänvisa till denna på samma gång som jag, herr talman, yrkar bifall till utskottets förslag oförändrat i förevarande paragraf.

Herr Lindqvist i Stockholm: Herr talman! Förevarande paragraf är av mycket stor vikt, ty det är den, som konstituerar och bestämmer området för försäkringen. Det förslag, som nu föreligger i utskottsutlåtandet, ansluter sig helt och hållet till olycksfallsförsäkringskommitténs ursprungliga förslag. Som vi veta, hade Kungl. Maj:t däruti gjort en väsentlig förändring, ty under det att kommittén föreslog, att alla skulle anses vara försäkrade, då de hade en inkomst av 5,000 kr., så gjorde Kungl. Maj:t den förändringen, att alla, oavsett inkomsterna, skulle vara försäkrade, och sedan skulle undantag därifrån bestämmas av Konungen för mindre farliga yrken. Nu har emellertid utskottet gått tillbaka till kommitténs ursprungliga förslag, och jag tror för mitt vidkommande, att det är välbetänkt, om andra kammaren följer utskottet i detta fall.

Vidare finnes det i denna paragraf en sak, som jag anser mig med några ord böra erinra om. Det är den punkt, som vill borttaga alla hemarbetare från tillämpningen av denna lag. Det är, som vi förstå, ett ytterst beklagligt förhållande, att hela denna stora skara av människor, vilka betecknas som hemarbetare, icke komma att inrymmas inom denna lags bestämmelser. Jag vill erinra om, att t. ex, bland beställningsskrädderierna det systemet råder, att en skrädderiarbetare, som tar sitt arbete hos

en firma, står inför den firman som en vanlig arbetare. Men när han utför arbetet i sitt hem, så kan han på grund av det sakförhållandet, att han själv håller verkstadsplats åt sig, då arbetsgivaren icke vill göra det, icke komma i åtnjutande av de fördelar, som denna lag skänker åt vanliga arbetare, och han kommer därför i en sämre ställning än de arbetare, som äro sysselsatta på en av arbetsgivaren anordnad verkstad. Det är sålunda att beklaga, att icke denna stora grupp av arbetare kunnat inrymmas under lagen. Jag har tillåtit mig inom utskottet uttala den önskan, att så kunde få ske, men jag har icke vunnit sådant understöd, att jag ansett det lönt att föra frågan vidare. Jag har dock velat inför kammaren framhålla det beklagansvärda i att vi i samband med regleringen av dessa förhållanden icke kunnat reglera dem även för denna stora grupp av arbetare.

Sedan ha vi frågan om de tillfälliga arbetarna. I denna punkt har nu herr Lindman yrkat bifall till den av honom med flera framställda reservationen. Jag ber därom endast få säga, att det skulle vara ytterst beklagligt, om andra kammaren följde herr Lindman i hans yrkande. Det skulle medföra väsentliga undantag från lagen, om man skulle tillfoga ett sådant stadgande som det herrar Lindman m. fl. föreslagit i sin reservation. Om man t. ex. i en familj använder sig av hjälp i hemmet i viss utsträckning, så vet man icke hur man skall betrakta dem som användas härtill. Jag förmodar, att herr Lindman själv icke vill anse, att de hjälphustrur, som arbeta i hans hem, arbeta i *hans näring eller yrke*. Och då skulle dessa hjälphustrur, om de bleve utsatta för något olycksfall, icke få del av olycksfallsförsäkringen. För att taga ett annat exempel, så finnes det husägare, som använda tillfällig arbetskraft i stor utsträckning för reparationer o. d. Dessa arbetare skulle icke heller bliva försäkrade och skyddade av denna lag, i händelse husägaren ej har tjänare eller använder andra arbetare. Det är, synes det mig, en betänklig sak.

Jag tror, herr talman, att vi äro på den säkra sidan, om kammaren följer ålderdomsförsäkringskommitténs ursprungliga förslag. Där äro grundlinjerna för denna försäkring otvivelaktigt prövade på så tillfredsställande sätt, att avvikelser sådana som de av herr Lindman föreslagna skulle vara högst betänkliga. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Pettersson i Bjälbo: Herr talman, mina herrar! Näst den stora frågan om karenstiden, är det nog ingen fråga, som sysselsatt utskottet så mycket som den nu föreliggande. Man finner, när man kommer in på behandlingen av denna lag, att den har större omfattning än motsvarande lagar i något annat land och lika väl finner man, att här är en massa människor, som blivit uteslutna, vilka kunna sägas vara i lika stort behov av olycksfallsförsäkring som många andra. Och det allra svåraste i kapitlet är just frågan om de tillfälliga arbetarna. Tillfälligt arbete kan räcka en timme, en dag, en månad eller flera månader.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Att härvidlag få någon bestämt fixerad formulering, som tillfredsställer alla, är enligt mitt förmenande omöjligt. Vi ha i utskottet försökt än hit och än dit för att få en tillfredsställande form. Men vi ha icke lyckats. Jag tror knappast, att någon är tillfredsställd med det resultat, vartill vi kommit. Det förslag, som nu reservanterna gått på, är taget efter engelskt mönster. I England är motsvarande paragraf så formulerad, att en tillfällig arbetare, som icke arbetar i arbetsgivarens yrke, icke kommer med under försäkringen. Därigenom kan ju visserligen en och annan svårighet uppstå vid tolkningen av lagen, men å andra sidan vinner man en ganska skarp och klar begränsning utåt, så att icke dessa försäkringar strömma ut i det oändliga. Det blir åtminstone någon begränsning, och vi ha från sakkunnigt håll fått reda på, att det särskilt i försäkringstekniskt avseende skulle vara önskligt att få en sådan begränsning. Huruvida den form, utskottet föreslagit, eller den, som reservanterna föreslagit, är den bästa, törs jag icke säga. Men det synes mig, som om ur försäkringsteknisk synpunkt den form, som reservanterna föreslagit, skulle vara den bästa. Jag skall därför, herr talman, be att få yrka bifall till reservationen.

Herr Lindman: Herr talman! Jag skall blott be att få yttra några ord om denna sak. Beträffande dessa tillfälliga arbetare förhåller det sig så, att man kan ha mycket olika uppfattning om huruvida de användas i sådant arbete, som avser arbetsgivarens yrke eller ej. Men det vill jag säga, att den tolkning, som gjordes t. ex. av herr Lindqvist, är enligt min uppfattning alldeles oriktig.

Vad herr vice talmannens uttalande beträffar, så kan jag, oaktat han icke gjort något yrkande, icke underlåta att göra en erinran mot den uppfattning som han uttalat såväl i sitt anförande här i kammaren som i sin reservation till utskottsbetänkandet. Denna uppfattning är alldeles fullkomligt stridande emot hela lagens anda och mening. Herr vice talmannen vill ha in under lagen icke blott den, som utför arbete åt andra mot avlöning, utan även den, som utför arbete åt sig själv, d. v. s. han vill sålunda sträcka ut lagens verksamhetsområde till den, som arbetar åt sig själv. Men hela lagen är ju tillkommen för att reglera förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare i fråga om arbetsgivarens plikt att försäkra sina arbetare. Hur skall då den kunna komma med, som icke är arbetsanställd hos någon?

Men så till sist säger också herr vice talmannen i sin reservation, att det är obilligt, »att icke den skall anses som arbetare, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon som eljest ej använder arbetare». Då skulle jag be att få säga, att om det icke stode på det sättet, så skulle ju faktiskt snart sagt varenda arbetare också bli arbetsgivare. Ty det finnes väl knappast någon, som icke vid något tillfälle använder någon tillfällig hjälp t. ex. för att skura, för att städa, för att hjälpa till med det ena eller andra. Vare sig man tänker på jordbruket eller på den enskilda familjen, så blir det väl alltid något tillfälle, då hjälp kan komma att användas. Herr vice tal-

mannen vill med andra ord sträcka ut lagen från att vara vad den skall vara, nämligen ett reglerande av arbetsgivarernes plikt att försäkra sina arbetare, till att bli en folkolycksfallsförsäkring, som skall avse snart sagt varennda människa.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Herr vice talmannen har ju icke gjort något yrkande, men jag har endast velat påpeka detta, att hans tanke strider mot hela den uppfattning, som såväl kommittén som Kungl. Maj:t och utskottet haft.

Herr Johansson i Brånalt: Herr talman! Jag delar den uppfattning, som vice talmannen har framfört i sin reservation här. Det gäller särskilt den tillfälliga arbetshjälp, som de mindre lantbrukarna behöva. Och jag skall bara peka på det exempel, som anfördes av herr vice talmannen, nämligen att de på hösten naturligtvis behöva en avsevärd hjälp för tröskningen, vilken på många ställen sker medelst ångröskning. Nu kommer den mindre lantbrukaren, som icke har någon dräng eller piga, icke att beröras av denna försäkringslag. Men hans grannar, som ha dräng eller piga, komma att falla under försäkringsplikten. Nu har jag anledning att draga den slutsatsen, att i detta fall kommer det att medföra sorgliga konsekvenser. Det finns många exempel på att olyckor inträffat vid ångröskning. Har då jordbrukaren, dräng eller piga anställd, så bli alla anställda tillförsäkrade ersättning i händelse av olycksfall. Men om han endast använder tillfällig arbetshjälp, så blir denna icke försäkrad.

Jag anser, att dessa bestämmelser fylla icke de krav, vi med full rätt ha att fordra av denna olycksfallsförsäkring. Jag vill här ha uttalat, att jag i detta fall fullkomligt delar den av herr vice talmannen här uttalade uppfattning. Och jag skall be att till den kraft och verkan det hava kan få uttala mina sympatier för att dessa missförhållanden bli i sinom tid undanröjda.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Efter av herr talmannen givna propositioner å de därunder förekomna yrkandena godkände kammaren utskottets förslag till lydelse av förevarande paragraf.

3 §.

Utskottet hade föreslagit att paragrafen skulle erhålla följande lydelse:

3 §.

Konungen äger från tillämpningen av denna lag undantaga arbetare, som användas till arbete för statens eller kommuns räkning och vilka på grund därav tillförsäkrats ersättningar vid olycksfall i arbete, som finnas väsentligen motsvara ersättningarna enligt lagen.

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Uti avgiven reservation hade herrar *Branting*, *Lindqvist* i Stockholm och *Holmström*, på anförda grunder och med hänvisning till de ytterligare motiv, som framförts i herr *Erikssons* i Grängesberg m. fl. ovanberörda motion, föreslagit, att åt 3 § måtte givas följande lydelse:

3 §.

Konungen äger från försäkringsplikt enligt denna lag undantaga stats och kommunal förvaltning för hos dem anställda arbetare, vilka på statens eller kommuns bekostnad tillförsäkrats ersättningar och förmåner vid olycksfall i arbete, som finnas icke understiga de i denna lag föreskrivna.

Paragrafen föredrogs, varefter

Herr *Bärg* i Katrineholm yttrade: I kommitténs förslag till formulering av denna paragraf finnas inryckta även statens och kommunens arbetare. Kungl. Maj:t och utskottet ha enat sig om en formulering, som i stället giver Kungl. Maj:t rätt att i vissa fall undantaga arbetare, som användas till arbete för statens och kommunens räkning, och vilka på grund därav tillförsäkrats ersättning för olycksfall i arbetet, som finnas väsentligen motsvara ersättningarna enligt lagen. Vid ett hastigt påseende kan man tycka, att den formulering, som här föreligger, uppfyller allan rättfärdighet och att dessa arbetare således icke skulle kunna lida något men genom den rätt, som här är given Kungl. Maj:t. Förutsatt att denna lag vinner riksdagens bifall, beror det naturligtvis på det sätt, på vilket Kungl. Maj:t går att verkställa den utgallring, som kommer att ske av dessa arbetare. I kommitténs betänkande angivas skälen, varför kommittén anser det vara fördelaktigt, att även dessa statens och kommunens arbetare inrangeras under lagen. Där anføres bland annat som skäl de förmåner, som skulle tillkomma dessa arbetare, när det gäller att olycksfallen komma att bedömas av försäkringsrådet, således av en myndighet, som otvivelaktigt i många fall kommer att med större förutsättningar kunna skipa fullständig rättvisa, än om dessa fall skulle bedömas av respektive verks eller respektive kommuners styrelser eller i eventuella fall av de enskilda domstolarna, som nu är förhållandet. Jag tror, att man icke får underkänna betydelsen av om de olycksfallsersättningar, som skulle tillkomma dessa arbetare, komma att bestämmas i tvivelaktiga fall av försäkringsrådet i stället för av ovan nämnda myndigheter. Därtill kommer, att försäkringsrådet, om dessa arbetare inrangeras under lagen, också komme att över dem utöva det överinseende, och den kontroll, som man vill lägga i försäkringsrådets händer.

Det är således enligt mitt förmenande en avgjord försämring, om dessa arbetare skulle ställas utanför lagen. Men om man nu frånser detta, så är jag övertygad om att just denna utgallring, som är föreslagen här, kommer att vålla ofantligt mycket huvudbry och

besvär. Om man jämför de förmåner, som en del statsarbetare ha med de förmåner som denna lag giver skall man finna punkter, som äro åtminstone mycket besvärliga att lösa. Jag ber bara att få erinra om ett förhållande här. För statstjänare, t. ex. statens järnvägars personal, är det så, att deras pensionsrätt grundar sig på vissa bestämda avlöningsbelopp. Lagen här inräknar i den inkomstsumma, som skall ligga till grund för tillmätandet av ersättning för olycksfall i arbetet, *hela* den inkomst, som arbetaren har av arbetsgivaren. När förhållandet ofta är så, att över de bestämda belopp, som ligga till grund för beräkningen av pensioner, finnas en del inkomster, som fluktuera år efter år, så är det klart, att för att komma till rätta med denna sak måste man göra ideliga beräkningar för att kunna anställa undersökningar mellan förmånerna enligt lagen och förmånerna enligt pensionsbestämmelserna.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Jag kan icke se annat, än att om Kungl. Maj:t skall vara verkligt samvetsgrann och tillse, att ingen försämring får förekomma, utan att arbetaren i allt väsentligt får de förmåner, som lagen avser att giva, så blir det att ideligen flytta dessa personer in under lagens ram och ut utanför lagens ram alltefter nämnda fluktuationer, om man i huvudsak skall hålla sig till vad som väsentligt motsvarar lagens bestämmelser.

Jag tror, att de fördelar ur administrativ synpunkt, som man velat vinna med att ställa dessa arbetargrupper utanför lagen, i väsentlig grad, kommer att förlora sitt värde till följd av de besvär, som förorsakas genom de jämförelser och jämkningar man måste göra.

I paragrafen finnes även ett ord, som förefaller mig vara en smula obestämt, och det är just uttrycket »väsentligt». Man avser väl därmed, att man i *all huvudsak* skall beräkna att de ersättningar, som utgå till dessa arbetare, som äro uttrangerade utanför lagen, skola i allt väsentligt motsvara icke allenast de rena ersättningarna enligt lagen utan även andra förmåner. Jag tycker emellertid att det där uttrycket »väsentligt» är så obestämt, att man nästan har skäl att frukta detsamma en smula. Jag behöver bara gå till § 11 i lagen, där man i kommitténs förslag till formulering använde samma uttryck, då det gäller att bestämma bidragen till de respektive kassor, som av arbetsgivarna skulle lämnas, för att de skulle ha rätt att göra avdrag för den ersättning, som ur dessa kassor utginge när man tillmäter olycksfallsersättning. Där hade man ju ursprungligen använt uttrycket »väsentligen», d. v. s. att arbetsgivaren skulle ha »väsentligen» bidragit till dessa kassor. Försäkringskommittén inlägger i uttrycket »väsentligen» den betydelsen, att bidraget skulle motsvara ungefär hälften av kassans inkomster. Järnvägsstyrelsen har i sitt yttrande över kommitténs förslag ansett sig ha rätt att uttyda det på det sättet, att bidraget skulle anses vara »väsentligt», även om det inskränktes till en fjärdedel av kassans inkomster. Jag nämner detta, därför att man redan där är en smula i tvist, om vilken betydelse man skall inlägga i detta ord »väsentligen». I varje fall vill jag uttala den förvisningen, att när Kungl. Maj:t

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete n. n. om riksdagen godkänner den föreliggande paragrafen, icke tänjer på uttrycket »väsentligen» på samma sätt, som man i det av mig relaterade fallet sökt göra.

(Forts.)

Hela denna olägenhet förefaller det mig undvikes genom att besluta paragrafens lydelse i enlighet med den av herr Branting m. fl. vid utlåtandet fogade reservationen. I denna reservation har man givit paragrafen den lydelsen, att statens och kommunens arbetare skulle fritagas från försäkringsplikt, om de på statens eller kommunens bekostnad tillförsäkrats ersättningar och förmåner vid olycksfall i arbete, som finnas icke understiga de i lagen föreskrivna. Genom ett antagande av den bestämmelsen skulle otvivelaktigt en större trygghet förligga, än om man antager lagen med den formulering, utskottet kommit till.

Jag skall, herr talman, med dessa erinringar taga mig friheten att yrka bifall till den av herr Branting m. fl. vid denna paragraf fogade reservationen.

Härpå anförde

Herr Lindman: Herr talman! Denna fråga rör ju statens och kommunernas arbetare. Med undantag av herrar Branting, Lindqvist och Holmström, vilka här avgivit en reservation, ha vi inom utskottet ansett, att Kungl. Maj:ts och kommitténs förslag bör bibehållas i denna del. Det är nu två saker, som egentligen är att tala om här. Ja, man kan ju säga att det är tre saker. Först är det frågan om, huruvida dessa arbetsgivare staten eller kommunerna, skola åläggas försäkringsplikt för sina arbetare. Men det är ju redan borttaget och har icke kommit med här. Då är det två saker kvar. Den ena är detta ord »väsentligen», som den siste talaren talade om. Det gäller, huruvida man skall skriva »väsentligen motsvara ersättningarna enligt lagen» eller om man skall skriva »icke understiga de i denna lag föreskrivna». Det är klart, att statens och kommunens arbetare förete vissa skiljaktigheter jämförda med andra arbetare. De ha sina förhållanden reglerade av staten och kommunen, så att de i vissa avseenden ha det lugnare och tryggare ställt än andra. För övrigt vill jag fästa uppmärksamheten på att det också står »väsentligen motsvara» ersättningarna enligt lagen.

Men kardinalpunkten kanske icke är detta, utan det är väl egentligen, och detta är det tredje, huruvida tvisterna skola avgöras av arbetsgivaren, i detta fall statens ämbetsverk och kommunen, eller om det skall gå till försäkringsrådet. Därvid vill jag säga det, att mig synes det olämpligt, att dessa arbetare skola dragas in under försäkringsrådet, att t. ex. stadens arbetare skola dragas in under försäkringsrådet. Olägenheterna för dem bli säkerligen icke så stora, ty tvister beträffande dessa arbetare torde icke förekomma så ofta. Dels är det ofantligt lätt att fastställa, vilken lön de ha. Det kan aldrig bli något tvivel om, huru stor deras lön är. Och på samma sätt är det i dessa fall

med tvister om invaliditetsgraden. Därvid går det till på det sättet, att man frågar riks försäkringsanstalten vilken invaliditetsgraden är i detta fall.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Utskottsmajoriteten, bestående av högern och de liberala ledamöterna i utskottet har därför ansett, att det icke skulle göras någon ändring i denna paragraf, och jag hemställer därför herr talman, om bifall till paragrafen oförändrad.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen givit propositioner å de yrkanden, som därunder framkommit, godkände kammaren paragrafen enligt utskottets förslag.

För 4 § hade utskottet i likhet med Kungl. Maj:t föreslagit denna lydelse:

4 §.

Försäkringen äger rum i riks försäkringsanstalten; dock att, där för ändamålet bildats sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, vars delägare äro arbetsgivare och för vars förbindelser delägarna svara med obegränsad personlig ansvarighet, försäkringen av delägarnas arbetare i stället må äga rum i det bolag.

Försäkring i bolag, som ovan sägs, skall omfatta samtliga delägarens arbetare i rörelse, arbetsföretag eller annan verksamhet, som med försäkringen avses.

Herrar *Branting*, vice talmannen *D. Persson*, *Lindqvist* i Stockholm och *Holmström* hade uti en vid paragrafen fogad reservation hemställt att åt paragrafen måtte givas följande lydelse:

4 §.

Försäkringen äger rum i riks försäkringsanstalten.

Efter föredragning av paragrafen yttrade

Herr *Lindqvist* i Stockholm: Herr talman! Vi mötas i 4 § av utskottets förslag av bestämmelser, som torde få betraktas vara bland de viktigaste i denna lag. Det är här, som herrarna se, föreslaget, att de försäkringar, som skola verkställas i enlighet med denna lag, skola kunna göras dels i riks försäkringsanstalten och dels i av arbetsgivarne särskilt bildade kassor. Det är alldeles påtagligt, att man stannar vid ett sådant yrkande och frågar sig om det kan anses vara välbetänkt att i lagen medgiva, att försäkringarna skola få göras på det sätt som nu här är föreslaget. Först ber jag att få framhålla, att det synes mig vara alldeles principiellt oriktigt. Ty om man genomför en lag, genom vilken man stadgar försäkringsplikt för alla, som hos sig sysselsätta annan i arbete, och för det ändamål inrättar en riks försäkringsanstalt, en statsanstalt för

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

denna försäkring, så bör det väl vara lagstiftaren angeläget att samtidigt sörja för att denna försäkringsanstalt kommer att utgöra det försäkringsinstitut uti vilket försäkringarna skola tagas. Detta och ingenting annat. Det blir ju, med denna lags genomförande en ofantligt utvidgad omfattning för vår nuvarande riks-försäkringsanstalt, genom den föreslagna tvångsförsäringen. Men när så är fallet, böra vi väl också tillse, att de försäkringar som skola göras, verkligen tillföras riks-försäkringsanstalten och att man icke delar upp dem på en hel mängd olika försäkringsinrättningar. Således redan ur rent principiell synpunkt synes det mig vara alldeles klart, att man icke skall medgiva försäkring enligt lagen i annan anstalt än den, som staten själv för ändamålet upprättat. Det är väl alldeles påtagligt också, att genom ett förbud att försäkra i andra anstalter, skulle riks-försäkringsanstalten som sådan komma att ställas på ett betydligt tryggt och bättre plan än om man delade upp försäkringarna på en hel massa andra anstalter.

Men om man tänker sig, att man skulle kunna bryta med denna principiella uppfattning och säga: visst kunna vi medgiva, att man skall få försäkra på det sättet, som både kommittén och Kungl. Maj:t föreslagit, nämligen även i enskilda arbetsgivarekassor, så vill jag för min del erinra om, att gå vi den vägen, så komma vi ut på ett plan, som medför ovanligt stora vådor och stora olägenheter för de försäkrade. Om lagen exempelvis antages med det innehåll den givits i Kungl. Maj:ts förslag, så skall ju den försäkrade tillerkännas en viss sjukpenning, som står i förhållande till den lön han åtnjutit av det arbete han haft. Han skall vidare erhålla en livränta vid invaliditet, som också står i förhållande till hans förutvarande lön. Om nu försäkring äger rum i en arbetsgivarekassa, så skall man sålunda från statsmakternas sida medgiva, att dessa arbetsgivare skola själva för det första få fastställa, huru stor arbetslönen tidigare varit, efter vilken beräkningen skall göras, då man fastställer invaliditetsräntan eller sjukpenningens storlek, och sålunda skola arbetsgivarna få bestämma sjukpenningens eller invaliditetsräntans storlek. Det synes mig vara mänskligt, om arbetsgivarna vid sådant förhållande i sina kassor skulle sträva efter att komma till så låga belopp som möjligt. Jag säger, att det är ju mänskligt, om så sker. Men jag frågar på samma gång: kan det betraktas vara rättvist mot den försäkrade, som drabbas av en olyckshändelse, att han genom en sådan anordning skall komma i åtnjutande av kanske en mindre ersättning, än som han eljest enligt lagen är tillförsäkrad. Nej, säger man, det behöver man icke alls befara, ty i denna lag är också föreskrivet, att det skall finnas en kontrollerande myndighet, ett försäkringsråd, som skall pröva alla sådana saker. Och är någon skadad arbetare missnöjd med den ersättning han fått, så hänför han endast tvisten till försäkringsrådet, och då blir det prövat och rättvist bedömt på samma sätt som om det vore försäkringsanstalten som hade

handlagt saken. Ja, teoretiskt sett är detta riktigt, men praktiskt sett veta vi nog, att det ställer sig på det sättet, att arbetarna ute i våra industriella verk och överallt ute på arbetsmarknaden draga sig för att göra en anmälan till försäkringsrådet, när det gäller utbetalning från en kassa, i vilken arbetarens egen arbetsgivare är delägare, och där han således har sina alldeles särskilda ekonomiska intressen förlagda. Det torde sålunda komma att bli otaliga fall, där intet sådant påtalande äger rum, utan där vederbörande nöjer sig med och får nöja sig med en mindre ersättning än den, som verkligen är honom i lagen tillförsäkrad.

Det är ju också en mängd andra olägenheter, som följa med detta system. Men jag vill beträffande bedömandet av ersättningarna säga, att vi ha i utskottet fått till oss överlämnade en del uppgifter om huru nuvarande försäkringsbolag, dels arbetsgivarekassorna och dels enskilda försäkringsbolag ha handlagt ärendena, då det gällt att bedöma invaliditetsgrader och fastställa de ersättningsbelopp, som skola utgå. Det har nämligen visat sig, att i dessa enskilda kassor och i de privata bolagen har man värdesatt en skada på det sättet, att när man lyckats draga en sådan tvist upp till riksförsäkringsanstalten, så har bedömandet blivit sådant, att beloppet blivit ett helt annat och väsentligt högre. Jag skulle här i dag ur dessa papper ha kunnat draga fram en mängd exempel, men jag vill ej trötta kammaren och upptaga en dyrbar tid därmed. Men jag ber få försäkra, att det föreligger ett otal fall, där arbetaren tilldelats lägre ersättning, än den, som skulle tillkommit honom. Och det är nog endast i undantagsfall, som en slutlig prövning kunnat äga rum i riksförsäkringsanstalten och rättelse sålunda åstadkommas.

Skall man medgiva, att försäkringarna kunna få göras i arbetsgivarekassor, då komma de försäkrade icke att erhålla den säkerhet, som man avser med införandet av denna lag, och därför böra herrarna betänka sig mer än en gång, innan herrarna lämna sitt bifall till vad utskottet här föreslagit. Det har sagts, att ålderdomsförsäkringskommittén har stannat vid sitt förslag huvudsakligast på grund av det sakförhållandet, att här i landet finnes en mycket stor arbetsgivarekassa, benämnd Dalarnes försäkringsförening, vilkens verksamhet skulle ha varit, som man i allmänhet säger, tämligen tillfredsställande. Och när denna kassa existerar, så ansåg ålderdomsförsäkringskommittén sig icke kunna gå på den linjen att i sitt förslag endast medgiva försäkring i riksförsäkringsanstalten, ty då skulle denna kassas verksamhet få lov att upphöra. I de handlingar som jag nyss omnämnde finnas från denna kassa angivna även en hel mängd av fall, där invaliditetsgränsen orätt bedömts och där ersättning tilldelats skadade arbetare till belopp väsentligen understigande de, som rätteligen borde ha tillkommit dem. Den kassan har sålunda gått tillväga på precis samma sätt som de enskilda bolagen i en mängd fall, och vi ha ingen säkerhet för att förhållandena skola bli bättre, sedan denna nya lag är genomförd.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

Jag kan ju få nämna som ett belysande exempel, hur man gått till väga i det avseendet, då det t. ex. gällt att betala ut ersättning en gång för alla vid ett inträffat olycksfall. Det har meddelats mig, att då en arbetare blivit invalid, så har han gått till vederbörande försäkringsanstalt och hemställt att han i stället för livräntan skulle komma i åtnjutande av ett kapitalbelopp en gång för alla, för att han bättre skulle kunna betjäna sina intressen, om han fick en summa på en gång. Då har han begärt ett belopp, utan att försäkringstekniskt räkna ut vad livräntan evalverad till sitt kapitalvärde skulle giva honom. Om han därvid begärt t. ex. 500 kronor, då har vederbörande försäkringsanstalt sagt: nej, det får ni visst icke; vi bjuda endast 200 kronor. Han hade sedan tagit sig en funderare och kommit igen och sagt: jag skall taga 400 kronor; om jag får det; men han har fått det beskedet, att så mycket kunde de icke giva. Detta oaktat vederbörande försäkringstjänsteman måste ha varit medveten om att det var ett fullständigt underbudande och att det icke alls stod i rimligt förhållande till det kapitalbelopp, han skulle erhållit, om livräntan kapitaliserats enligt gällande regler. På det sättet har man, som jag säger, köpslagit till dess arbetaren ifråga slutligen tänkt som så: jag vill i alla fall och jag måste hava en slant. Så tar han till slut, vad som bjuds honom. Det är påtagligt, att, när man genomför en ny lag, som vi alla önska skall på ett tillfredsställande sätt reglera dessa förhållanden, vi måste sörja för, att själva försäkringssystemet blir lagt på så säker och fast grund, att vi kunna känna med oss, att vi äro på den säkra sidan och att hela systemet kommer att verka fördelaktigt och tillfredsställande.

Det är på dessa och en hel del andra skäl, som jag här skulle kunna andraga, som jag för min del ber att få yrka bifall till den av herr Branting m. fl. avgivna reservationen, som innefattar, att § 4 rätt och slätt skall hava följande lydelse: »Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten.» Jag tror, att om riksdagen biträder detta förslag, skall framtiden komma att visa, att vi handlat på ett klokt sätt, på ett sätt, som befriar oss från en hel del av de risker, som eljest komma att förefinnas, och att vi då här i landet skapat ett institut och ett system, som i själva verket fullständigt sörjer för de risker som uppstå vid inträffande olycksfall.

Herr Lindman: Herr talman, mina herrar! Kammaren har nu hört de skäl som av en av reservanterna anförts för den åsikten, att samtliga försäkringar skulle ske i riksförsäkringsanstalten. Detta påyrkas i den reservation som är avgiven av herrar Branting, Daniel Persson, Lindqvist och Holmström. Den siste talaren har framhållit och understrukit en del av det som anförts i reservationen, att det skulle vara förenat med stora olägenheter, om försäkringen även skulle kunna ske i arbetsgivarebolag. Jag skall icke upprepa hans invändningar däremot utan endast söka att bemöta dem.

Jag vill att börja med framhålla, att dessa bolag, som enligt förslaget skulle kunna taga emot försäkringar, icke äro vanliga affärsbolag utan bolag med solidarisk ansvarighet, d. v. s. med obegränsad personlig ansvarighet. Därmed torde det väl i alla fall vara ganska säkert, att dessa bolag äro solventa för sina åtaganden och att de pensioner som de skulle komma att utbetala verkligen också skulle kunna utbetalas av dem. I sammanhang härmed bör ytterligare påpekas, att dessa arbetsgivarebolag skulle inrättas så, att deras bolagsordning skulle fastställas av Kungl. Maj:t efter försäkringsinspektionens hörande. På denna grund finnes det naturligtvis också all sannolikhet för det antagandet, att det i deras bolagsordning blir intaget fullständigt betryggande föreskrifter mot att de skulle på allt sätt försöka knappa in på ersättningen. Att inrättandet av dylika bolag skulle medföra alla de olägenheter, som den siste ärade talaren framhöll, är väl icke så alldeles säkert. Är det icke snarare tvärt om anledning att tro, att så icke blir fallet, om man nämligen icke med förutfattad mening ser på allt som har något med arbetsgivaren och hans verksamhet att göra.

Herr Lindqvist har för kammaren redogjort för åtskilliga handlingar, om vilka utskottet fått kännedom och som skulle visa, att de enskilda bolagen icke givit de ersättningar, som de bort, utan sökt krångla sig ifrån det. Jag kan icke underlåta att upplysa kammaren om, att dessa uppgifter redan strax i början av utskottets sammanträden lämnades till utskottet från riks-försäkringsanstalten, men varken herr Lindqvist eller någon annan ledamot av utskottet har påfordrat, att de skulle undergå någon behandling eller granskning inom utskottet. Detta har emellertid nu delvis skett här i kammaren och det skall naturligtvis icke falla mig in att söka komma med något bemötande i avseende å de fall som här förekomma. Något bedömande av dem kan man således ej göra. Det är givet att sådana fall kunna förekomma, jag vill icke bestrida det. Men vad jag däremot vill bestrida är, att det är något som skulle så att säga bli en regel vid utbetalande av dessa ersättningar. I detta sammanhang vill jag också påpeka, att försäkringsrådet skulle kunna, utan att klagan föres, upptaga till prövning ett sådant fall, där någon icke fått ut den ersättning, som han skall hava, vare sig det är fråga om riks-försäkringsanstalten eller något enskilt bolag. Således kan rådet av sig själv upplaga till prövning vilket som helst av alla dylika fall, där någon befunnits hava blivit oriktigt behandlad.

Nu skall jag be att också få skärskåda denna sak ur en annan synpunkt. Det är ju alldeles påtagligt, att riks-försäkringsanstalten — det må man säga vad man vill om — försöker, önskar och strävar efter att slå under sig all denna försäkring. Detta är otvivelaktigt. Nu kommer emellertid genom detta att åläggas arbetsgivarne skyldighet att till arbetarne utbetala ett ersättningsbelopp som kommer att uppgå till ungefär 10 miljoner kronor om året. Skulle det då verkligen vara så förmätet av dem, att de skulle vilja, i överensstämmelse med vad kommittén och Kungl. Maj:t föreslagit, hava någon möjlighet att få skapa en institution, som skulle kunna bli åtminstone någon

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forta.)

motvikt mot riksförsäkringsanstalten och dess verksamhet. Jag menar ingalunda därmed, att det skulle på något sätt gå ut över de försäkrade och deras ersättning, men om man här sätter riksförsäkringsanstalten såsom allena härskande över hela denna premiebestämning, så kunna herrarna vara övertygade om, att riksförsäkringsanstalten, liksom varje annat ämbetsverk i motsvarande ställning, icke kommer att så starkt som eljest skulle bli fallet bemöda sig om att försöka hålla premierna så låga som möjligt. Det kan väl i varje fall för herr Lindqvist och den sida som han företräder icke vara något önskvärt, att premierna skola bli så höga som möjligt. Det kan icke vara önskvärt, att industrien betungas mer än som är absolut nödvändigt, vilket skulle bli fallet, om sålunda ämbetsverket genom olämplig organisation erhåller en ofantligt stor personal o. s. v. Det bryr sig herr Lindqvist icke det ringaste om. Det är alldeles detsamma. Då bliva premierna blott litet högre! Men en sådan sak får icke ses endast från en sida, nämligen att det är arbetsgivarne som få betala premierna. Det hava de ingenting emot. Det är deras skyldighet! Men man får väl lov att inse, att i den mån arbetsgivaren betungas, komma svårigheterna att gå ut över den industri han representerar och därmed även i någon mån ut över arbetarna, som äro sysselsatta hos honom.

Herr talman! På grund av vad jag anfört skall jag be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Törnkvist: Herr talman, mina herrar! Blott ett par ord i anledning av den siste ärade talarens anförande.

Jag tror, att den siste ärade talaren också är villig erkänna, att såsom utskottet här formulerat förslaget till § 4, är det ju en väsentlig avvikelse från den princip, som ligger till grund för lagens bestämmelser i övrigt. Försäkring äger rum i riksförsäkringsanstalten; så långt äro alla partier inom utskottet eniga, men sedan anser majoriteten, att vid sidan av riksförsäkringsanstalten skall kunna upprättas privata solidariska arbetsgivarebolag, som skola ifråga om försäkring stå i ett liknande förhållande till en viss del av arbetarna, som riksförsäkringsanstalten står till en annan del.

Jag tror, att man får betrakta denna fråga mindre ur ekonomisk än ur allmän social synpunkt och därvid lägga förnämligast det betraktelsesätt på frågan, som arbetarna i huvudsak lägga på densamma, och som de experter på detta område, som framträtt, lägga på denna fråga. Det är nämligen så, att denna lagstiftning icke har till uppgift att ställa två parter i visst förhållande direkt till varandra och säga, att arbetsgivarne skola lämna så och så mycket till skadade arbetare samt att det sedan är en angelägenhet mellan arbetsgivaren och arbetaren, hur detta skall tillämpas. Vi hava varit inne på den vägen, och denna princip har tillämpats i den gamla lagen men visat sig ohållbar, och därför har man nödgats att även i vårt land tänka sig möjligheten av att det blir det allmänna, som reglerar förhållandet mel-

lan arbetsgivare och arbetare i förevarande angelägenheter d. v. s. den rena sociala synpunkten blir den bestämmande i spörsmålet, vem som verkligen skall bära upp denna allmänna sociala försäkring. Reservanterna hava ställt sig på den fullkomligt moderna ståndpunkten, att det skall vara endast riksförsäkringsanstalten.

Ang. lag om försäkring för olycksfall i arbete m. m.
(Forts.)

Det är ingen, som tvivlar på att de bolag, som utskottsmajoriteten anser skola bildas, icke skulle kunna ekonomiskt bära de risker, även om de bliva stora, som här äro i fråga, men detta är icke kärnpunkten. Gällde det endast den frågan, funnes det säkerligen icke mer än en mening om denna sak. De sociala arbetsgivareförsäkringsbolagen hava givetvis förmåga att stå alla de ekonomiska risker, som medfölja ett olycksfall. Men spörsmålet är: i vilket förhållande står den försäkrade arbetaren till detta arbetsgivarbolag, och i vilket förhållande står han till riksförsäkringsanstalten? Ja, mina herrar, jag tror, att man från arbetarhåll i detta stycke har ganska rika erfarenheter. Från arbetarhåll har man hittills icke, såvitt jag vet, haft anledning betvivla riktigheten av riksförsäkringsanstaltens utlåtanden, som inforrats, när olycksfall inträffat, i fråga om invaliditetens grad och ersättningens storlek. Dessa utlåtanden hava i allmänhet godkänts, och man har ansett, att ett sådant utlåtande, som inhämtats från riksförsäkringsanstalten, har varit opartiskt och riktigt.

Man har sökt förklaringen till detta i föreliggande fall, då arbetsgivarna eller de försäkringsbolag, hos vilka arbetsgivarna hittills försäkrat, icke följt lagens bestämmelser och tillerkänt den ersättning, som lag föreskriver. Nu är det klart, att om man fortfarande skall uppehålla en sådan möjlighet, att arbetarna skola misstänka, att de försäkringsbolag, vari arbetsgivarna hava sina arbetare försäkrade — de skola hädanefter kallas solidariska arbetsgivareförsäkringsbolag — icke bedöma de olika fallen efter rättvisa grunder, har man kvar den misshällighet eller åtminstone en stor del därav, som gjort den nu gällande lagen ytterst impopulär, och det synes mig vara ytterst olämpligt att, när vi nu gå att förändra denna lag, ifrågasätta bibehållandet av ens det minsta av en sådan möjlighet.

Det har inom utskottet vid behandlingen av denna fråga framhållits — och den siste ärade talaren, herr Lindman, var också inne på denna sak — att det vore möjligt för arbetsgivarna att genom bildande av ett sådant försäkringsbolag kunna nedsätta premierna för olycksfallsförsäkring. Givetvis är det icke något att erinra däremot; tvärtom kan man säga, att det skulle vara önskvärt, att riksförsäkringsanstalten — om, såsom jag hoppas, det blir riksdagens beslut, att denna skall ensamt bära upp försäkringarna — gör allt vad den kan för att nedbringa premierna, men om denna möjlighet att nedbringa premierna skall läggas i arbetsgivarbolagens skön, vad ha vi då för garanti emot att en nedsättning av premierna sker på bekostnad av vad lagen eljest

Ang. lag om
försäkring för
olycksfall i
arbete m. m.
(Forts.)

föreskriver, att arbetarna skola hava vid olycksfall. Det är ett samhällsintresse att en sådan nedsättning av premierna icke sker på bekostnad av vad lagen föreskriver och vad arbetarna skola hava vid inträffande olycksfall eller deras familjer vid inträffande dödsfall på grund av olycksfall i arbetet. Såsom jag ser denna del av lagen, finner jag den vara en konstitutiv del av hela detta lagkomplex och en ytterst viktig detalj av lagen.

Jag kan därför, herr talman, icke göra annat yrkande än om bifall till den av herr Branting m. fl. avgivna reservation.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde propositioner först på godkännande av utskottets förslag till lydelse av förevarande paragraf samt vidare på bifall till den vid paragrafen fogade reservationen; och förklarade herr talmannen sig anse den förra propositionen hava flertalets mening för sig. Som votering likväl begärdes, blev nu uppsatt, justerad och anslagen en voteringsproposition av följande lydelse:

Den, som vill, att kammaren godkänner 4 § i särskilda utskottets föreliggande förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid nämnda § fogade reservationen.

Omröstningen utföll med 73 ja, men 110 nej; och hade kammaren alltså godkänt paragrafen i den lydelse, som föreslagits i den vid paragrafen fogade reservationen.

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammaren, på hemställan av herr talmannen, att uppskjuta den vidare behandlingen av förevarande utlåtande och övriga å föredragningslistan uppförda ärenden till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdat anslag komme att fortsättas.

§ 3.

Föredrogs ett från första kammaren överlämnat protokollsutdrag, nr 513, innefattande delgivning av nämnda kammares beslut över dess första tillfälliga utskotts utlåtanden nr 20, i anledning av dels herr Pålssons motion, nr 29, angående frihet från avgift för telefonsamtal till länets residensstad från apparater i länet, dels herr Sommeliuss motion, nr 51, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder mot obilligt begränsande av telefonsamtalens avgiftsfrihet,

dels herr Söderbergs i Hobborn motion, nr 52, om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan att förslag till ändringar i gällande telefonreglemente eller till nytt sådant må till prövning föreläggas riksdagen, dels herr Magnussons i Skövde motion, nr 200, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utjämning av kostnaderna för anslutning till rikstelefonnätet, dels ock herr Clasons inom första kammaren väckta motion, nr 66, angående skrivelse till Konungen med begäran om ny uppdelning av telefontaxeorrådena inom riket.

Andra kammaren beslöt hänvisa detta ärende till sitt tredje tillfälliga utskott.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående det i nästföregående paragraf omnämnda ärendet.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4,30 e. m.

In fidem
Per Cronvall.